

Ouderenbeleidsplan Gent

2008-2013

Oktober 2007

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	1
INLEIDING	2
MISSIE/VISIE	4
DEEL 1: OMGEVINGSANALYSE	5
1 DEMOGRAFISCHE GEGEVENS	6
2 WONEN / HUISVESTING	9
2.1 Zelfstandig wonende senioren	9
2.1.1 Alternatieve woonvormen	10
2.1.2 Serviceflats of andere wooncomplexen met dienstverlening	10
2.2 Senioren in rusthuizen	11
3 HULPVERLENING-ZORGVERLENING-GEZONDHEID	12
3.1 Het inkomen van de ouderen en de tegemoetkomingen	12
3.2 Gezondheid en preventie	13
3.2.1 Lichamelijke gezondheid	13
3.2.2 Geestelijk welbevinden.	14
3.3 Zorgverlening	15
3.3.1 Extramurale zorg	15
Gezinszorg	16
3.3.2 Transmurale zorg	19
3.3.3 Intramurale zorg	19
3.4 Allochtonen	19
3.5 Ouderenmis(be)handeling	21
4 WERK	21
4.1 Participatie op de arbeidsmarkt	21
4.2 Ouderenvrijwilligerswerk	23
5 CULTUUR, SPORT EN ONTSPANNING	24
6 RECHT OP LEREN	30
7 SOCIALE COHESIE	32
8 Participatie	34
DEEL 2: ACTIEPLAN OUDERENBELEID 2008-2013	37
INLEIDING	38
1 Levenslang wonen	40
Strategische doelstelling 1: het Gentse woonbeleid biedt de senioren een woonaanbod dat aansluit op ieders noden en behoeften	41
Operationele doelstelling 1.1: Tegen 2013 worden er 800 bijkomende aangepaste woongelegenheden gerealiseerd.	42
Project 1.1.1 Lokaal overleg ‘Wonen voor senioren’	42
Project 1.1.2 Overlegplatform ‘Intramurale ouderenvoorzieningen’	44

Project 1.1.3 Opmaak en uitvoering van een zorgstrategisch plan voor de toewijs van 124 bedden in portefeuille	45
Project 1.1.4 Realisatie van 23 aangepaste woningen in het St-Elisabethbegijnhof	47
Project 1.1.5 Realisatie van 20 aangepaste woningen voor senioren (op WZC Zonnebloem te Zwijnaarde)	48
Operationele doelstelling 1.2 : Tegen 2013 worden 4000 extra senioren ondersteund bij het zelfstandig thuiswonen	49
Project 1.2.1. Realiseren van een woonzorgzone te Ledeberg	49
Project 1.2.2 : Realisatie dagverzorgingscentrum op Campus De Vijvers	51
Project 1.2.3 Promotiecampagnes ergotherapie aan huis	52
Project 1.2.4: veilig en gezond blijven thuiswonen door ergotherapie aan huis	53
Project 1.2.5 Opstart 4 nieuwe LDC's voor een betere dekking van het Gentse grondgebied	55
2 Sociale Cohesie	57
Strategische doelstelling 2 : verhogen van de betrokkenheid van de Gentse senioren bij hun directe omgeving én bij de samenleving als een geheel.	57
Operationele doelstelling 2.1: Verhoogde aanpak van de eenzaamheid bij senioren door OCMW en Stad	58
Project 2.1.1: Detectie en opvolging van eenzame senioren door de lokale dienstencentra	58
Project 2.1.2 Bepalen Profiel en detectie van de vereenzaamde Gentse senioren	59
Project 2.1.3 Ervaringsuitwisseling mbt het verhogen van de aandacht voor bewoners van Gentse woon – en zorgcentra	61
3. Positieve Beeldvorming	63
Strategische doelstelling: als lokale overheid willen we ernaar streven om de leefwereld van senioren en de seniorensector zo positief mogelijk in beeld te brengen	63
Operationele doelstelling 3.1 Campagnes positieve beeldvorming van de seniorensector maken de sector beter bekend bij het grote publiek	64
Project 3.1.1: Campagnes positieve beeldvorming voor de rusthuissector	64
Project 3.1.2 Sensibiliseringscampagnes in het onderwijs	65
Project 3.1.3 Innovatie van de stedelijke clubhuizen voor senioren	66
Operationele doelstelling 3.2 De toegang van senioren tot het vrijwilligerswerk wordt vergroot	68
Project 3.2.1: Algemene sensibiliseringscampagnes	68
4 Beleidsparticipatie	70
Strategische doelstelling: het Gentse bestuur stimuleert de participatie en medezeggenschap van alle betrokken gesprekspartners aan het ouderenbeleid.	70
Operationele doelstelling 4.1: Verhogen van de deelname van de Gentse senioren aan het stedelijke beleid	71
Project 4.1.1: Ondersteuning en vorming ter bevordering van de participatie van de seniorenraad	71
Project 4.1.2: Behoeftonderzoek bij de Gentse senioren op regelmatige basis	72
Project 4.1.3 Organiseren van plaatselijke stembureaus in de rusthuizen	74
5. Zorg	75
Strategische Doelstelling 5: elke Gentse senior heeft toegang tot een zorgaanbod dat aansluit op zijn noden en behoeften.	75
Operationele Doelstelling 5.1 : Mantelzorgers worden beter ondersteund	77
Project 5.1.1 : Verder uitwerken van de transculturele mantelzorg	77
Operationele doelstelling 5.2 Beter bereiken en toeleiden van allochtone senioren naar de reguliere zorgsector	79
Project 5.2.1 Informeren en toeleiden van allochtonen senioren naar de reguliere zorgsector	79
Operationele doelstelling 5.3 Senioren met psychische problemen worden beter gedetecteerd en begeleid	81
Project 5.3.1 Detectie en begeleiding van senioren met een psychisch probleem en mantelzorgers: pilootproject in de lokale dienstencentra	81
Project 5.3.2: Pilootproject “psychologische ondersteuning in de woon- en zorgcentra van het OCMW	83
Operationele Doelstelling 5.4: Minder senioren in Gent vallen in hun thuisomgeving	85
Project 5.4.1 Gecoördineerde valpreventieactie voor senioren over het hele Gentse grondgebied (onder voorbehoud)	85
6 Cultuur, sport en Ontspanning	87
Strategische Doelstelling: verhogen van de deelname van de Gentse senioren aan culturele, sportieve en andere ontspannende activiteiten, hetzij als individu hetzij als lid van een vereniging.	87
Operationele Doelstelling 6.1 : Stimuleren en bevorderen van de sportieve recreatie van senioren in de eigen woon- en leefomgeving	88

Project 6.1.1 Actieplan senioren en sport	88
Operationele Doelstelling 6.2: Stimuleren en bevorderen van cultuurparticipatie bij de Gentse senioren	90
Project 6.2.1 Senioren en cultuur	90
7 Levenslang leren	92
Strategische Doelstelling: verhogen van de deelname van de Gentse senioren aan het vormingsaanbod.	92
Operationele doelstelling 7.1: verkleinen van de digitale kloof bij senioren	93
Project 7.1.1 Verkleinen van de digitale kloof door ICT en internetmogelijkheden in de stedelijke clubhuizen voor senioren uit te bouwen	93
Project 7.1.2 Verkleinen van de digitale kloof door ICT en internetmogelijkheden in de OCMW-woon- en zorgcentra uit te bouwen en het gebruik te stimuleren	95
8 Transversaal	97
Operationele Doelstelling 8.1: Verhogen van de informatiedoorstroming naar senioren	99
Project 8.1.1 Informatieknooppunt in het seniorenhuis	99
Project 8.1.2 Stedelijke informatiebladen voor de rusthuisbewoners	101
Project 8.1.3 Profilering van de lokale dienstencentra als aanspreekpunt in de buurt	102
Operationele Doelstelling 8.2 Verhogen van de afstemming van de actoren in de seniorensector	103
Project 8.2.1 Afstemming aanbod Lokale dienstencentra en de stedelijke clubhuizen	103
Project 8.2.2 Afstemming tussen de lokale actoren in de ouderenzorgsector.	104
Operationele doelstelling 8.3: Verhogen van de betrokkenheid van de allochtone senioren aan het ouderenbeleid	105
Project 8.3.1: Behoeftonderzoek bij de allochtone senioren	105
Project 8.3.2: Aanzet tot interculturalisering van de dienstverlening	105
Project 8.3.3: Verhogen van de toegang voor alle senioren tot het zorg- en dienstverleningsaanbod	106
BIJLAGE 1: VERKLARENDE WOORDENLIJST	107
BIJLAGE 2: LIJST MET AFKORTINGEN	110
BIBLIOGRAFIE	111

VOORWOORD

De Gentse gemeenteraad heeft in juni 2006 het eerste ouderenbeleidsplan van Gent goedgekeurd. Dit eerste plan, dat tot stand kwam door de samenwerking van de stad Gent, het OCMW, de Gentse Seniorenraad en het middenveld legde de grote lijnen voor het lokale ouderenbeleid vast.

Dit ouderenbeleidsplan 2008-2012 verfijnt deze grote lijnen en vertaalt ze naar concrete acties voor de Gentse samenleving. Het legt prioriteiten vast en geeft weer hoe deze kunnen gerealiseerd worden met welomschreven projecten.

Deze projecten bieden een antwoord op de wensen van de actieve en georganiseerde senioren, de noden van de meest behoeftige en kwetsbare senioren, en de desiderata van de professionele organisaties en de diensten van de Stad en OCMW.

Het beleidsplan houdt rekening met de noden en behoeften van alle senioren, en is daarbij niet blind voor specifieke doelgroepen.

Het behoefteonderzoek bij senioren in 2005 en de oefening om tot de vastgelegde prioriteiten te komen tonen ons dat eenzaamheid, betrokkenheid, wonen en diversiteit bovenaan de agenda staan.

Hoewel het aanbod in Gent aan activiteiten vrij groot is, geven heel wat senioren aan zich eenzaam te voelen. Het versterken van de sociale cohesie, betekenisvolle contacten en de betrokkenheid in de Gentse buurten is een uitdaging. De stedelijke seniorendienst, de seniorenclubhuizen van de stad Gent en de lokale dienstencentra van het OCMW gaan deze uitdaging aan en zullen elkaar hierbij versterken.

Er zijn duidelijk te weinig aangepaste woningen in Gent. Een verhoging van het aanbod aangepast wonen voor senioren met een laag inkomen is dan ook een belangrijk punt van ons beleidsplan.

In de nabije toekomst zal het aantal allochtone senioren fors toenemen. De leeftijds piramide uit de omgevingsanalyse is veelzeggend. Het is onze taak als overheid om deze senioren een gelijke toegang te verschaffen tot onze reguliere dienstverlening en actief te betrekken bij activiteiten.

Naast bovenstaande voorbeelden werden in het actieplan ook projecten uitgewerkt rond participatie, het toegankelijker maken van het cultuur- en vormingsaanbod, positieve beeldvorming, zorg en afstemming in de ouderensector.

Nu het plan er is en de acties bepaald zijn, kunnen we starten met de gehele of gedeeltelijke uitvoering, afhankelijk van de budgettaire ruimte die de komende maanden tijdens de budgetbespreking zal worden vastgelegd. Een geslaagde realisatie van dit plan is enkel mogelijk in samenwerking met alle betrokken actoren op het veld.

Als Schepen van Milieu en Sociale Zaken en als Voorzitter van OCMW Gent wensen wij dan ook allen te danken die hun bijdrage geleverd hebben tot het opstellen van dit Gentse Ouderenbeleidsplan.

Geert Versnick
Voorzitter OCMW Gent

Tom Balthazar
Schepen van Milieu en Sociale
Zaken

Inleiding

Op 19 maart 2004 ging het decreet betreffende het **lokaal sociaal beleid** van kracht. Met dit decreet beoogde de Vlaamse regering een nauwere samenwerking tussen de lokale besturen en de lokale actoren om elke burger de toegang tot de sociale grondrechten te garanderen. Deze **sociale grondrechten** zijn de rechten die zijn vastgelegd in artikel 23 en artikel 24 §3 van de grondwet.

Het gaat onder meer om volgende rechten:

- het recht op arbeid en op de vrije keuze van de beroepsarbeid
- het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand
- het recht op een behoorlijke huisvesting
- het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu
- het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing
- het recht op onderwijs

In dit decreet wordt eveneens bepaald dat de lokale besturen een lokaal sociaal beleidsplan opmaken waarin ze aangeven welke maatregelen getroffen zullen worden om de toegang tot de sociale grondrechten te maximaliseren.

Het decreet houdende de stimulering van een inclusief Vlaams **ouderenbeleid** en de beleidsparticipatie van ouderen ging op 30 april 2004 van kracht. In dit decreet wordt expliciet vermeld dat het ouderenbeleidsplan een onderdeel is van het Lokaal Sociaal beleidsplan. Het uitgangspunt van het ouderendecreet is, net zoals binnen het Lokaal Sociaal Beleid, het **maximaliseren van de toegang tot de sociale grondrechten** voor de doelgroep, in casu de ouderen. Daarnaast bepaalt het decreet dat de participatie van deze doelgroep gestimuleerd moet worden.

Het Gentse stadsbestuur en het OCMW zijn in 2005 van start gegaan met de ontwikkeling van het lokaal sociaal beleid (LSB) en tegelijkertijd met het uitwerken van het ouderenbeleidsplan.

Lokaal sociaal beleid

Binnen het LSB werd ervoor gekozen om van meet af aan een vorm van participatie van de relevante actoren uit te werken. Via een onderzoek werd het middenveld gestructureerd en opgedeeld in elf clusters. Gezien de omvang van het aantal organisaties in de meeste clusters was het niet werkbaar om met alle leden rond de tafel te zitten. Daarom werd via een systeem van vertegenwoordiging een kleiner aantal leden verkozen die in de werkgroepen, fora genoemd, per cluster zouden zetelen. Elk forum werd vervolgens aangevuld met vertegenwoordigers van de Stad en van het OCMW. Op deze manier beschouwd zijn de fora een afspiegeling van elk werkveld.

Voor de senioren werd er ook een aparte cluster en bijhorend forum samengesteld. Het is ook dit forum dat mee vorm geeft aan het ouderenbeleidsplan.

In 2006 werd een eerste congres lokaal sociaal beleid georganiseerd. Op dit congres werden de strategische doelstellingen van het lokaal sociaal beleid Gent bepaald. De vier belangrijkste strategische doelstellingen waren:

- gezondheid
- huisvesting
- drempelverlaging
- groeikansen voor kinderen

Elk van de fora heeft daarna, van de tweede helft van 2006 tot begin 2007, deze strategische doelstellingen geoperationaliseerd en waar mogelijk acties bepaald.

In april 2007 werd een tweede congres Lokaal sociaal beleid gehouden. Tijdens dit congres werden er over de fora heen concrete acties uitgewerkt die uiteindelijk werden opgenomen in het eerste concrete lokaal sociaal beleidsplan.

Ouderenbeleid

De opmaak van het ouderenbeleidsplan Gent startte in 2005. Vanaf 2005 werd er geregeld vergaderd, werd er allerhande informatie opgezocht en werden er onderzoeken uitgevoerd.

In samenwerking tussen Stad, OCMW, de Seniorenraad en het Ouderenforum werd een algemeen gedragen missie/visie geformuleerd.

In 2006 werd samen met de werkgroep Stad-OCMW, het forum en de seniorenraad een eerste beleidsplan 2006-2007 opgemaakt.

Op basis van dit document werd er in de loop van 2007 verder gewerkt aan het concretiseren van dit plan.

Samen met het forum werden de prioriteiten bepaald die het beleidsplan 2008-2010 hebben vormgegeven. Op basis van de reeds bestaande omgevingsanalyse, de analyse van de knelpunten e.d. werden er concrete projecten voorgesteld waarbij stad, OCMW en derde partners het Gentse ouderenbeleid wensen te optimaliseren.

In **deel 1** van dit document wordt de omgevingsanalyse hernomen die voor het ouderenbeleidsplan 2006-2007 werd opgemaakt, zij het in een geactualiseerde versie. In **deel 2** worden de concrete projecten besproken, dit deel is dus het eigenlijke beleidsplan. Op basis van de prioriteiten die door alle partners werden bepaald worden de projecten voorgesteld waaraan Stad, OCMW en derden wensen te werken in de periode 2008-2013.

Begripsverwarring

'Oudere': volgens het decreet van 30 april 2004 met betrekking tot de stimulering van een inclusief Vlaams ouderenbeleid en de beleidsparticipatie van ouderen is de oudere een persoon die de **leeftijd van 60 jaar** heeft bereikt.

Deze leeftijdsgrens wordt echter niet overal gevolgd. In het Gentse behoefteonderzoek bvb. heeft men de leeftijdsgrens van 55 jaar gehanteerd. In andere studies onderzocht men de 65-plussers etc. Ook op beleidsvlak worden verschillende leeftijdsgrenzen gehanteerd: vanaf 55 jaar behoort men tot de doelgroep van de Stedelijke Seniorenraad van Gent, maar pas vanaf 65 jaar kan men gratis met het openbaar vervoer. Het zijn maar een aantal voorbeelden en voor elk van de gehanteerde leeftijdsgrenzen zal er wel een reden zijn.

Na overleg tussen het OCMW, de Stad Gent en de Seniorenraad hebben we ervoor geopteerd om de groep **55-plussers** als doelgroep te nemen. Het leek ons niet opportuun om Gentenaars die bvb door de stedelijke Seniorenraad als senior worden beschouwd uit te sluiten van ons seniorenbeleid. Ook op dit vlak willen we 'inclusief' zijn!

Sommigen opteren om de term 'senior' te hanteren omdat dit een positievere uitstraling zou hebben....In de tekst wordt steeds melding gemaakt van het 'ouderenbeleidsplan' omdat dit zo decretaal bepaald werd. De 'oudere' wordt doorgaans echter aangeduid met de term 'senior'.

Missie/Visie

Missie

Het Gents ouderenbeleid heeft zich tot doel gesteld om alle Gentse senioren, actief en niet-actief, thuis of in een thuisvervangend milieu wonend, optimaal te laten deelnemen aan alle aspecten van het maatschappelijk leven. Om dit mogelijk te maken trachten we de toegang te verzekeren tot een divers aanbod aan informatie, activiteiten, dienst- en zorgverlening, aansluitend op de steeds evoluerende noden van de gebruiker, rekening houdend met zijn sociale context.

Openheid en transparantie, rechtvaardigheid, integriteit, respect en kwaliteit zijn hierbij onze kernwaarden.

Visie

Hiertoe zal een inclusief beleid worden gevoerd waarbij Stad en OCMW zich engageren om met alle relevante actoren samen te werken.

Omdat de zelfstandigheid en het algemeen welbevinden van de senioren het uitgangspunt vormen van het beleid zullen zij de belangrijkste partners zijn om een vraaggestuurd aanbod te realiseren. Om inspraak en overleg van alle relevante actoren te verzekeren zal participatie aan het ouderenbeleid worden geactiveerd.

DEEL 1: OMGEVINGSANALYSE

In dit onderdeel wordt getracht een beeld te schetsen van de Gentse senior en zijn toegang tot de sociale grondrechten.

Er zal terecht worden opgemerkt dat gewerkt wordt met materiaal van verschillende aard. Dat klopt, er worden statistieken gehanteerd die betrekking hebben op verschillende jaren, op verschillende geografische gebieden (Gent, Vlaanderen, België) én op verschillende leeftijdsgrenzen.

Daarnaast werd ook de mening gevraagd, via herhaaldelijke vergaderingen, van de mensen 'in het veld', tzt de senioren via de stedelijke seniorenraad, de leidinggevenden van de lokale dienstencentra, de stedelijke seniorendienst, de thuiszorgdiensten, de rusthuisdirecties etc.. Op deze manier kon 'hard' cijfermateriaal aangevuld en in een context geplaatst worden door de (werk-)ervaring van die mensen die dagdagelijks met de leefwereld en de problematiek te maken krijgen. Het zal inderdaad wel kloppen dat het niet 100% wetenschappelijk is om gegevens van verschillende aard aan elkaar te koppelen en met elkaar te vergelijken, maar het is ook niet de bedoeling van dit document om 100% wetenschappelijk te zijn. Binnen het tijdsbestek was dit ook geen optie. Wel is het zo dat door het feit dat gegevens en gevolgtrekkingen werden getoetst aan de ervaring van de relevante actoren, het beeld dat uiteindelijk gecreëerd wordt vrij accuraat is.

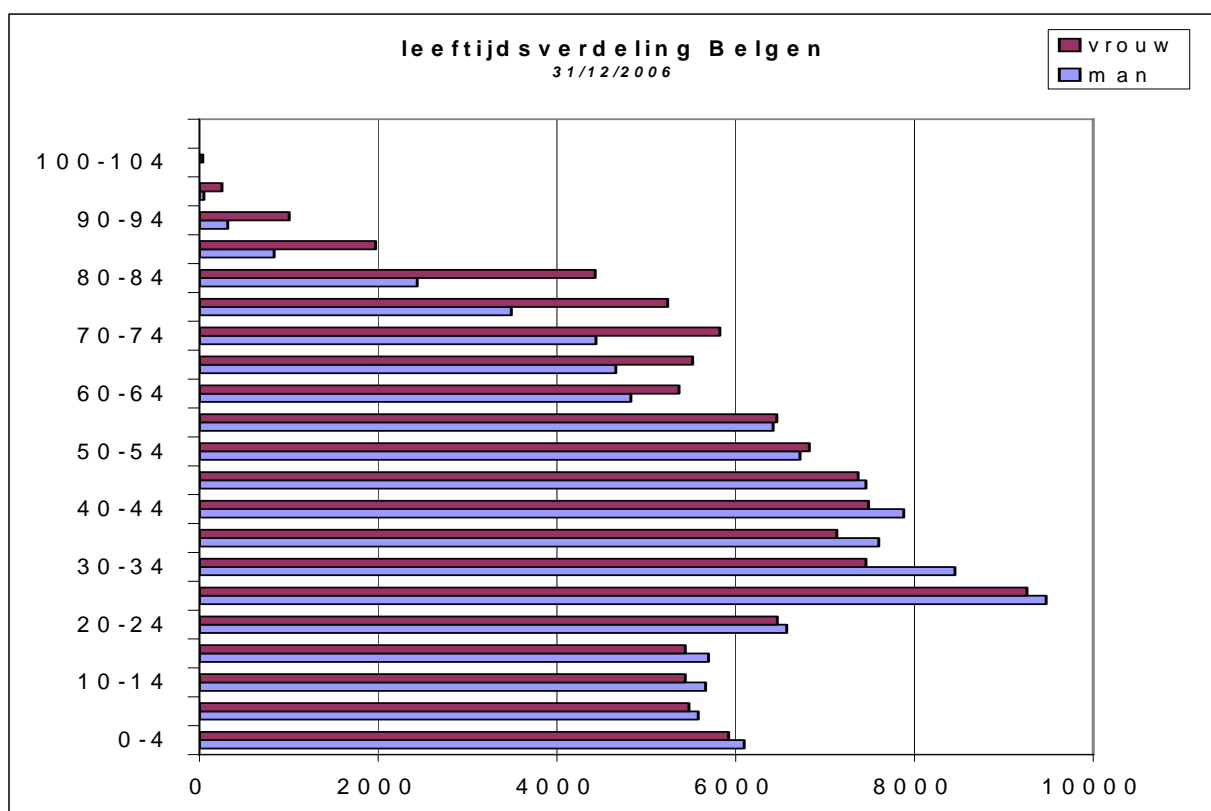
1 DEMOGRAFISCHE GEGEVENS

Bijna 28,3% (65.949) van de totale Gentse bevolking is minstens 55 jaar oud, bijna één op drie dus¹. Kijken we naar de 60-plussers dan zien we dat ze bijna één vierde van de totale populatie uitmaken. In de toekomst zal het aandeel 60-plussers in Vlaanderen alleen maar toenemen, dit heet vergrijzing. Tegen 2030 zal in Vlaanderen het aandeel 60-plussers oplopen tot bijna 33% van de totale bevolking². Daar komt nog bij dat door de toegenomen levensverwachting het aandeel 80-plussers sterk zal toenemen (verzilvering).

Binnen de groep 65-plussers bedraagt deze momenteel 28%, tegen 2050 zullen dat er 40% zijn. Berekend op de totale bevolking zou hun aandeel stijgen van 5% in 2006 naar 11 % in 2050³.

De cijfers voor Gent laten momenteel nog geen duidelijke tekens van vergrijzing zien. Het **aandeel** ouderen in de Gentse populatie zou sinds 2003 zelfs lichtjes gedaald zijn. Een mogelijke verklaring ligt in het feit dat steden een constante toestroom kennen van jonge mensen. Dit heeft tot gevolg dat het aandeel ouderen min of meer constant blijft. Daarenboven zijn prognoses geen zekerheden, ze zijn gebaseerd op hypothesen en veronderstellingen. Hoe kleiner het niveau waarop men prognoses uitvoert, hoe groter ook de foutenmarge. Zo zullen prognoses op Vlaams niveau een kleinere foutenmarge vertonen dan prognoses op lokaal niveau.

In de perifere stadsgebieden en in de randgemeenten rond Gent zien we wel een stijging van het aandeel ouderen. De wijken met het grootste aandeel ouderen binnen Gent zijn, Mariakerke, Sint-Denijs-Westrem en Watersportbaan-Ekkergem.

¹ Lokale Statistieken, bevolkingssamenstelling per leeftijdsgroep, 31 december 2006

² NIS en Planbureau, Bevolkingsvooruitzichten 2000-2050.

³ Administratie, Planning en Statistiek, Demografische ontwikkelingen in Vlaanderen en de gevolgen van de veroudering voor meerdere levensdomeinen, studie in opdracht van het Vlaams Parlement, oktober 2005

Prognose 55plussers in Gent 2006-2025 ⁴					
	Mannen+ Vrouwen				Totaal
	55-64	65-74	75-84	85+	55+
2006	24410	21236	15904	4538	66088
2015	28030	21456	15994	6062	71542
2025	29977	25766	16781	7130	79654
verschil 2006-2025	5567	4530	877	2592	13566
% toename	22,8%	21,3%	5,5%	57,1%	20,5%

Het **aantal** 55-plussers zal tussen 2006 en 2025 wel zichtbaar toenemen in Gent. Bovenstaande tabel toont ons dat er tegen 2025 een vijfde meer 55-plussers zullen zijn. Vooral de oudste leeftijdscategorie neemt sterk toe, nl. met maar liefst 57%.

Om de vier jaar zou de levensverwachting met 1 jaar toenemen. In 2004 bedroeg de levensverwachting bij 65-jarige vrouwen 18,85 jaar. Hiervan brengen ze 9.36 jaar door in goede gezondheid en 8,18 jaar zonder functionele beperkingen.

Bij 65-jarige mannen bedroeg de levensverwachting in 2004 14.93 jaar waarvan 8.55 in goede gezondheid en 7.07 jaar zonder functionele beperkingen⁵.

Dit betekent dat vanaf de leeftijd van 72 jaar de vraag naar hulp sterk toeneemt. Aanvankelijk zal het gaan om hulp in het huishouden, maar gaandeweg zal de zorgvraag omvangrijker en intensiever worden.

Bij de groep allochtonen zien we de veroudering wel toenemen. De eerste generatie immigranten wordt zorgbehoevend.

Een omgevingsanalyse van de Stad Gent mbt het aantal personen van buitenlandse afkomst leert ons dat er in Gent op 31/12/2005 in totaal 32.105 personen waren die behoren tot de groep etnisch-culturele minderheden (ECM)⁶. De grootste groep, nl. 45% (14.285), is van Turkse origine. Ongeveer 9% (2.781) van de ECM is van Marokkaanse origine. Vervolgens zijn er nog zo'n 3% (896) ECM van Tunesische origine, 3 % (923) vluchtelingen, 2% ECM van Algerijnse origine (668). De groep ECM bestaat uit zo'n 100-tal verschillende nationaliteiten.

De Studiedienst van de Vlaamse regering heeft onlangs een statistisch onderzoeksrapport gepubliceerd over ouderen van vreemde herkomst⁷. Hieruit blijkt dat ouderen afkomstig uit Turkije en Noord-Afrika (samen 11.947) allen geboren zijn in het buitenland. Maar liefst 12% van deze ouderen (1433) verblijft niet langer dan 5 jaar in België. Vaak waren deze ouderen al 65 jaar of ouder en migreerden ze naar ons land na hun partner in het thuisland te hebben verloren.

Kijken we naar de huidige leeftijdsverdeling bij deze groep etnisch-culturele minderheden, dan valt op dat 6,1% (1.958) 55 jaar of ouder is⁸. Een blik op de leeftijdspiramide leert ons echter dat de toekomstige generaties oudere vreemdelingen een aanzienlijk groter aandeel (huidige leeftijdsgroep 20-39 jaar) in de populatie zullen innemen. Deze toename is nu al voelbaar, maar zal zich over tien jaar vertalen naar een gedifferentieerde zorgvraag. Volgens de recente studie van David Talloen zal het aantal Turkse 60-plussers tegen 2015 toenemen met 314%, het aantal Marokkaanse allochtonen met 311%⁹. Indien dezelfde trend zich

⁴ Eigen berekening op basis van: Provincie Oost-Vlaanderen (2007), Provinciale situatieschets Oost-Vlaanderen, editie 2006 en Lokale statistieken (apsvlaanderen.be)

⁵ Administratie, Planning en Statistiek, Demografische ontwikkelingen in Vlaanderen en de gevolgen van de veroudering voor meerdere levensdomeinen, studie in opdracht van het Vlaams Parlement, oktober 2005

⁶ definitie: zie verklarende woordenlijst

⁷ Lodewijckx E., Ouderen van vreemde herkomst in het Vlaamse gewest. Origine, sociaaldemografische kenmerken en samenstelling van hun huishouden, SVR-rapport, 2007

⁸ Stad Gent, Omgevingsanalyse demografie 31/12/05: aantal personen van buitenlandse afkomst

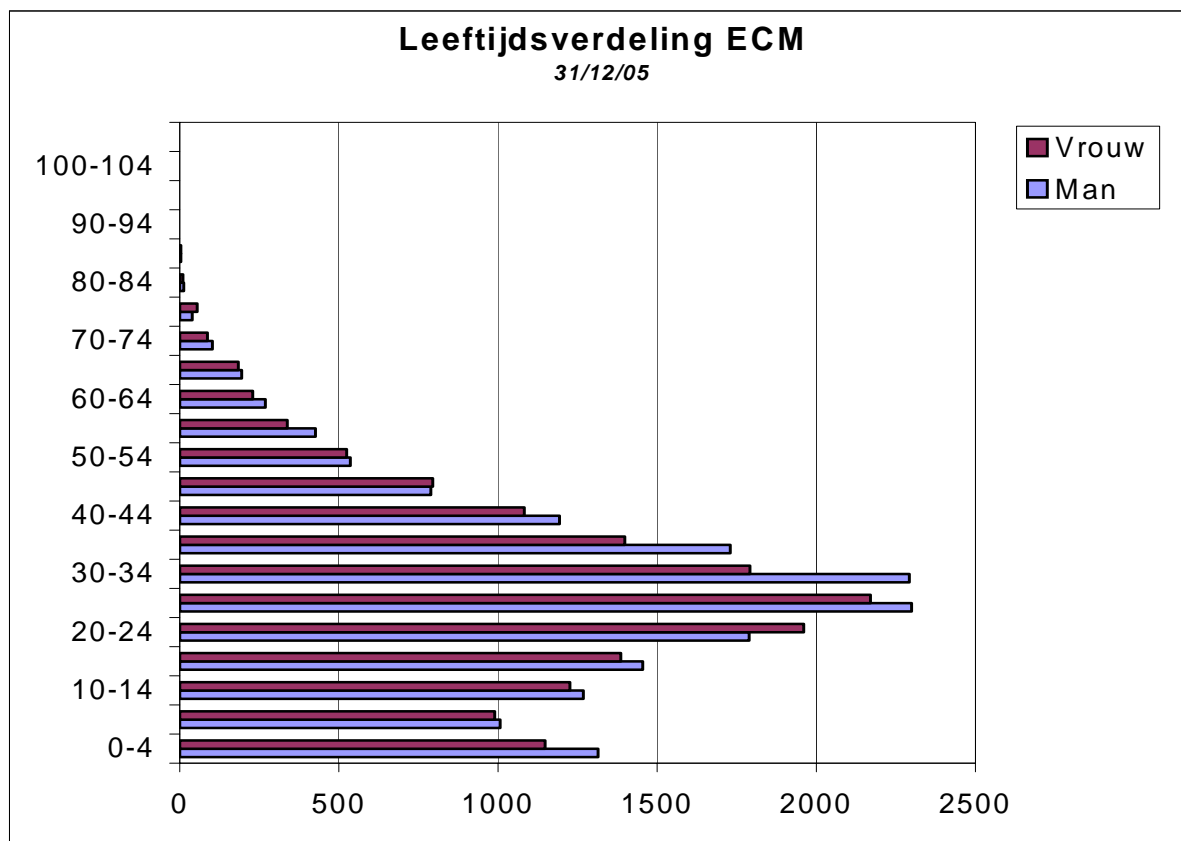
⁹ Talloen D., Zorg voor allochtone ouderen, 2007

doorzet in Gent zal het aantal 60-plussers uit deze groepen tegen 2015 toenemen tot 3600 personen (in 2005 waren dat er een 1200-tal).

In vergelijking met de autochtone bevolking zien we ook een verschil in de verdeling man-vrouw.

Waar bij de autochtone ouderen het aantal vrouwen merkkelijk groter is dan het aantal mannen, is dit bij de ECM-ouderen net omgekeerd. Het feit dat migratie en zeker arbeidsmigratie blijkbaar een mannelijke aangelegenheid is wordt hiervoor als verklaring gezien¹⁰.

Uit hetzelfde onderzoek blijkt tevens dat het hoogste aantal Turkse ouderen in Gent te vinden is (1.110 personen).

¹⁰ Lodewijckx E., Ouderen van vreemde herkomst in het Vlaamse gewest. Origine, sociaaldemografische kenmerken en samenstelling van hun huishouden, SVR-rapport, 2007

2 WONEN / HUISVESTING

Op basis van het stedelijk behoefteonderzoek¹¹ dat anno 2005 werd uitgevoerd, kan worden afgeleid dat ongeveer 94% van de Gentse senioren zelfstandig thuis woont. 2.6% van de Gentse senioren woont in een rusthuis, RVT of serviceflat, 1,7% woont in bij de kinderen en 1,7% verblijft in een andere woonvorm (kangoerewonen, groepswonen).

2.1 Zelfstandig wonende senioren

Ongeveer 63% van de senioren is eigenaar van zijn woning¹². Dat is eerder veel in vergelijking met de totale Gentse populatie, daar is 51.6% eigenaar¹³. 17% huurt op de privé woningmarkt (34% voor de ganse Gentse populatie) en ongeveer 14 % betreft een sociale woning (12% voor de ganse populatie).

Volgens het behoefteonderzoek woont slechts 17% van de Gentse senioren in een volledig aangepaste woning, 43% van de senioren woont in woningen met lichte tot matige tekorten en maar liefst 40% van de woningen vertoont ernstige gebreken.

De "top drie" gebreken:

1. trappen in of voor de woning
2. inbraakgevoeligheid van de woningen
3. te grote afstand tot voorzieningen.

Op basis van de algemene socio-economische enquête van 2001 werd een onderzoek gevoerd naar de kwaliteit van de woningen en van de woonomgeving in België. Uit deze studie blijkt dat relatief meer ouderen in een woning met slechter comfort wonen. Vooral de oudste leeftijdscategorieën (75+) en de alleenstaande senioren scoren het hoogst op afwezigheid van klein comfort¹⁴. Niet enkel woont deze oudste leeftijdscategorie in de oudste woningen, ook blijken ze fysiek minder goed in staat om hun woning te onderhouden. Financieel gezien valt de hypotheeklast veelal weg, maar een pensioen betekent evenzeer een geringer inkomen.

Het niet aanwezig zijn bv. van aangepaste verwarmingstoestellen vormt een reëel gevaar: Elk jaar sterven er in ons land ongeveer 150 mensen tengevolge van een **CO-intoxicatie**. Bijna 2 000 mensen worden in ziekenhuizen opgenomen met ernstige vergiftiging. Alle leeftijdsgroepen kunnen slachtoffer zijn van CO-vergiftiging, maar in 40% van de dodelijke ongevallen gaat het om 65-plussers¹⁵.

Voor het aanpassen van woningen aan de behoeften van senioren en gehandicapten zijn er op verschillende overheidsniveaus (Federaal, Vlaams Gewest, Provincie, Stad...) premies en tegemoetkomingen te verkrijgen. Het is vaak een hele opdracht om te weten waarvoor je precies in aanmerking komt en de aanvraag zelf is vrij omslachtig. Daarnaast worden de meeste tegemoetkomingen pas na afwerking betaald of gebeurt het een jaar of twee later via de belastingsbrief...

Voor informatie mbt huisvestingspremies kan je in Gent terecht in de woonwinkels, bij de dienst Huisvesting en via de website van de Stad Gent.

Ook bij de lokale dienstencentra kunnen senioren terecht voor informatie en doorverwijzing. Via de lokale dienstencentra kunnen senioren tevens beroep doen op 'ergotherapie aan huis'. Een ergotherapeut komt bij de senior thuis en geeft concreet advies over mogelijke aanpassingen in de woning.

Een senior die de aanpassingen niet zelf kan doorvoeren kan (tegen betaling) beroep doen op de klusjesdienst van het OTC.

¹¹ De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

¹² De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

¹³ FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Statistiek en economische informatie, Enquête 1/10/2001

¹⁴ Vanneste D., Thomas I. en Goossens L., Woning en woonomgeving in België, sociaal-economische enquête 2001 – Monografieën, 2007

¹⁵ cijfers terug te vinden op de website van LOGO vzw

Vraag is hoeveel senioren op de hoogte zijn van al deze mogelijkheden en informatiekkanalen...In het behoefteonderzoek werd specifiek gevraagd naar de mate waarin de Gentse senioren tevreden zijn over de informatie mbt subsidies voor woningaanpassing. Meer dan de helft bleek hierop geen antwoord te hebben gegeven en van degenen die geantwoord hadden, bleek bijna 40% geen info te hebben gevraagd. Hetzelfde zien we bij de vraag naar de mate waarin men tevreden is over de informatie rond huisvesting, de helft antwoordde niet en bijna 40% bleek geen info te hebben gevraagd.

Indirect menen we hieruit te mogen afleiden dat de informatiedoorstroom niet optimaal verloopt.

Maar er is ook een niet te onderschatten psychologische factor: Vanaf een bepaalde leeftijd zien senioren er nl. tegenop om nog te investeren in hun woning. Ze zien er het nut niet altijd van in en wie weet voor hoe lang ze het nog nodig zullen hebben? Het is noodzakelijk om senioren tijdig aan te sporen om hun woning aan te passen, nog voor de eigenlijke nood het hoogst is.

2.1.1 Alternatieve woonvormen

Tussen de klassieke woonformules voor senioren, nl. het thuis wonen, het verblijf in een serviceflat en het rusthuis, zijn er nieuwe vormen in opmars die een antwoord willen bieden op de specifieke vragen van veelal valide senioren.

Enerzijds is er hun wens om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen, anderzijds voelen ze zich eenzaam en noopt hun toegenomen zorgbehoefte hen tot het vragen van hulp.

Buiten de serviceflats zijn er in Gent weinig voorbeelden te vinden van de creatieve of alternatieve woonvormen. Het kan dan gaan om 'aanleunwoningen', 'groeps wonen', 'kangoeroewonen', 'woonzorgzones'¹⁶.

Vooraf een betere afstemming van wonen en zorg blijkt een heikel punt.

Het behoefteonderzoek toonde aan dat 1.7% van de ondervraagden in een dergelijke woonvorm verblijft.

2.1.2 Serviceflats of andere wooncomplexen met dienstverlening

In totaal zijn er in Gent 10 residenties waar senioren zelfstandig kunnen wonen, mét dienstverlening. Deze bieden momenteel 605 wooneenheden voor senioren aan. De Vlaamse overheid heeft berekend hoeveel serviceflats er in Gent in 2007 nodig zijn. Het cijfer werd bepaald op 1 100. Momenteel is er een groot tekort aan beschikbare plaatsen, maar op relatief korte termijn zouden er 586 bijkomen. Volgens serviceflat Invest zou de gemiddelde wachttijd voor een serviceflat momenteel 10 jaar bedragen¹⁷.

Van de 605 thans beschikbare serviceflats behoren er 108 tot het OCMW van Gent.

Binnen het OCMW (intern document) werd onderzocht over welk budget een senior dient te beschikken om in een serviceflat te kunnen wonen. Hieruit bleek dat mensen met een leefloon en zelfs mensen met een beperkt inkomen financieel niet in staat zijn om de kostprijs van een serviceflat te dragen.

Serviceflats zijn dus voor veel mensen te duur.

¹⁶ Voor meer uitleg over deze woonvormen: zie de verklarende woordenlijst achteraan in dit document

¹⁷ Avalosse H., Cornelis K. e.a., De vergrijzing, een collectieve uitdaging, CM-themadossier n°5-mei 2005

2.2 Senioren in rusthuizen

Gent telde op 1 januari 2007 28 erkende rusthuizen. Deze boden plaats aan 2 407 senioren. Daarnaast zijn er nog 498 woongelegenheden die normaliter binnen een termijn van 5 tot 8 jaar zullen bijgecreëerd worden. De Vlaamse overheid heeft berekend dat Gent in 2007 nood zal hebben aan 2 993 plaatsen in de rusthuizen. Momenteel heeft men dus een tekort maar men is op Gents niveau bezig aan een inhaaloperatie.

Uit de gegevens van het OCMW en van de rusthuizen onder de VVI koepel (samen goed voor 68% van de aangeboden woongelegenheden) blijkt dat er zich heel wat senioren op hun effectieve wachtlijsten bevinden. Daarvan zijn er een deel senioren die zwaar zorgbehoevend zijn. (B, C of Cd score op de KATZ-schaal¹⁸). Hierbij plaatsen we echter 3 kanttekeningen:

- gezien de turnovertermijn (tijd waarin de rusthuispopulatie vervangen wordt) 2 à 2.5 jaar bedraagt, kunnen alle zwaar zorgbehoevende senioren binnen de drie maanden opgenomen worden.
- bovendien zijn de wachtlijsten niet “uitgezuiverd”, het is namelijk zo dat senioren zich tegelijkertijd kandidaat stellen voor meerdere rusthuizen.
- tenslotte moet erbij worden stilgestaan of voor alle rusthuisbewoners of kandidaten deze woonvorm wel de meest gepaste is. We denken daarbij aan senioren die niet al te zorgbehoevend zijn maar omwille van psychische problemen of eenzaamheid in een rusthuis willen gaan wonen. Voor deze senioren zijn alternatieve woonvormen nodig met een vorm van woonbegeleiding.

Hoe dan ook is er op Vlaams niveau berekend dat ondanks de toename van het aantal rusthuisbedden er (op middellange termijn) een tekort dreigt te ontstaan in verhouding tot de groeiende populatie 80-plussers¹⁹.

¹⁸ Voor meer uitleg: zie de verklarende woordenlijst achteraan in dit document (bijlage 1)

¹⁹ Administratie, Planning en Statistiek, Demografische ontwikkelingen in Vlaanderen en de gevolgen van de veroudering voor meerdere levensdomeinen, studie in opdracht van het Vlaams Parlement, oktober 2005

3 HULPVERLENING-ZORGVERLENING-GEZONDHEID

3.1 Het inkomen van de ouderen en de tegemoetkomingen

Vanuit vermogen en rijkdom bekeken, is de groep 'senioren' zeer heterogeen. Aan het ene uiterste vinden we de oudere die jarenlang heeft gewerkt en een fikse spaarpot heeft opgebouwd. Aan het andere uiterste de senior die moet leven van de bijstand²⁰.

Op basis van het stedelijk behoefteonderzoek²¹ bij ouderen te Gent (2005) kunnen we afleiden dat 27% van de ouderen een inkomen geniet van 500 tot 999 €, 31 % beschikt over een inkomen van 1 000-1 499 €, 20,5% kan beschikken over 1 500-1 999 € en 21,5 % geniet van meer dan 2 000 € per maand.

In 2002 bedroeg het algemeen mediaaninkomen (dit is het middelste inkomen) in Gent 1512 € per maand. De kritische grens wordt dan gelegd op 60% van dit mediaaninkomen, deze grens kan dan worden bepaald op 907 € per maand. Hieruit kan dan worden afgeleid dat ongeveer **27% van de Gentse ouderen onder of net boven de kritische grens leven.**

Onderzoek heeft trouwens uitgewezen dat 21,7% van de Belgische 65-plussers onder de kritische grens leven, voor de totale populatie is dat 15,8%²².

Binnen de groep 65-plussers lopen **vrouwen en alleenstaanden het grootste risico** om in de armoede terecht te komen. 26% van vrouwen boven de 65 jaar en 27% van de alleenstaande 65-plussers leven in armoede. Daar komt bij dat senioren een groter risico lopen op langdurige armoede²³.

Volgens de gezondheidsenquête van 2001 moest 4,1% van de 65-74-jarigen en 2,3% van de 75-plussers het gebruik van gezondheidsdiensten uitstellen omwille van financiële redenen. Meer dan 40% van de 65-plussers verklaarde het moeilijk te hebben om de uitgaven voor gezondheidszorg te betalen.

De **inkomensgarantie voor ouderen (IGO)** wordt sinds 1 januari 2001 toegekend aan een groot deel van de voormalige gerechtigden op een Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden (GIB) wanneer deze regeling gunstiger is voor de betrokkene. In 2006 waren er in Gent 2.076 ontvangers van een IGO en hadden nog eens 480 senioren recht op een GIB. In totaal waren er dus 2.556 gerechtigden één van beide regelingen. Zoals in Vlaanderen daalt ook in Gent het aandeel ouderen met een IGOP of GIB. Ongeveer drie vierden van de gerechtigden is een vrouw²⁴

Daarnaast kunnen bejaarden vanaf 65 jaar een tegemoetkoming aanvragen wegens verminderde zelfredzaamheid of gebrek aan zelfredzaamheid, de zogenaamde tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB). Op basis van de verminderde zelfredzaamheid - vastgesteld door de geneesheer - en het inkomen kan de bejaarde maandelijks een bedrag ontvangen om bijkomende hulp te bekostigen. Dit laatste moet evenwel niet bewezen worden. In de rusthuizen wordt de aanvraag voor deze tegemoetkoming standaard voor iedere nieuwe bewoner opgevolgd.

De ouderen die thuis wonen moeten deze aanvraag zelf indienen. Het is dan ook zeer de vraag of deze regeling genoeg gekend is en of alle potentieel gerechtigden de aanvraag daadwerkelijk indienen.

Ook hieromtrent werd in het Gentse behoefteonderzoek gepeild naar de tevredenheid over de informatieverstrekking rond tegemoetkomingen, subsidiëring, etc. Op de vraag of men tevreden was over de informatie mbt de IGO bleek de helft niet geantwoord te hebben en van de antwoorden bleek 35% te plaatsen zijn onder 'geen info gevraagd'.

²⁰ Vergrijzing, VVSG-nota in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen 2006

²¹ De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

²² Administratie, Planning en Statistiek, Demografische ontwikkelingen in Vlaanderen en de gevolgen van de veroudering voor meerdere levensdomeinen, studie in opdracht van het Vlaams Parlement, oktober 2005

²³ Vergrijzing, VVSG-nota in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen 2006

²⁴ ABIS, Startnota Vlaams Stedenfonds 2008-2013, 2007

Dan is er voor zorgbehoevende personen ook nog de zorgverzekering. Vanuit de zorgverzekering worden de niet-medische kosten voor thuiswonende zorgbehoevende personen en voor residentiële zorg gedeeltelijk (forfaitair) vergoed.

Ook hier is het zo dat deze tussenkomst voor rusthuisbewoners standaard door de voorziening wordt aangevraagd. Thuiswonende zorgbehoevenden moeten zelf de aanvraag indienen en moeten zich voor het vaststellen van de mate van zorgbehoevendheid laten controleren door een gemachtigde indicatiesteller (dienst voor gezinszorg, CAW bvb). Ook hier is het de vraag of deze regeling genoeg gekend is bij de senioren.

Wat de toegang tot de sociale zekerheid en bijstand betreft heeft het OCMW een centrale rol te spelen. Uit het klantentevredenheid- en behoefteonderzoek blijkt trouwens dat de Gentenaars het thema "inkomen en budget" na "gezondheid" en "wonen" het belangrijkste vinden. Toch vindt men de toegankelijkheid ervan niet optimaal. De administratie om zijn rechten te doen gelden wordt namelijk als té omslachtig ervaren. Als men al op de hoogte is van de mogelijkheden natuurlijk.

3.2. Gezondheid en preventie

Gezondheid wordt de dag van vandaag niet meer gezien als de 'afwezigheid van ziekte' maar als 'een toestand van volledig fysiek, sociaal en mentaal welbevinden'.

Het streven hiernaar is een recht van elk individu, waarbij het doel niet enkel meer het verlengen van de levensverwachting is maar ook en voornamelijk het **verhogen van de levenskwaliteit**.

Is de senior gezond?

Binnen dit kader een volledig en gedetailleerd overzicht te geven van de gezondheidstoestand van de senioren zou ons te ver leiden.

Wél weten we dat onze senioren steeds langer leven én steeds langer in goede gezondheid verkeren. Het aantal jaren dat iemand afhankelijk is van anderen daalt. Mensen van tachtig zijn nu minder afhankelijk dan mensen van zeventig in 1960²⁵.

3.2.1 Lichamelijke gezondheid

Op basis van de gezondheidsenquête van 2004 werden volgende bevindingen met betrekking tot de gezondheid van senioren (65+) genoteerd²⁶:

- **44%** van de senioren geeft aan niet tevreden te zijn over hun gezondheidstoestand en dit aandeel stijgt met de leeftijd. Uit het behoefteonderzoek bleek trouwens dat als de Gentse senioren het hebben over "problemen", zij daaronder voornamelijk gezondheidsproblemen verstaan (57%). Oudere personen uit Noord-Afrika, Turkije en Zuid-Europa zouden in vergelijking met autochtone ouderen een slechtere gezondheid hebben²⁷
- bij oudere mannen is de top 5 van de meest voorkomende aandoeningen: hoge bloeddruk, gewrichtsslijtage, hartinfarct of ander ernstig hartlijden, prostaatklachten en ernstige rugaandoeningen.
- bij oudere vrouwen wordt de top 5: gewrichtsslijtage, hoge bloeddruk, gewrichtsontstekingen, ernstige rugklachten en osteoporose.
- **24%** van de senioren is ernstig beperkt in het uitvoeren van de dagelijkse activiteiten, 29% is matig beperkt en 47% is helemaal niet beperkt.
- **13%** van de senioren met ernstige beperkingen kan op geen enkele hulp rekenen bij het uitvoeren van activiteiten als boodschappen doen, maaltijden bereiden, lichte huishoudelijke taken...

²⁵ Jef Breda, professor sociologie in 'Lokaal' 16 februari – 15 maart 2006

²⁶ Gezondheidsenquête België 2004

²⁷ Lodewijckx E., Ouderen van vreemde herkomst in het Vlaamse gewest. Origine, sociaaldemografische kenmerken en samenstelling van hun huishouden, SVR-rapport, 2007

Het behoefteonderzoek toont aan dat 20,7% van de senioren hulp nodig heeft in het huishouden, 16,5% heeft hulp nodig voor persoonlijke verplaatsingen en 8,1% voor persoonlijke verzorging.

- (onge-)Vallen²⁸:
 - ongeveer 10% van alle ongevallen gebeurt met ouderen. 3/4 van alle dodelijke ongevallen in de privé-sfeer gebeurt met 60-plussers.
 - vallen (late gevolgen inclusief) is bij mannen verantwoordelijk voor 60% en bij vrouwen zelfs voor bijna driekwart van de sterfte door ongevallen in de privé-sfeer.
 - De belangrijkste doodsoorzaak als gevolg van vallen bij senioren is de heupfractuur. 33% van de bejaarden met een heupfractuur als gevolg van een val sterft binnen het jaar.
- Volgens het Vlaams Instituut voor gezondheidspromotie is **gezonde voeding** in combinatie met voldoende **beweging** een kernelement in het behoud van onafhankelijkheid en kwaliteit van leven bij senioren²⁹.
 - Ongeveer 16% van de 55-plussers is zwaarlijvig, dit is meer dan het gemiddelde bij de totale volwassenenpopulatie (11%). Bij allochtone vrouwen is overgewicht een nog groter probleem.
 - Slechts 16% van de 50-65 jarigen beweegt voldoende om winst te boeken op het vlak van het hart- en vaatstelsel³⁰. Ook hier scoren allochtone vrouwen minder goed.
 - Senioren behoren tot de groep mensen die het minst bewegen. Vooral de senioren met een laag inkomen en opleidingsniveau, de oudste senioren, senioren in rust -en verzorgingstehuizen, vrouwen en geïsoleerde senioren vormen een risicogroep.

3.2.2 Geestelijk welbevinden.

Hoe mensen zich voelen heeft een belangrijke invloed op hun lichamelijke gesteldheid. Een goede geestelijke gezondheid is doorslaggevend voor de algemene gezondheid van gezinnen, individuen, organisaties etc.

Enkele cijfers mbt het geestelijk welbevinden van de senioren:

- 79% van de mensen tussen 45-54 voelen zich goed tot zeer goed. In de daaropvolgende leeftijdsgroep, van 55 tot 64 jaar, daalt dit tot 75% en bij de 65-plussers daalt dit welbevinden zelfs tot 52%³¹.
- 11% van de 65-plussers heeft een depressieve aandoening³². Daarenboven blijken de zelfdodingscijfers bij senioren alarmerende proporties aan te nemen. In 2004 stelde de Wereldgezondheidsorganisatie een vergelijkende studie voor van het aantal zelfdodingen (per 100 000) per land. Van alle EU-lidstaten stond België op de tweede plaats als het land met het grootste aantal zelfdodingen per 100 000 inwoners. Het aantal zelfdodingen bij de groep 75-plussers ligt het hoogst, nl. 40 zelfdodingen per 100 000 75-plussers³³. Volgens het behoefteonderzoek bleek dat 41% van de senioren vaak heel ernstige eenzaamheidsgevoelens kent.
- met stijgende leeftijd staan meer mensen bloot aan een aantal extra risicofactoren die hun welbevinden kunnen beïnvloeden: omgaan met verlies, het moeten leren

²⁸ VIG-Factsheet, Effectieve strategieën voor primaire valpreventie – Review, 2005

²⁹ VIG Factsheet, Effectieve methodiek voor gezonde voeding bij 55-plussers

³⁰ VIG Factsheet, Effectieve methoden voor meer fysieke activiteit bij 55-plussers

³¹ Stevens V., Effectieve methoden voor meer welbevinden bij 55-plussers, Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie

³² Gezondheidsenquête, België, 2004

³³ Website WHO, cijfers 2004

omgaan met beperkingen, mobiliteitsproblemen, behoefte aan zorg en/of ondersteuning.

Er zijn in België heel wat organisaties en individuen actief rond gezondheids promotie en ziektepreventie. Over het algemeen werken deze onafhankelijk en weten zij dus niets of niet genoeg van elkaars activiteiten.

Het besluit van de Vlaamse Regering inzake gezondheids promotie van 19 december 1997 betekende een grondige hervorming van het landschap van de preventieve gezondheidszorg in Vlaanderen.

De klemtoon werd gelegd op lokaal gerichte acties en samenwerking tussen lokale actoren (organisaties). Met het oog op een coherente visie en een gecoördineerde en efficiënte manier van werken, werden open functionele werkgroepen 'lokale gezondheidsbevordering' of '**lokaal gezondheidsoverleg (LOGO)**' opgericht.

De LOGO's werken in hoofdzaak rond vijf 'Vlaamse gezondheidsdoelstellingen' rekening houdend met lokale en regionale prioriteiten en werkvoorstellen. Deze vijf doelstellingen betreffen: het voeren van een preventief rookbeleid, het voorkomen van ongevallen in het verkeer en in de thuissituatie, het sensibiliseren van de Vlaamse bevolking rond gezonde voeding, het doen toenemen van de vaccinatiegraad voor bepaalde aandoeningen en ziekten en het opsporen van borstkanker.

Naar senioren toe erkennen de verschillende relevante actoren inzake preventie en gezondheids promotie het **ontbreken van een structureel overleg**. Rond valpreventie bvb worden vanuit verschillende hoeken initiatieven genomen, maar het zou beter zijn mocht er een traject worden ontwikkeld waarin de verschillende initiatieven op elkaar aansluiten. Vallen wordt namelijk veroorzaakt door een samengaan van verschillende factoren: zicht, medicatieverbruik, inrichting van de woning, lichamelijke fitheid etc. Willen we de senior mobiel houden dan is er nood aan een traject waarbij alle facetten aan bod komen.

3.3 Zorgverlening

3.3.1 Extramurale zorg

A. Thuiszorg

Steeds meer ziet men in hoe belangrijk thuiszorg is en erkent men de behoefte om ondersteuning voor families uit te bouwen.

Wie voor een ouder, een partner, een kind of een ander familielid zorgt, doet dit op grond van persoonlijke motieven, de relatie die hij met de betreffende persoon heeft, de affectie die hij voor hem of haar voelt... Hij wil zich verantwoordelijk voelen voor de zorgbehoevende persoon. Deze inzet en affectie kunnen niet door institutionele zorg worden vervangen.

De medische kennis en kunde is de laatste decennia sterk geëvolueerd, wat heeft geleid tot een sterke stijging van de gemiddelde levensverwachting. Mensen worden steeds ouder en kinderen die geboren worden met bepaalde aandoeningen hebben nu veel meer overlevingskansen dan vroeger. Die situatie stelt ons thans voor een aantal nieuwe uitdagingen. De verwachtingen ten aanzien van en de druk op de thuiszorg worden groter.

Onderzoek bevestigt dat mensen bereid blijven om in te staan voor zorgbehoevende personen, alhoewel in onze huidige maatschappij de beschikbaarheid niet vanzelfsprekend is. Zo gaan in de meeste gezinnen beide partners uit werken en kan de zorg dus niet door het gezin alleen, zonder hulp van buitenaf, worden gedragen.

Tenslotte spelen economische factoren een rol bij de hernieuwde aandacht voor thuiszorg.

Enerzijds probeert men de uitgaven voor de gezondheidszorg te beheersen, des te meer omdat men verwacht dat deze met de vergrijzing van de bevolking nog zullen stijgen.

Anderzijds probeert men een rem te zetten op de overconsumptie van geneeskundige zorgen, bepaalde diagnosetechnieken en medicatie. Men zoekt naar lichtere en dus

goedkopere vormen van zorgverlening. Thuiszorg lijkt dan het alternatief te

zijn voor de dure intramurale opvang. Dit brengt een verschuiving met zich mee van de verantwoordelijkheden en kosten van de overheid naar de burger en naar het thuismilieu. Deze verschuiving heeft echter pas zin wanneer ze gepaard gaat met een degelijke ondersteuning en een efficiënt thuiszorgbeleid³⁴.

Partners in de thuiszorg:

- de zorgbehoevende persoon zelf
- de mantelzorgers (familie, partner, burens, vrienden van de zorgbehoevende en thuiswonende senior)
- professionele basisdiensten (huisarts, thuisverpleging, diensten voor gezinszorg, lokale dienstencentra,...)
- aanvullende diensten (ergotherapeuten, logopedisten, ...)
- ondersteunende diensten: mutualiteiten, vrijwilligers, sociale diensten, verenigingen voor mantelzorgers...)

Zoals in het onderdeel “wonen” reeds door het behoefteonderzoek werd aangetoond blijkt een 94% van de Gentse senioren zelfstandig thuis te wonen. Bijgevolg dragen de meeste ouderen dan ook zorg voor zichzelf of doen ze beroep op professionele thuiszorg en op mantelzorg.

Momenteel primeert informele zorg in belangrijke mate op formele zorg, al zijn er tekenen dat mantelzorg aan belang inboet. Naarmate de fysieke onbekwaamheid belangrijker wordt er meer en meer beroep gedaan op hulp van buitenaf: de dienst thuiszorg, de dienst thuisverpleging en de dienst maaltijdbedeling.

De groep senioren die beroep moet doen op hulp wegens fysieke beperkingen in de dagelijkse bezigheden stijgt met de leeftijd.

In een onderzoek uitgevoerd door het CBGS van 2004³⁵ werd een vergelijking gemaakt tussen de zelfredzaamheidsgraad van thuiswonende 75-plussers en rusthuisbewoners (75-plussers). Hieruit blijkt dat 15% van de thuiswonende 75-plussers helemaal niet zelfredzaam is en dat 29% slechts matig zelfredzaam is. Anderzijds blijkt ook dat 31% van de rusthuisbewoners (75-plus) matig tot bijna zelfredzaam is.

Eén vraag is dan waarom ouderen die weinig zelfredzaam zijn niet in een rusthuis opgenomen worden. Kennen ze de weg niet?

Een andere is waarom ouderen die wel zelfredzaam zijn toch in een rusthuis opgenomen zijn. Kennen ze de thuiszorgmogelijkheden te weinig?

De thuiszorgsector in Gent

In Gent wordt de professionele thuiszorg door verschillende instellingen verstrekt. Het gaat hoofdzakelijk om private organisaties die voortgevloeid zijn uit de verschillende mutualiteiten. Ze bieden gezinszorg, thuisverpleging en bezorgen, op aanvraag, maaltijden aan huis. Enkele cijfers uit het werkingsjaren 2005 en 2006 ter illustratie:

Gezinszorg	2005	2006
Aantal cliënten	8.800	11.439
Aantal gepresteerde uren	959.931,58	1.194.299,55

in de gezinszorg is zeker meer dan **75%** van de cliënten **ouder dan 60 jaar, 45% is ouder dan 85 jaar.**

³⁴ Gids in de thuiszorg (2005) op www.mantelzorglijn.be

³⁵ Jacobs T., Vanderleyden L. & Vanden Boer L., Op Latere Leeftijd, De leefsituatie van 55-plussers in Vlaanderen, 2004

Naast de reguliere thuiszorg verstrekken de diensten ook nog poetshulp met dienstencheques. Hoewel deze dienstverlening vooral bedoeld is voor tweeverdieners, hebben ook veel ouderen deze nieuwe dienstverlening ontdekt (gestart in 2003). Bovendien kunnen deze cliënten wanneer de zorgvraag toe neemt, naadloos overstappen naar een meer passende dienstverlening.

Het behoefteonderzoek wees uit dat men qua thuishulp hoofdzakelijk niet tevreden is over :

- de kostprijs ervan (43%)
- het feit dat er te weinig hulp voorhanden is (28%)
- het feit dat de hulp niet onmiddellijk oproepbaar is (29%)

Tot slot dient opgemerkt dat verschillende diensten voor gezinszorg over klusjesdiensten beschikken. Deze zorgen voor zowel uitvoering als opvolging van de woningaanpassingen. Vaak zijn zij ook opgenomen in een groter werkingsverband binnen de thuiszorg en onderhouden nauwe contacten met sociale diensten van de mutualiteiten, OCMW's, mediotheken, enz.

De lokale dienstencentra van het OCMW werken voornamelijk met kleine hulppakketten en werken doorgaans aanvullend op de mantelzorg en op de reguliere thuiszorgdiensten. Ze zorgen voor kortdurende crisisopvang en ze sporen risicopersonen op. Bij een langdurige en zware zorgvraag wordt er gezocht naar een oplossing binnen de reguliere thuiszorg.

De opdrachten van de regionale dienstencentra sluiten enigszins aan bij deze van de lokale dienstencentra, in die zin dat zij eveneens een duidelijke informatieve, educatieve en adviserende taak hebben.

Zij trachten alle mogelijke vormen van materiële en immateriële hulp- en dienstverlening binnen het bereik van de gebruikers te brengen en hebben m.a.w. een uitgesproken toeleidingsfunctie. Bovendien ondersteunen zij de zelforganisaties van de gebruikers, de mantelzorgers en de vrijwilligers.

Regionale dienstencentra ontvangen voor hun werking jaarlijks een subsidie-enveloppe. Bijkomend kunnen zij gesubsidieerd worden voor de aankoop van personenalarmtoestellen. In Gent zijn er momenteel 2 regionale dienstencentra (één vanwege de liberale mutualiteit en één vanwege Partena ziekenfonds).

Vraag is of de Gentse senioren op de hoogte zijn van het verscheiden aanbod en of ze steeds het meest passende aanbod krijgen.

Een pertinent probleem blijkt ook het ontslagmanagement. Bij ontslagmanagement komt het erop aan om ervoor te zorgen dat de oudere die uit het ziekenhuis ontslagen wordt, thuis onmiddellijk de juiste omkadering krijgt. Dit maakt samenwerking tussen de ziekenhuizen, de thuiszorgdiensten en de lokale dienstencentra onontbeerlijk.

Vanuit het Platform Thuiszorg Gent en vanuit de Provincie Oost-Vlaanderen is er momenteel een onderzoek lopende naar 'ontslagmanagement'. Hierin wordt nagegaan op welke manier de oudere, bij ontslag uit het ziekenhuis, opgevangen wordt door zijn omgeving en de manier waarop er gepaste hulp geboden wordt. Concreet gaat het dus over de samenwerking tussen ziekenhuizen en thuiszorgdiensten.

De ervaring leert dat deze samenwerking beter kan. Er is dan ook nood aan overleg en het maken van gezamenlijke afspraken en doelstellingen.

B. Mantelzorg

Een vaak onderschatte maar evenwel essentiële factor in de thuiszorg is de mantelzorger. De keuze om de rol van mantelzorger op te nemen is verre van evident. Het is een keuze die een enorme invloed heeft op het sociale, mentale, fysieke en financiële leven. Veel personen

die aan de definitie van mantelzorgers voldoen, benoemen zich niet zo. Uit recent onderzoek bleek dat 60% van de bevolking van 25 tot 64 jaar aan de definitie voldoet. Maar liefst 20 tot 30% van de 26 tot 64-jarigen zou zelfs intensief zorg verlenen³⁶. Kijken we echter naar het aantal mantelzorgers dat ook een mantelzorgpremie ontvangt dan zijn de cijfers eerder bedroevend: in 2005 ontvingen 56 Gentenaars een mantelzorgpremie³⁷.

De mate waarin de mantelzorg succesvol verloopt heeft te maken met het evenwicht tussen draagkracht en draaglast³⁸. De draaglast kent verscheidene facetten. Er is de relationele en emotionele draaglast waarin het karakter van en de relatie tussen de zorgbehoevende en de mantelzorger een hoofdrol speelt.

Er is de materiële draaglast: de woning dient soms aangepast, er moet gebruik worden gemaakt van hulpmiddelen (zorgdomotica, personalarmsysteem...).

Er is de financiële draaglast: tegenover het inkomensverlies ten gevolge van het volledig of gedeeltelijk stopzetten van de loopbaan staan slechts gebrekkige financiële tegemoetkomingen. Daarnaast zijn er ook bijkomende kosten tengevolge van materiële aanpassingen van de woningen, extra verplaatsingen, kosten voor bijkomende hulpverlening...

Tenslotte is er een sociale draaglast: de zorg voor een hulpbehoevende partner of ouder kan zodanig zijn dat sociale contacten niet meer onderhouden worden en bijgevolg verwateren. Extra voorzieningen in bvb nachtopvang, uitbreiding van de mogelijkheden voor dag-en kortverblijf kunnen hier een uitkomst bieden. Een positief signaal uit het werkveld is dat er de komende drie jaar, vanwege de private diensten voor gezinszorg, een experimenteel project 'nachtzorg' zal worden opgestart, gesubsidieerd door de provincie Oost-Vlaanderen. De diensten voor gezinszorg zullen voor hun cliënten, die aan een aantal criteria voldoen, voorzien in zorg aan huis van 22u tot 7 u 's anderendaags.

Gezien de ingrijpende invloed van een mantelzorgtaak is het nodig dat overbelasting van de mantelzorger tijdig wordt opgemerkt en in overleg met de zorgbehoevende persoon en de mantelzorger op zoek wordt gegaan naar oplossingen.

Tijdige detectie van mogelijke overbelasting van de mantelzorger kan bvb. sporadische (doch bestaande) vormen van seniorenmis(be-)handeling helpen voorkomen.

De lokale dienstencentra spelen hierin een belangrijke rol: Ze maken de mantelzorgers nl. wegwijs in de thuiszorgvoorzieningen, in de premiestelsels, hetzij op individuele basis maar ook collectief (via voordrachten bv). Daarnaast hebben ze ook een ondersteunende taak waarbij de maatschappelijk werker mantelzorgers ontvangt en zorgt voor psychosociale ondersteuning en hulp bij praktische regelingen. Daarnaast organiseren de lokale dienstencentra tevens specifieke samenkomsten voor mantelzorgers waar deelnemers ervaringen uitwisselen met andere mantelzorgers. Ook het zorgen voor een opvang of oppas voor de mantelzorger als deze deelneemt aan een cursus of activiteit kan vanuit de lokale dienstencentra geregeld worden.

Momenteel wordt er vanuit de zorgverlening te veel uitgegaan van de hulpvraag. Er wordt met andere woorden pas hulp of informatie geboden wanneer de zorgbehoevende zelf of de mantelzorger een bepaalde vraag stelt. Alzo wordt een groot deel van de vragen en noden niet gedetecteerd. Er is nood aan een meer pro-actieve werking van de thuiszorgsector! Momenteel is er echter geen ruimte in de vastgestelde urencontingenten van de thuiszorgdiensten. Er is dus geen ruimte voor uitbreiding van hun dienstverlening; De Vlaamse overheid belooft reeds jaren een verhoging van het urencontingent aan thuiszorg...

³⁶ Van Braecke L., Onzichtbare zieken, onzichtbare zorg? Weliswaar, nr 76, juni-juli 2007, p. 4-6

³⁷ Situatieschets Oost-vlaanderen, editie 2006, 2007

³⁸ info terug te vinden op de website www.mantelzorglijn.be

3.3.2 Transmurale zorg

Het transmurale zorgaanbod heeft tot doel de gebruiker zolang mogelijk in zijn thuismilieu te houden en dit door de reguliere thuiszorg en de informele zorg of mantelzorg te ondersteunen. Het Centrum voor Kortverblijf en de dagverzorgingscentra, Woningcomplexen met dienstverlening of Serviceflats zijn de meest klassieke voorbeelden van transmurale zorg.

Deze zorgvormen worden aangeboden binnen en naast de residentiële voorzieningen, de zogenaamde woon- en zorgcentra.

De dagverzorgingscentra en de centra voor kortverblijf zijn thuiszorgondersteunende zorgvormen die het de mantelzorgers mogelijk maken om het evenwicht tussen draaglast en draagkracht te behouden.

Voor 2007 heeft het Vlaams agentschap Zorg en Gezondheid berekend dat er in Gent nood is aan 95 plaatsen in kortverblijf. Thans zijn er 39 erkende plaatsen en worden er 26 plaatsen gepland. Er blijft dus een tekort van 30 plaatsen

Voor de dagverzorgingscentra zijn er 95 plaatsen nodig in Gent. Er zijn er momenteel 55 erkend en 38 gepland.

Voor senioren met psychiatrische problemen zijn er momenteel nagenoeg geen opvangmogelijkheden. Met het oog op een vlot verloop van het ontslagmanagement moet er dringend worden verder gewerkt aan de uitbouw van psychiatrische thuiszorgmogelijkheden als nazorg na een psychiatrische behandeling.

3.3.3 Intramurale zorg

De intramurale zorgsector omhelst voornamelijk **de woon- en zorgcentra**. Dit zijn de zogenaamde **rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen**.

Hier worden de functies wonen, zorg en dienstverlening op één en dezelfde locatie ondergebracht.

De zorgverlening van de woon- en zorgcentra wordt complexer. Om nog meer vraaggestuurd het hoofd te bieden aan de behoeften van de bewoners zal moeten gewerkt worden aan een voortdurende deskundigheidsverhoging van alle hulpverleners.

De palliatieve zorgverlening en de zorg voor personen met het dementiesyndroom zal verder moeten ontwikkeld en geprofessionaliseerd worden.

Een belangrijk instrument om complexe, meervoudige zorgverlening te kunnen bieden is het uitbouwen van een geautomatiseerd zorgenplan en zorgendossier in onze rusthuizen en RVT's, sommige beschikken hier reeds over anderen niet. Ook in de de thuiszorgsector wordt er meer en meer met uniforme en geautomatiseerde zorgenplannen gewerkt. De link tussen beiden (thuiszorg en intramuraal) kan echter nog niet gemaakt worden. Het is echter belangrijk dat deze bij overgang naar het ziekenhuis, het rusthuis of een kortverblijf worden meegenomen, zodat elke zorgverstrekker steeds op de hoogte is van de noden en zorgvereisten van de desbetreffende senior.

Door de nadruk te leggen op de zwaar zorgbehoevenden in een groot aantal woon- en zorgcentra, raken de andere, nog meer valide en lucide senioren, moeilijk opgenomen. In principe is dit ook niet de bedoeling. Zo lang mogelijk thuiswonen wordt steeds meer aangemoedigd. Maar alternatieve woonvormen met zorg en woonbegeleiding zijn er thans nagenoeg niet. Ook voor deze groep senioren kunnen belangrijke factoren zoals eenzaamheid en onveiligheidsgevoel nochtans de wens tot opname versterken. Deze groep (met zorgprofiel O en A op de Katzschaal) moet meer aandacht krijgen.

3.4 Allochtonen

De vraag naar zorg- en dienstverlening vanwege allochtonen zal in de toekomst zeker toenemen. Enerzijds kan dit verklaard worden vanuit een demografische hoek: het aandeel ouderen in de allochtone bevolkingsgroep zal steeds groter worden. Ook het aandeel 80-plussers binnen de ouderengroep zal een sterke stijging kennen.

Anderzijds zal de groep allochtone senioren op termijn minder beroep kunnen doen op hulp en zorg vanwege (enkel) de naaste familie. De bereidheid en de mogelijkheid van de jongere generaties om te zorgen voor de ouders neemt namelijk af. Bij een toenemend aantal allochtone gezinnen gaan beide partners uit werken. Daarnaast nemen de jongere generaties geleidelijk aan de westerse visie op de ouderenzorg over.

Momenteel maakt de overgrote meerderheid van de oudste ouderen uit Turkije en Noord-Afrika echter deel uit van omvangrijke, meergeneratiehuishoudens. Zij wonen daarbij samen met meerdere potentiële mantelzorgers. Hoewel deze samenwoonvorm niet op korte termijn drastisch zal veranderen is het belangrijk dat de draagkracht van de mantelzorgers van allochtone origine verhoogd wordt³⁹.

Uit een onderzoek uit 2001 uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap en gericht was op de specifieke noden en behoeften van allochtone ouderen⁴⁰, blijkt dat het huidige zorgaanbod niet tegemoet komt aan de behoeften.

Vooreerst is er de wederzijdse onbekendheid tussen allochtone senioren en Vlaamse diensten. Allochtonen zijn te vaak onbekend met het mogelijke aanbod aan zorg- en hulpverleningsdiensten en daardoor voelen de diensten niet de noodzaak om hun zorgen aan te passen aan de specifieke noden van de allochtone ouderen. Een vicieuze cirkel dus.

Mits een goede communicatie, bvb via het werken met allochtonenorganisaties, kan deze cirkel doorbroken worden. Maar ook dan kan het mislopen: veel allochtonen zijn het Nederlands onvoldoende machtig en ook de zorgverleners kennen zelden de taal van de zorg- of hulpbehoevende senior. Ook is het zo dat het personeel in openbare zorgcentra en rusthuizen verplicht is Nederlands te praten. Vooral bij dementerende ouderen, die terugvallen op hun moedertaal, is het probleem prangend. Vervolgens is er ook een financieel probleem⁴¹: allochtone senioren behoren vaak tot de laagste sociaal-economische klassen. Ze vinden de diensten en voorzieningen te duur. Door het feit dat ze geen kennis hebben van de verschillende tegemoetkomingen (THAB, zorgverzekering) ontzeggen ze zich heel wat "formele" hulp en vallen ze terug op hun kinderen.

Tenslotte is blijkbaar ook het niet aangepast zijn van de voeding aan de cultuur en aan de religieuze voorschriften (Turken en Marokkanen) een bron van onvrede.

Volgens verschillende studies is het zaak om zowel in de thuiszorg als in de intramurale zorg te werken aan de diversifiëring van het aanbod, zonder in stereotypen te vervallen. Er moet dus aandacht zijn voor zowel culturele als individuele verschillen⁴². Een evenwichtsoefening dus...

Naast de interculturalisering van de zorgsector geeft het overlegplatform Allochtone Ouderen in haar studie 'Vergrijzing een kleurrijk gegeven' ook aan dat er bijzondere aandacht moet zijn voor de geestelijke gezondheidszorg. Uit hun resultaten blijkt namelijk dat het niet al te best gesteld is met het psychisch welzijn van hun respondenten en dat de terughoudendheid tav deze vorm van hulpverlening erg groot blijkt⁴³.

³⁹ Lodewijckx E., Ouderen van vreemde herkomst in het Vlaamse gewest. Origine, sociaaldemografische kenmerken en samenstelling van hun huishouden, SVR-rapport, 2007

⁴⁰ Cuyvers G., De huidige en toekomstige behoeften van allochtone ouderen aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen, 2002

⁴¹ Cuyvers G., De huidige en toekomstige behoeften van allochtone ouderen aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen, 2002

⁴² Talloen D., Zorg voor allochtone ouderen, 2007

⁴³ Overleg platform Allochtone Ouderen, Vergrijzing...een kleurrijk gegeven, 2005

3.5 Ouderenmis(be)handeling

Uit het Gents behoefteonderzoek bleek dat 3,9% van de respondenten ontevreden was met de hulp die door de partner geboden werd. Voor de hulp van de kinderen was dit percentage 5,1%⁴⁴. Hetzelfde behoefteonderzoek werd in verschillende steden en gemeenten gevoerd en blijktbaar scoorde Gent op deze items het hoogst. Volgens de onderzoekers zelf zou dit een aanwijzing zijn voor ouderenmis(be)handeling.

Onder mishandeling van een ouder persoon (iemand vanaf 55 jaar) verstaan we al het handelen of nalaten van handelen van al degenen die in een persoonlijke en/of professionele relatie met de oudere staan, waardoor de oudere persoon (herhaaldelijk) lichamelijke, psychische en/of materiële schade lijdt (of zal lijden) en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.⁴⁵ Er zijn verschillende vormen van ouderenmis(be)handeling: fysieke en psychische mis(be)handeling, financiële en materiële mis(be)handeling, verwaarlozing, verzorging laat te wensen over...

Er bestaat een Vlaams meldpunt voor ouderenmishandeling dat als opdracht heeft deze vormen van mishandeling aan te pakken. Van 2003 tot 2006 steeg het aantal meldingen van 276 tot 437. In de helft van de gevallen vragen de melders om informatie en advies en in bijna 40% van de gevallen wordt er gevraagd naar een interventie⁴⁶.

Naar vormen van mis(be-) handeling zien we dat het in de helft van de gevallen gaat om psychische misbehandeling, en in 45% van de gevallen om financieel of materieel misbruik. Vervolgens komt fysieke en/of lichamelijke mishandeling in een derde van de gevallen voor. Meestal komen verschillende vormen tezamen voor.

Naar leeftijdscategorieën zien we dat de leeftijdsgroep van 70 tot 84 jaar het grootste deel van de meldingen betreft.

Aanmelders van misbehandeling zijn doorgaans hulpverleners en de slachtoffers zelf, ouders zijn dan weer meestal de zoon of dochter van het slachtoffer (resp. 34.9% en 26.2%).

4 WERK

4.1 Participatie op de arbeidsmarkt

Probleemstelling

Hoewel de officiële pensioenleeftijd 65 jaar bedraagt is de werkzaamheidsgraad van de 50-plussers in Vlaanderen merkkelijk lager ligt dan in onze buurlanden⁴⁷. Verschillende systemen die een vervroegde uittreding op de arbeidsmarkt aanmoedigen hebben hiertoe geleid: vervroegd pensioen, aanvullende pensioenen boven op het wettelijk pensioen of de werkloosheidsuitkering vanaf 60 jaar, de brugpensioenvergoedingen, het Canada dry-systeem, het systeem van de deeltijdse of voltijdse loopbaanonderbreking. Dit alles heeft ertoe bijgedragen dat werknemers inactief worden op de arbeidsmarkt lang voordat de officiële pensioenleeftijd wordt bereikt.

De cijfers

De werkzaamheidsgraad in Europees perspectief 2003⁴⁸

⁴⁴ De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

⁴⁵ www.meldpuntouderenmishandeling.be

⁴⁶ Vlaams meldpunt ouderenmis(be)handeling, Jaarverslag januari-december 2006, 2007

⁴⁷ Administratie, Planning en Statistiek, Demografische ontwikkelingen in Vlaanderen en de gevolgen van de veroudering voor meerdere levensdomeinen, studie in opdracht van het Vlaams Parlement, oktober 2005

⁴⁸ info terug te vinden op de website van het Steunpunt WAV

leeftijd	VI. Gewest	België	Gent	Duitland	Frankrijk	Nederland	EU-15
50-54	67.9	65.1	68.3	74.5	76.6	74.4	72.7
55-59	38.9	39.8	51.18	59.9	54.6	59.6	56.1
60-64	11.4	13.4	16.8	23.4	13.4	24.3	25.9
50-64	42.1	42.4	48.08	51.5	53.1	55.8	52.9

Vooraf vanaf de leeftijd van 55 jaar zien we een massale uittreding uit de arbeidsmarkt waardoor de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen en België tot bijna 20% onder het Europees gemiddelde zakt.

De werkzaamheidsgraad van de Gentse senioren ligt gevoelig hoger dan in de rest van Vlaanderen en België, en ligt bijgevolg dicht bij het Europees gemiddelde.

Gezien de vergrijzing én de ontgroening van de bevolking is het voor de betaalbaarheid van het sociale zekerheidssysteem zaak om de werkgelegenheidsgraad van de bevolking, en dus ook van de ouderen, op te trekken.

Volgende maatregelen worden getroffen om senioren weer aan het werk te krijgen:

- Loonlastvermindering van vijftigplussers: Activa 50+
- Jobkanaal: deze maatregel is een initiatief van de werkgeversorganisatie Voka. Haar doelstelling is om jaarlijks 5 000 vacatures extra te laten invullen door 50-plussers, allochtonen en arbeidsgehandicapten.
- Jobcoaching is het geheel van gestructureerde, doelbewuste stappen en specifieke instrumenten met als doel mensen intensief te begeleiden in het zoeken naar en/of het behouden van een job. Jobcoaching focust op het ontwikkelen van de mensen en op het scheppen van de noodzakelijke randvoorwaarden nodig voor een geslaagde tewerkstelling. Deze methodiek wordt toegepast door verschillende organisaties en richt zich tot verschillende (sub)doelgroepen waaronder allochtonen, kortgeschoolden, ex-gedetineerden, personen met een (arbeids)handicap, ouderen, langdurig werklozen, enz.

Stad Gent en het OCMW Gent voeren sinds kort een leeftijdsbewust personeelsbeleid met als doel iedereen langer, enthousiaster en effectiever aan de slag te houden.

Naast de tewerkstelling van senioren zelf, is er ook de tewerkstelling van jongere leeftijdsgroepen in de zorgsector. Vertegenwoordigers van de rusthuizen en van de thuiszorgdiensten hebben tijdens vergaderingen van het ouderenoverlegforum meermaals aangehaald dat het vinden van gemotiveerd personeel geen sinecure is.

Met het oog op een grotere vraag vanwege allochtone senioren naar het formele zorgaanbod zou de aanwezigheid van allochtoon personeel een positieve rol kunnen spelen. Voor allochtonen die aan een opleiding beginnen of er al mee bezig zijn is het belangrijk dat ze de ouderenzorgsector kennen.

4.2 Ouderenvrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk betreft een activiteit met onverplicht karakter die door een natuurlijke persoon onbezoldigd en zonder dat een specifieke sociaal-affectieve band eraan ten grondslag ligt, in min of meer georganiseerd verband wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving in haar geheel⁴⁹.

Uit het stedelijk behoefteonderzoek⁵⁰ blijkt dat 14.5% van de ouderen vrijwilligerswerk doet. Op de vraag of men in de toekomst vrijwilligerswerk zou willen doen, antwoordde 20% van de ouderen positief. Er is dus een ruim rekruteringsveld aanwezig voor bijkomende vrijwilligers. Het belangrijkste hierin zal zijn om de ouderen te informeren over alle mogelijkheden voor vrijwilligerswerk, hen te bereiken en aan te moedigen.

Ook de Vlaamse overheid vindt de ouderen een belangrijke groep om vrijwilligers uit te rekruteren. In 2004 werd door de Vlaamse overheid extra aandacht besteed aan deze groep. "In het kader van zorg is de groei van de 50-plussers een troef. Deze groep van mensen beschikt over een enorm potentieel op het vlak van knowhow, levenservaring, maturiteit en is dus de perfecte partner in het uitbouwen van concrete oplossingen voor nieuwe zorgvragen. Om aan de behoefte aan zorg te voldoen, wordt nu reeds in grote mate beroep gedaan op heel wat 50-plussers die vrijwilliger zijn. In de toekomst vormen zij een groep van mensen die de kansen en tijd krijgen om zorgtaken als vrijwilliger op zich te nemen."

Op Vlaams niveau en op het niveau van de provincie bestaat er thans een databank waarop men zich op openstaande vrijwilligersplaatsen kan aanbieden of waar organisaties plaatsen vacant kunnen stellen. Misschien zijn deze websites niet bekend genoeg bij de senioren? Feit blijft dat veel senioren niet over een computer beschikken. Websites zijn dus niet het beste communicatiemiddel.

Is de stap misschien nog te groot tussen interesse betonen en daadwerkelijk ingaan op een vacante plaats? Mensen moeten blijkbaar geprikkeld en aangemoedigd worden om zich daadwerkelijk op te geven als vrijwilliger. Het personeel en de huidige vrijwilligers zouden hierin een sleutelrol kunnen spelen.

Niet elke vrijwilliger kan of wil zich in dezelfde mate inzetten. Sommigen willen enkel een handje toesteken op feesten en andere speciale gebeurtenissen, anderen wensen zich op 'structurele' basis in te zetten. Dit onderscheid is van belang voor de verzekering, voor het waarderingsbeleid en voor de coördinatie van de vrijwilligers.

Uit het onderzoek dat door IBM werd uitgevoerd en dat peilde naar de mogelijkheden van samenwerking tussen Stad en OCMW blijkt duidelijk dat er op het vlak van het vrijwilligerswerk heel wat mogelijkheden zijn. Zo gebeuren de rekrutering, de coördinatie, het opleiden en het waarderen van de vrijwilligers momenteel grotendeels apart.

⁴⁹ Stedelijke seniorenraad Stad Gent, Seniorenvrijwilligersplan 2001

⁵⁰ De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

5 CULTUUR, SPORT EN ONTSPANNING

Op het gebied van vrije tijd tekenen er zich in Vlaanderen nieuwe trends af: ouderen doen meer aan sport en andere fysieke activiteiten, ze nemen ook meer deel aan artistieke en intellectuele activiteiten. In 1 op 3 gevallen doen ouderen dat alleen⁵¹.

In Gent is 61% van de ouderen lid van één of meer verenigingen, maar slechts 19% is lid van een ouderenvereniging. 38% weet niet dat er ouderenverenigingen bestaan in Gent en meer dan de helft is niet op de hoogte van het feit dat deze ouderenverenigingen samenwerken binnen de stedelijke Seniorenraad. Verenigingen voor senioren kampen dus met een imago probleem.

Kanttekening: lid zijn van een vereniging is nog geen aanwijzing voor het daadwerkelijk deelnemen aan activiteiten georganiseerd door deze vereniging. Een kwart van de leden zou bvb nooit deelnemen aan de activiteiten van een bond van gepensioneerden⁵².

Uit de gezondheidsenquête van 2004 blijkt nl. dat 48% nooit deelneemt aan het verenigingsleven⁵³.

Uit het publieksonderzoek bij theater- en museumbezoekers te Gent⁵⁴ bleek tevens dat er een duidelijke ondervertegenwoordiging is van senioren bij deze bezoekers. In Gent bedraagt het aandeel 55-plussers 28% van de bevolking, terwijl hun aandeel in de theater- en museumbezoekers slechts resp. 13% en 19% bedroeg.

Als oorzaak voor deze ondervertegenwoordiging werden volgende mogelijke drempels aangehaald:

- verminderde mobiliteit
- moeilijke bereikbaarheid / toegankelijkheid
- te hoog prijskaartje
- aanbod zelf
- slecht tijdstip

Verschillende factoren beïnvloeden de cultuurparticipatie. Het meest determinerend zijn de vorming en de opleiding die iemand genoten heeft. Gezien de scholingsgraad bij de oudere leeftijdscategorieën merkbaar lager ligt dan bij de jongere leeftijdsgroepen, werd er in de survey 'Cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003-2004' gepeild naar de specifieke kenmerken die de kans bepalen dat iemand meer of minder participeert⁵⁵. Uit dit onderzoek kunnen twee conclusies getrokken worden:

- de kans op participatie is het laagst bij de 65-plussers
- indien er wordt opgesplitst naar kunstvorm dan observeren we hogere participatiekansen in de oudere leeftijdsgroepen voor klassieke concerten, voor kunstmusea en voor literaire evenementen. De participatiekans is er het hoogst bij de 55-64-jarigen.

Ook in het behoefteonderzoek werd gepeild naar de cultuurparticipatie van de Gentse senioren. In onderstaande tabel werden de verschillende kunstvormen weergegeven en de

⁵¹ Administratie, Planning en Statistiek, Demografische ontwikkelingen in Vlaanderen en de gevolgen van de veroudering voor meerdere levensdomeinen, studie in opdracht van het Vlaams Parlement, oktober 2005

⁵² Vergrijzing, VVSG-nota in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen 2006

⁵³ Gezondheidsenquête, België, 2004

⁵⁴ Roose H. & Waeghe, H., Cultuurpubliek. Publieke Cultuur? Publieksonderzoek bij theater- en museumbezoekers te Gent, 2002

⁵⁵ Lievens J. & Waeghe H. (red.), Cultuurkijker, Cultuurparticipatie in breedbeeld, 2005

deelname eraan door de senior. De meest populaire cultuurvormen, die waar de senioren het frequentst aan participeerden, werden in het vet gezet.

Cultuurparticipatie Gentse senior nav het behoefteonderzoek (eigen bewerking)				
	nooit	éénmaal/jaar	meermaals per jaar	min 1x/jaar
Klassiek theater	79,4	11,9	8,7	20,6
Hedendaags theater	80,6	11	8,4	19,4
Comedy	77,5	14,1	8,4	22,5
Cabaret	77,3	12,6	10,1	22,7
Klassiek Ballet	90,5	7,3	2,2	9,5
Hedendaagse dans	91,7	4,9	3,4	8,3
Performances	96	1,9	2,1	4
Klassieke Muziek	70,4	12	17,6	29,6
Folk/wereldmuziek	88,8	6,4	4,8	11,2
Kleinkunst	84,5	10,2	5,3	15,5
Vlaamse Muziek	84,1	8,9	7	15,9
Jazz	85,8	8,8	5,4	14,2
Rock/pop/hiphop	91,9	4,8	3,3	8,1
Opera	81,2	12	6,8	18,8
Operette	86,5	9,8	3,7	13,5
Commerciële film	70,2	11	18,8	29,8
Alternatieve Film	77,7	9,8	12,5	22,3
Kunst met educ.Ftie	70,2	9,8	20	29,8
Schone kunsten	61,5	13,5	25	38,5
Hedendaagse kunst	69,5	13,3	17,2	30,5

Noot: In het voorgaande gaat het enkel om zogenaamde 'passieve' participatie. De 'actieve' participanten, lezers van de bibliotheken, beoefenaars van amateurkunsten en van verschillende sporttakken en vrijwilligers in het culturele en in het sociaal-culturele leven worden hier niet in beeld gebracht. Over deze groep hebben we momenteel geen relevant cijfermateriaal voorhanden.

Mobiliteit voor ouderen is in ieder geval erg belangrijk in het kader van cultuurparticipatie en bestaat uit verschillende facetten. Is het aanbod aan openbaar vervoer groot genoeg? En is dit overal het geval? Zijn de bussen van de Lijn uitgerust met lage in- en uitstaptredes? Vooral voor rolstoelgebruikers is dit erg belangrijk.

Maar ook de voetpaden liggen er niet altijd veilig bij en zijn bovendien erg lastig voor mensen in een rolstoel.

Vervoersmogelijkheden voor mindermobiele senioren⁵⁶:

1° Taxicheques

De Stad Gent biedt aan mensen met verplaatsingsmoeilijkheden en een beperkt inkomen de mogelijkheid om taxicheques aan te kopen. Deze cheques worden aangeboden voor 1,24 EUR en hebben een waarde van 2,48 EUR. Elke gebruiker heeft recht op maximum 60 cheques per jaar. Ze worden gebruikt als betaalmiddel bij een taxirit.

⁵⁶ Cijfers exclusief het vervoer dat door verzorgden in de thuiszorg met de cliënt wordt verricht

Verkoop taxicheques (2006)

Aantal uitgereikte cheques	Aantal cliënten
22 878	582

De meeste cliënten komen uit de regio Gent-Centrum. De inwoners van de randgemeenten kunnen de aanvraag doen in hun stedelijk dienstencentrum.

In het behoefteonderzoek werd er gepeild naar de mate waarin de Gentse senior tevreden is over de informatie mbt de taxicheques en hieruit blijkt dat liefst 87% van de antwoorden te klasseren valt onder "geen info gevraagd"⁵⁷.

2° Minder Mobielen Centrale

De Minder Mobielen Centrales (MMC's) zijn een initiatief van het Centrum voor Positieve Aanwending vzw beter gekend onder de naam TAXISTOP. De Gentse Minder Mobielen Centrale wordt gecoördineerd door de stedelijke overheid vanuit de Dienst Voorzieningen en Gehandicapten. De Minder Mobielen Centrale bestaat uit twee verschillende werkingen.

Eenzijds is er het vervoer door vrijwillige chauffeurs, die rijden met hun eigen wagen en tijdens hun eigen vrije tijd, zonder daar enig loon voor te krijgen. Het doel van een MMC is mensen met verplaatsingsmoeilijkheden en een beperkt inkomen de mogelijkheid te bieden om toch de noodzakelijke verplaatsingen te doen. Het kan bijvoorbeeld gaan om vervoer in het kader van sociaal-culturele activiteiten, familiebezoek, boodschappen of een doktersbezoek.

Vrijwilligersvervoer (2006)

Aantal leden	173
Aantal ritten	2 444
Aantal km.	29 340
Aantal vrijw.chauffeurs	36

Ongeveer 90% van de gebruikers van het vrijwilligersvervoer zijn senioren⁵⁸.

Anderzijds is er het rolstoelvervoer. Personen die permanent een rolstoel gebruiken en die wegens hun fysieke handicap in de onmogelijkheid verkeren om het openbaar vervoer te gebruiken kunnen hiervan gebruik maken. Dit vervoer wordt uitgevoerd met een aangepaste wagen, met elektrische lift voor één rolstoel, en door een vaste chauffeur in dienst van de Stad Gent. Men kan gebruik maken van dit vervoer voor bijvoorbeeld ziekenbezoek, boodschappen of sociaal-culturele activiteiten.

Voor het rolstoelvervoer is er een samenwerkingsverband tussen de Dienst Mobiliteit, de Minder Mobielen Centrale, de Cel Gehandicaptenbeleid van de Stad Gent en Taxi Hendriks Gent NV. Dit samenwerkingsverband heeft de mogelijkheid gecreëerd om sinds juli 2005 te voorzien in een uitbreiding van het aanbod, nl. zeven dagen op zeven en 24 uur op 24.

⁵⁷ De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

⁵⁸ Info verkregen van de MMC

Rolstoelvervoer (2006)

Aantal betalende leden	157
Aantal niet- betalenden	545 + 20 instellingen
Totaal aantal ritten	6 548
Totaal aantal km	54 900

Het publiek dat gebruik maakt van het rolstoelvervoer is erg divers en komt uit alle leeftijdsklassen.

Knelpunten:

De informatiedoorstroming naar de bewoners van de rusthuizen, de ziekenhuizen en andere instellingen verloopt niet optimaal. De bewoners zijn vaak niet op de hoogte van het bestaan van deze vervoersmogelijkheden. Eenmalige of sporadische informatiecampagnes zijn niet toereikend gezien het grote verloop van de senioren in de instellingen. Een groot deel van het personeel is waarschijnlijk wél op de hoogte van de verschillende vervoersmogelijkheden maar door tijdsgebrek worden de nieuwe personeelsleden vaak niet ingelicht met het gevolg dat bewoners niet op de hoogte worden gebracht.

Het grootste probleem stelt zich echter bij de thuiswonende senioren die wegens hun handicap of gebrekkige mobiliteit sowieso minder buiten komen en minder op de hoogte zijn. Het bereiken van deze doelgroep wordt door de Minder Mobielen Centrale erkend als een groot probleem.

3° De lokale dienstencentra

Ook de lokale dienstencentra van het OCMW voorzien in het vervoer van mindermobiele buurtbewoners. Dit vervoer gebeurt door personeel (de verzorgenden) en vrijwilligers voor:

- dagdagelijks vervoer van een aantal thuiszitters naar het centrum
- vervoer naar de arts, het ziekenhuis
- vervoer naar supermarkten voor begeleid winkelen.

Vervoer LDC (2006):

Totaal aantal ritten: **10 888**

4° B-mobiel (Bond Moyson)⁵⁹

De dienstverlening B-Mobiel biedt kostendekkend vervoer voor cliënten (zowel leden als niet leden Bond Moyson) met een beperkt inkomen. Enerzijds is het een alternatief voor zittend ziekenvervoer (reeks behandelingen, bestralingen, chemotherapie en revalidatie,...). Anderzijds wordt door deze activiteit aan cliënten de kans geboden om aan het socio-cultureel leven te participeren. De vrijwilligers doen meer dan enkel vervoer, zij bieden ook begeleiding en ondersteuning aan de cliënten. Enkel mensen met een beperkt inkomen kunnen gebruik maken van de dienst, dit wil zeggen een maximum inkomen van twee maal het leefloon.

Vervoer B-mobiel 2006

Aantal km	207902
Aantal ritten	9076
Aantal cliënten	684
Aantal vrijwillige chauffeurs	44

⁵⁹ Jaarverslag 2005 VZW VRIJWILLIGERWERKING B-MOBIEL

5° SolMobiel (Solidariteit voor het Gezin)

Het aanbod van deze dienst is gericht op mensen die op doktersvisite moeten, of naar een medisch onderzoek of behandeling. De aanvrager moet kunnen zitten en moet zelfstandig, desnoods mits enige ondersteuning, in en uit de wagen kunnen. De aanvrager die hier beroep op wil doen mag niet beschikken over een inkomen dat groter is dan tweemaal het leefloon.

Vervoer SolMobiel (2006)

Aantal km	35.383
Aantal ritten	3902
Aantal cliënten	247
Aantal vrijwillige chauffeurs	16

6° Vervoersdienst CM

Sinds 1 januari 2006 beschikt ook de CM over een vervoersdienst. Ook deze dienst richt zich op medisch vervoer (doktersbezoek, consultatie, reeks vervoer) en werkt met vrijwillige chauffeurs. De dienstverlening is beperkt tot niet-dringend zittend vervoer. Liggend vervoer, vervoer met vaste rolwagens en dringend vervoer komen niet in aanmerking.

Vervoer CM (2006)

Aantal km	60 789 km
Aantal ritten	2 382
Aantal cliënten	378
Aantal vrijwillige chauffeurs	37

Naast mobiliteit zal ook het feit dat het **gehoor en het zicht** achteruitgaan met de leeftijd een rol spelen. Wanneer men een theater- of muziekstuk niet meer scherp kan horen of zien neemt de interesse om hiervoor nog een kaartje te kopen uiteraard af. Zijn hiervoor technische oplossingen mogelijk?

Wat het 'slecht tijdstip' betreft is uit de survey 'cultuurparticipatie in Vlaanderen' gebleken dat senioren voornamelijk minder deelnemen aan activiteiten die enkel 's avonds plaatsvinden. Uit het behoefteonderzoek bij senioren te Gent bleek dat nagenoeg 33% niet deelneemt aan culturele activiteiten omwille van het te late tijdstip⁶⁰. Senioren rapporteren een duidelijk verschil tussen het (on-)veiligheidsgevoel overdag en het (on-)veiligheidsgevoel 's avonds. Een belangrijke factor zou de woonplaats zijn. Naarmate de senioren in grotere steden wonen zou het onveiligheidsgevoel sterk stijgen. In de kleinere gemeenten voelt 76% zich 's avonds altijd veilig, in de grote steden is dit slechts 41%⁶¹. Uit het Gents behoefteonderzoek bij senioren blijkt eveneens dat 39% van de respondenten met ernstige onveiligheidsgevoelens kampt⁶². Ongeveer 40% van deze respondenten gaf te kennen 's avonds nooit buiten te komen.

Deelname aan cultuur- en sportactiviteiten heeft nochtans veel invloed op het welzijn van de senioren. Wat beweging en sport betreft is het evident dat er een positief verband bestaat met gezondheid. Maar deelname aan deze activiteiten heeft zeker ook een sociale impact. De persoon in kwestie, de senior, neemt deel aan een sociaal gebeuren. De link met participatie (zie verder) en sociale cohesie is dus niet veraf.

⁶⁰ De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

⁶¹ Jacobs T., Vanderleyden L. & Vanden Boer L., Op Latere Leeftijd, De leefsituatie van 55-plussers in Vlaanderen, 2004

⁶² De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

Brits onderzoek heeft uitgewezen dat cultuurparticipatie een positieve impact heeft op persoonlijke ontwikkeling, sociale cohesie, gemeenschapsvorming, verbeelding, visie, gezondheid en welzijn⁶³.

Maar de meeste mensen gaan het liefst in gezelschap naar een film of een museum. Dat geldt ook voor senioren. Het sociale netwerk van veel senioren is echter vaak erg beperkt... Een vicieuze cirkel dus... Het is dan ook vanuit deze invalshoek en vanuit de bekommernis om het sociaal isolement en de eenzaamheid waarin veel senioren zich bevinden, dat stad en OCMW (weliswaar elk vanuit een verschillend uitgangspunt) een aanbod hebben dat speciaal op senioren gericht is.

Het OCMW heeft verspreid over Gent acht lokale dienstencentra waar ouderen tal van activiteiten worden aangeboden. Ze kunnen er terecht voor informatie, ze kunnen deelnemen aan daguitstappen, aan cursussen, turnen, yoga etc.

In 2005 hebben de acht lokale dienstencentra samen zo'n 10 302 mensen bereikt.

Bij het aanbieden van deze activiteiten gaat het niet enkel om de inhoud van de activiteit, zeker zo belangrijk is het opbouwen van sociale contacten en netwerken. Via deze activiteiten komen de senioren trouwens ook in contact met het thuiszorgaanbod en kan de hulpbehoevende senior tijdig begeleid worden naar een aanbod op maat.

De stad Gent beschikt verspreid over haar grondgebied over 27 clubhuizen door en voor senioren. Ze worden namelijk gerund door senioren-vrijwilligers en richten zich specifiek op het leggen van sociale contacten.

Daarnaast is er het reguliere cultuurcircuit waaraan uiteraard ook senioren kunnen deelnemen. In Gent is dit trouwens erg uitgebreid.

Wat aanbodzijde betreft kunnen we bezwaarlijk beweren dat er een tekort zou zijn. Maar door de omvang van het aanbod en door de diversiteit van de verschillende cultuurinstellingen vindt men soms door de bomen het bos niet meer. Infoblaadjes en programmaboekjes houdt men niet altijd bij en het internetgebruik bij senioren is minimaal te noemen.

Daarnaast is het aanbod niet steeds aangepast aan de specifieke noden en behoeften van de doelgroep.

⁶³ Vos I., Cultuurparticipatie en maatschappelijk kwetsbare groepen, 2003

6 RECHT OP LEREN

In een snel veranderende maatschappij is het zaak om via geregelde bijscholingen bij te blijven. Toch heeft onderzoek uitgewezen dat vanaf 54 jaar de deelname aan opleidingen drastisch daalt.

Anderzijds blijkt uit de peiling van de onderzoeksgroep TOR (VUB) dat oudere werknemers tussen 45 en 65 jaar een duidelijke wens naar meer zelfontwikkeling uiten. Een kwart van de ondervraagde personen nam zich voor om iets te gaan bijsonderen en maar liefst 48% zou meer tijd willen besteden aan culturele en intellectuele activiteiten⁶⁴.

Hoewel er de laatste tijd steeds meer internetgebruikers zijn, zijn er toch een aantal groepen, waaronder ouderen en laagopgeleiden, die niet mee zijn met de ICT-ontwikkelingen. Men spreekt hier van een digitale kloof.

De oorzaken hiervan zijn:

- een tekort aan publieke PC's (nu kan men enkel terecht in bibliotheken en aan de infokiosken die als nadeel hebben dat ze buiten staan en dat men ze enkel rechtstaand kan bedienen).
- de hoge kostprijs van een computer t.o.v. het beperkt gebruik.
- de angst voor het onbekende (drempelvrees).

In de lokale dienstencentra van het OCMW worden regelmatig cursussen aangeboden, waaronder ook opleidingen rond internetgebruik en werken met de computer. Deze cursussen hebben erg veel succes en zijn snel volgeboekt. Ook de stedelijke clubhuizen en de rusthuizen hebben een, zij het eerder sporadisch, aanbod.

De cursussen die vanuit deze hoeken aangeboden worden zijn erg gevarieerd en hebben allen een drempelverlagend effect omdat ze vraaggestuurd zijn en op maat van de doelgroep werden uitgewerkt. Soms gebeurt dit in samenwerking met de centra voor volwassenenonderwijs. Op deze manier wil men de senioren wegwijs maken in het bestaande aanbod van het volwassenenonderwijs.

Maar niet alle senioren zijn even geïnteresseerd in het aanleren van deze nieuwe mediatechnieken. Tegenwoordig wordt de groep senioren ingedeeld in vier subgroepen met elk hun eigen leervoorkeuren⁶⁵:

Leeftijd	Benaming	Vormingsvoorkeur
55 –65 jaar	Pre-senioren	<ul style="list-style-type: none">• Consumptie / economie• Vrije tijd / sport / reizen• Media / technologie
66-75 jaar	Jong-senioren	<ul style="list-style-type: none">• Cultuur / levenskunst• Gezin / familie• Maatschappelijke Participatie• Vrije tijd / sport / reizen
76-85 jaar	Medium-senioren	<ul style="list-style-type: none">• Gezondheid / gezondheidszorg• Huisvesting• Zingeving / levensperspectief
85+	Hoog-bejaarden	<ul style="list-style-type: none">• Gezondheid / gezondheidszorg• Zingeving / levensperspectief

Deelname aan cursussen heeft niet enkel tot gevolg dat men bijleert, ook hier speelt het **sociale aspect** een even belangrijke rol.

⁶⁴Vergrijzing, VVSG-nota in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen 2006

⁶⁵Leirman W., "Van de zijlijn naar het echte speelveld? Hinderpalen en stimulansen tot leren van en door senioren". In: Het referatenboek van de slotconferentie "Internationaal jaar van de senioren", 2000

Naast zelfrealisatie, is er door deelname aan opleidingen een toename aan sociale contacten. Men komt daarenboven de deur uit en onderneemt handelingen die de zelfredzaamheid van de persoon in kwestie alleen maar ten goede komen. Het is dan ook vanuit deze invalshoek, nl. het bevorderen van de sociale cohesie en de zelfredzaamheid, dat de lokale dienstencentra, de clubhuizen en de rusthuizen cursussen en allerhande activiteiten aanbieden.

Knelpunten:

1° Informatie: veel senioren zijn niet op de hoogte van het aanbod. De informatieverbreiding gebeurt bovendien ook steeds vaker via het internet, maar veel senioren hebben geen internetaansluiting. Uit het behoefteonderzoek bij senioren in Gent bleek dat 76.3% van de ondervraagden nooit gebruik maakt van het internet!⁶⁶

2° Eenzaamheid: het moeilijkst te bereiken zijn de vereenzaamde senioren, de thuiszitters.

3° Verminderde mobiliteit

⁶⁶ De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

7 SOCIALE COHESIE

Het Gentse stadsbestuur heeft er van bij het begin van haar legislatuur voor gekozen om een lokaal beleid te voeren dat gericht is op het versterken van de sociale cohesie.

Sociale cohesie wordt gezien als de mate waarin de burgers zich betrokken voelen en tonen bij mensen in hun directe omgeving en bij de samenleving als geheel. De mate waarin men het gevoel heeft deel uit te maken van zijn buurt en de mate waarin men het gevoel heeft een rol te spelen in het reilen en zeilen in de buurt, heeft een rechtstreekse weerslag op het welbevinden van de burger.

Verskillende diensten hebben zich tot taak gesteld om de sociale cohesie in de wijken te versterken.

Zo zijn er de stedelijke buurtcentra van de Stad, gelegen in de 19e eeuwse gordel en Nieuw Gent. De werking is voor alle bewoners van de buurt toegankelijk en richt zich voornamelijk op het ondersteunen van de in de buurt gevestigde verenigingen..

Specifiek naar senioren toe heeft de stad, verspreid over de kernstad én in de deelgemeenten 27 clubhuizen die vooral als laagdrempelige ontmoetingsplaats voor senioren fungeren. De clubhuizen creëren kansen om sociale verbondenheid te ervaren en te verhogen. Ze activeren de eigen mogelijkheden en versterken de zelfwerkzaamheid en de zelfredzaamheid van de senioren. Door hun werking helpen ze mee aan het bestrijden van de vereenzaming en van het sociaal isolement. De dagelijkse werking van de clubhuizen is in handen van senioren-vrijwilligers, met ondersteuning vanuit de seniorendienst.

De lokale dienstencentra van het OCMW hebben tot opdracht de levenskwaliteit van de buurtbewoners op alle levensdomeinen te behouden en/of te verbeteren, dit zowel door vragen op te lossen als door ze te voorkomen en door de meest gunstige leefomgeving en kansen te creëren om “zelfstandig thuis wonen en leven volgens eigen wensen en behoeften” mogelijk te maken

De lokale dienstencentra creëren ontmoetingskansen als basis voor sociale netwerken met verhoging van de onderlinge solidariteit en bouwen als permanente leidraad inspraak, overleg en evaluatie in met alle betrokkenen

Ze streven samenwerking na met andere organisaties uit de buurt om bovenstaande doelstelling te realiseren en ze werken desgewenst de nodige acties uit om sociale netwerken te versterken en om het zelfstandig wonen van ouderen te ondersteunen.

Ook derde actoren vervullen een belangrijke rol bij het versterken van de sociale cohesie: denk aan de dekenijen, lokale verenigingen, samenlevingsopbouw...

De vraag is hier of de Gentse senioren zich, ondanks of dankzij de inspanningen van voornoemde actoren, betrokken voelen bij hun directe omgeving en bij de samenleving in haar geheel.

Volgende bevindingen kunnen uit het behoefteonderzoek gedestilleerd worden:

- bijna de helft van de ondervraagden gaf aan zich niet betrokken te voelen bij het wijkgebeuren
- ongeveer 34% van de respondenten vindt dat ze te weinig vrienden, kennissen of familie hebben. Bijna 20% kampt met serieuze eenzaamheidsgevoelens.
- bijna 40% van de ondervraagden heeft het gevoel niet meer mee te tellen

Uit de gezondheidsenquête van 2004 blijkt dat 8% van de senioren ontevreden is over de sociale contacten die ze er op nahouden. Deze ontevredenheid stijgt met de leeftijd. Maar

liefst 10% geeft aan minder dan eens per week sociale contacten te hebben. Ook dit percentage stijgt met de leeftijd⁶⁷.

Ook vanuit de praktijk, tzt vanuit de lokale dienstencentra, vanuit de rusthuizen en de thuiszorgdiensten, blijkt dat eenzaamheid bij senioren een ernstig probleem vormt.

⁶⁷ Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid, afdeling epidemiologie (2006), Gezondheidsenquête door middel van interview - België, 2004

8 Participatie

Participatie is in feite nauw verbonden aan sociale cohesie. De mate waarin men zich namelijk betrokken voelt bij zijn omgeving gaat hand in hand met de mate waarin men deelneemt aan de samenleving.

Participatie heeft namelijk niet enkel te maken met beleids- of politieke participatie. Er zijn meerdere vormen of niveaus te onderscheiden: er is arbeidsparticipatie, sociale participatie, politieke participatie en participatie in primaire netwerken⁶⁸.

In het decreet van 30 april 2004 inzake het ouderenbeleidsplan wordt expliciet verwezen naar de nood aan beleidsparticipatie van ouderen.

In het verleden werd het beleid vaak boven de hoofden van de doelgroep gevoerd, het gevolg waren maatregelen die niet aangepast waren aan het feitelijke probleem.

De trend is thans om, vertrekkende van de noden en behoeften van de doelgroep, een vraaggestuurd beleid te ontwikkelen dat door de basis gedragen wordt.

Binnen het ouderenbeleidsplan zijn de ouderen zelf een belangrijke partner maar niet de enige. Het beleidsveld voor de ouderen is erg ruim en omvat alle levensdomeinen (wonen, werken, zorg, leren, ontspanning etc). Bijgevolg zijn er ook verschillende relevante actoren die in de ontwikkeling van een breed gedragen beleid betrokken moeten worden.

In het kader van het Lokaal Sociaal Beleid hebben OCMW en Stad Gent gezamenlijk de opdracht aan een onderzoeksbureau gegeven om een model uit te werken voor de mogelijke uitbouw van een ondersteuningsnetwerk, waarbij de derden maximaal worden betrokken. Het middenveld werd in kaart gebracht en gestructureerd. Uiteindelijk werden er elf overlegfora in het leven geroepen, waarvan het ouderenforum er één is.

Het ouderenoverlegforum:

In totaal werden er 54 organisaties geselecteerd die relevant bleken te zijn in “voorzieningen die een structurele hulp -en dienstverlening organiseren aan de doelgroep”.

Deze 54 organisaties werden opgedeeld naar gelang hun aanbodtype aan hulp- en/of dienstverlening. Vervolgens werden er per type een bepaald aantal vertegenwoordigers uitgekozen die werkelijk in het ouderenoverlegforum zullen zetelen.

Naast de vertegenwoordigers uit het middenveld werd het overlegforum aangevuld met vertegenwoordigers van het OCMW en de Stad Gent.

Thans bestaat het ouderenoverlegforum uit 14 mandaten, waarvan er drie door vertegenwoordigers van ouderenverenigingen (meer bepaald door de **stedelijke Seniorenraad**) worden waargenomen.

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het Ouderenoverlegforum:

- voorbereiden en opvolgen van het lokaal sociaal beleid
- uitwerken van het ouderenbeleidsplan
- samenwerking tussen Stad, OCMW en derden gestalte geven
- adviseren van de stuurgroep (niet bindend)
- de vertegenwoordigers van de verschillende organisaties hebben niet als opdracht de specifieke belangen van hun eigen organisatie te verdedigen, maar om hun kennis en ervaring (en van hun achterban) ten dienste te stellen van het overlegforum

De Stedelijke Seniorenraad van Gent is een advies-, inspraak- en overlegorgaan dat als officieel erkend woordvoerder van de Gentse senioren fungeert.

In deze Seniorenraad worden enerzijds de Gentse ouderenverenigingen vertegenwoordigd en daarnaast kunnen ook onverenigde senioren er tot toetreden.

⁶⁸ Geerts C. & Messelis E., “De maatschappelijke participatie van senioren: you ain’t seen nothing yet!!!”, artikel in: Het referatenboek van de slotconferentie “Internationaal jaar van de senioren”, 2000

De relatie met het stadsbestuur en het OCMW–bestuur zijn vervat in een afsprakennota. Deze bepaalt dat de Gentse Seniorenraad door het stadsbestuur en door de OCMW-raad gevraagd wordt om advies uit te brengen over seniorenrelateerde onderwerpen.

Dit betekent dus dat de Seniorenraad, naast een stem in het Ouderenoverlegforum binnen het Lokaal Sociaal Beleid, apart om advies mbt het seniorenbeleid wordt gevraagd.

Wat de participatie van de Gentse senior aan het ouderenbeleid betreft is het dus belangrijk dat deze toetreden tot de algemene vergadering van de seniorenraad, hetzij via lidmaatschap van een lokale ouderenvereniging, hetzij als individu.

Uit het behoefteonderzoek blijkt echter dat in Gent slechts 19% lid is van een ouderenvereniging. Via de ouderenverenigingen participeert er dus slechts 19% van het totaal aantal Gentse senioren aan de seniorenraad, en bijgevolg aan het ouderenbeleid. Ongeveer 38% weet niet dat er ouderenverenigingen bestaan in Gent en meer dan de helft is niet op de hoogte van het feit dat deze ouderenverenigingen samenwerken binnen de stedelijke seniorenraad⁶⁹.

Vanuit de sector zelf werd meermaals opgemerkt dat hoogbejaarden en zwaar zorgbehoevenden, al dan niet verblijvend in rusthuizen, voorlopig nauwelijks of niet vertegenwoordigd zijn in de seniorenraad⁷⁰. Ook allochtonen zijn in dit orgaan niet vertegenwoordigd.

Bijgevolg kunnen deze groepen niet deelnemen aan het ouderenbeleid.

Naast de seniorenadviesraad en het ouderenbeleidsplan zijn er nog de andere beleidsdomeinen waar het belangrijk is dat senioren er hun stem laten horen. Denk maar aan evidente departementen als mobiliteit en cultuur. Wat dit laatste betreft zijn er in het verleden aanzetten geweest om een structureel overleg tussen seniorenadviesraad en de werkgroep ‘senioren en cultuur’ op te starten. Deze samenwerking is ontstaan als een ad-hoc –overleg waaruit verschillende concrete zaken zijn voortgekomen: overleg met de cultuurgangmakers waar seniorenverenigingen en seniorenraad heel actief betrokken worden en in sterke mate de agenda bepalen..

Los van het ouderenbeleidsplan kunnen senioren ook in andere organen en instellingen hun stem laten horen: in het kader van de gebiedsgerichte werking kunnen ze deelnemen aan de opmaak van een wijkplan, ze kunnen deelnemen aan de centrumraden van de lokale dienstencentra...

Dit maar om aan te geven dat beleidsparticipatie niet de enige vorm van participatie is. Meer nog, voor veel senioren is dit in eerste instantie een brug te ver, een ‘ver van hun bed show’. Zelfs op het niveau van hun eigen buurt is het niet evident om senioren tot deelname in het planningsproces te bewegen. Eigenlijk geldt dit niet enkel voor senioren, het is een algemeen maatschappelijk gegeven. Een aantal sociaal-economische factoren werken echter nefast in op de mate van participatie van senioren⁷¹:

- senioren hebben in vergelijking met de rest van de bevolking vaker een slechte inkomenspositie.
- het opleidingsniveau van de huidige senioren is beduidend lager dan dat van de rest van de leeftijdsgroepen.
- ten gevolge van het traditionele rollenpatroon wordt de maatschappelijke participatie van oudere vrouwen sterk afgeremd.

Participatie is ook niet iets dat men zomaar eventjes doet, het is een **leerproces**, zowel voor de senioren als voor de verschillende organisaties en instellingen die in het

⁶⁹ De Witte N. en Verté D., Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent 2005

⁷⁰ Visienota Gentse VVI-ouderenvoorzieningen.

⁷¹ Geerts C. & Messelis E., “De maatschappelijke participatie van senioren: you ain’t seen nothing yet!!!”, artikel in het referatenboek van de slotconferentie Internationaal jaar van de senioren, 2000

participatieproces willen stappen. Dit leerproces zal ook nooit 'af' zijn, of men zal nooit 'volleerd' zijn en participatie is ook niet éénduidig, maar moet telkens opnieuw gedefinieerd worden, afhankelijk van de context, de concrete betrokkenen (> impact van diversiteit) e.d. Participatie is veel meer dan deelnemen aan vergaderingen of zetelen in een formeel adviesorgaan. Hoe kunnen ook deze andere, meer informele participatievormen meer zichtbaar gemaakt worden en betrokken worden in het continue voorbereiden, uitvoeren en evalueren van het ouderenbeleid.

DEEL 2:
Actieplan Ouderenbeleid 2008-2013

Inleiding

De demografische voorspellingen liegen er niet om: het aantal senioren zal in de nabije toekomst alleen maar toenemen (vergrijzing). Daarenboven neemt ook het aantal hoogbejaarden toe (verzilvering). Deze evolutie heeft gevolgen op verschillende levensdomeinen: op wonen, op zorg, op ontspanning...op participatie.

Stad en OCMW hebben samen met de lokale actoren, via het Forum Ouderen van het lokaal sociaal beleid Gent, de krachtlijnen uitgezet voor een krachtadig toekomstgericht ouderenbeleid.

Planningsproces:

De opmaak van het **ouderenbeleidsplan Gent** startte in 2005. Vanaf 2005 werd er geregeld vergaderd, werd er allerhande informatie opgezocht en werden er onderzoeken uitgevoerd.

In 2006 werd samen met de werkgroep Stad-OCMW, het forum Ouderen en de stedelijke seniorenraad een eerste beleidsplan 2006-2007 opgemaakt.

Op basis van dit document werd er in de loop van 2007 verder gewerkt aan het concretiseren van dit plan.

Op basis van het ouderenbeleidsplan 2006-2007 hebben de lokale actoren hun prioriteiten voor dit beleid aangereikt. Het gaat, in volgorde van belangrijkheid, om de volgende:

- levenslang wonen
- verhogen van de sociale cohesie
- positieve beeldvorming van de seniorenzorgsector
- verhoogde betrokkenheid van de senioren bij het stedelijke beleid
- betere en proactieve ondersteuning van de mantelzorger
- betere informatiedoorstroming mbt thuiszorg en cultuur
- terugdringen van het onveiligheidsgevoel via bepaalde woonvormen

Verder werkend op de rangschikking van deze doelen en aangevuld met de informatie uit de omgevingsanalyse heeft het lokale beleid onderstaand actieplan uitgewerkt.

Het is een ambitieus plan dat niet zonder de partners kan uitgevoerd worden. Het beperkt zich dus niet tot die acties die de stads- en OCMW-diensten alleen kunnen uitvoeren. Voor het realiseren van voldoende aangepaste woningen bv. is het engagement van de lokale **partners**, zoals sociale huisvestingsmaatschappijen, onontbeerlijk.

Het beleid kiest hierbij ook duidelijk voor het bereiken en ondersteunen van de meest **kwetsbare senioren**. Het gaat daarbij niet enkel om de financieel meest behoeftigen, hoewel deze groep vaak verschillende vormen van kansarmoede ondergaat.

Maar maatschappelijke kwetsbaarheid reikt verder dan financiële tekorten: ook sociaal geïsoleerden en senioren met psychische problemen die momenteel nergens terecht kunnen verdienen onze aandacht.

Om deze meest kwetsbare senioren te bereiken kiezen we voor voorzieningen, woningen en dienstverlening die betaalbaar en laagdrempelig zijn.

Een volgende keuze betreft de **diversiteit**. We kiezen voor een beleid dat alle senioren wil bereiken. Ook allochtone senioren. Het aantal allochtone senioren is op dit moment niet zo groot. De demografische voorspellingen wijzen echter uit dat het aantal Turkse en Marokkaanse senioren met meer dan 300 % zal toenemen. Wetende dat een groot aandeel (30 à 40%) van deze migranten genaturaliseerd is leert ons dat deze cijfers een onderschatting zijn van het totale aantal allochtonen senioren.

In ieder geval moeten we vaststellen dat allochtone senioren weinig of geen beroep doen op de professionele dienstverlening en zelden deelnemen aan activiteiten. Ze kennen het vaak niet, of hebben er een negatief beeld van (vb rusthuizen).

Als lokale overheid willen we bijkomende acties ondernemen om ook deze groep beter te bereiken met onze hulp-en dienstverlening en om hen beter te informeren inzake allerhande premies, tegemoetkomingen, ondersteuningsmogelijkheden etc.

1 Levenslang wonen

VISIE:

Senioren wensen zo lang mogelijk in hun eigen woning te blijven wonen. Om deze doelstelling te bewerkstelligen zijn er acties op verschillende niveaus nodig.

Zo moeten we enerzijds, om toekomstgericht te werken, ervoor zorgen dat er voldoende betaalbare en aangepaste woningen worden gebouwd. De lokale overheid wil daarbij een uitvoerende en signalerende rol spelen. Uitvoerend door zelf een aantal aangepaste woningen te bouwen die middels een 'sociale prijsbepaling' toegankelijk zijn voor senioren met lagere inkomens. Volgens onze berekeningen zouden er tegen 2013 800 extra aangepaste woning moeten bijkomen. De lokale overheid zelf kan zich hierbij engageren om er zelf 220 bij te bouwen. De overige 580 woningen moeten tot stand komen door de lokale partners, de sociale huisvestingsmaatschappijen of private bouwpromotoren. Hiertoe zal in 2008 een overlegplatform tussen Stad, Ocmw en deze derde partners worden opgericht. In overleg met deze actoren kunnen verschillende samenwerkingsverbanden worden besproken die tot het gewenste resultaat van méér aangepaste en betaalbare woningen moet leiden. Naast actieve samenwerking tussen de lokale actoren heeft de overheid ook een signaalfunctie.

Deze signaalfunctie heeft betrekking op het feit dat ze bv. sociale huisvestingsmaatschappijen en andere private partners kan aansporen om bij nieuwbouw of verbouw rekening te houden met de principes van aanpasbaar bouwen en levenslang wonen. Ook naar hogere overheden (Vlaams, Federaal) moeten we signaleren dat er hiaten zijn in de wetgeving en reglementering die het ons verhinderen om aan de doelstelling om senioren zo lang mogelijk te laten thuiswonen tegemoet te komen.

Anderzijds trekken we de kaart om de bestaande woningen in Gent aan te passen aan de noden van de senioren. Via onze lokale dienstencentra kunnen senioren een screening van hun woning vragen door een ergotherapeut. In samenwerking met het OTC van het OCMW Gent kan dit advies in principe tegen een lage kostprijs uitgevoerd worden. Meer senioren moeten hiervan op de hoogte zijn en meer senioren moeten aangespoord worden om hun woning te laten aanpassen. Het zijn soms kleine ingrepen die een woning merkbaar veiliger maken en senioren kunnen verhinderen om te vallen.

Het 'bakstenenverhaal' is hierbij één deel van de oplossing, het ondersteunen van senioren om langer thuis te blijven wonen, door hen te activeren of de zorg dichterbij huis te brengen bv is een ander deel.

Het pilootproject in Ledeberg, de 'woonzorgzone', tracht een brug te slaan tussen wonen en zorg om aldus de senioren een veilige omgeving te bieden waar er een verhoogd aanbod is aan aangepast wonen en bereikbare zorg. Het project maakt trouwens deel uit van het stadsvernieuwingproject te Ledeberg waardoor het op een integrale manier aangepakt kan worden. Het aanleggen van een voetgangerscirkel, aandacht voor straataanleg en trottoirs, veiligheid en niet te vergeten aangepaste en betaalbare woningen zijn allemaal punten die nodig zijn in een woonzorgzone en door samenwerking tussen OCMW, Stadsdiensten en derde partners kunnen gerealiseerd worden. Naar analogie van het ontwikkelingsproces van de woonzorgzone te Ledeberg, dient dit concept ook te worden opgenomen bij de aanvang van nieuwe stadsvernieuwingprojecten zoals bv in de Dampoortwijk.

Volgens het thuiszorgdecreet zou er een lokaal dienstencentrum moeten zijn per 15.000 inwoners. In dat geval zouden we er in Gent 15 nodig hebben. Een kaart met de spreiding van onze lokale dienstencentra leert ons dat ze momenteel geconcentreerd zijn in de 19^e eeuwse gordel. De deelgemeenten zoals Drongen, de kanaaldorpen (Sint-Kruis-Winkel, Mendonk en Desteldonk), Mariakerke, Zwijnaarde zijn nagenoeg niet bedeed. Nochtans zal ook daar de bevolking vergrijzen en is er ook daar nood aan thuisondersteuning zodat senioren er in hun eigen, vertrouwde, omgeving kunnen blijven wonen.

Strategische doelstelling 1: het Gentse woonbeleid biedt de senioren een woonaanbod dat aansluit op ieders noden en behoeften

Uit de omgevingsanalyse bleek:

- senioren blijven het liefst zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen. Toch blijkt een groot deel van de woningen onaangepast aan de noden en de behoeften van de senioren (trappen, afstand tot diensten , CO-intoxicatiegevaar...)
- gebrek aan informatie mbt premiestelsels voor renovatie – en aanpassingswerken
- senioren hebben het vaak moeilijk om renovaties te realiseren.
- psychologische drempel
- gebrek aan aangepaste woonvormen
- serviceflat is een dure woonvorm
- op middellange termijn dreigt er een tekort aan woongelegenheden in rusthuizen

Operationele doelstelling 1.1: Tegen 2013 worden er 800* bijkomende aangepaste woonegelegenheden gerealiseerd.

** Op basis van de socio-economische enquête van 2001 kunnen we opmaken dat er in Gent 100.352 woningen zijn.*

Volgens de principes van de woonzorgzones (zie project 1.2.1) zou minstens 4% en maximum 25% van de woningen aangepast moeten zijn aan mindervaliden.

Als we uitgaan van de ondergrens van 4% zouden er in Gent 4014 aangepaste woningen moeten zijn.

Er zijn momenteel 2407 erkende rusthuiswoonegelegenheden en 605 erkende serviceflats/aanleunwoningen. Het totaal aan aangepaste woningen wordt dan 3002.

Gezien er voorspeld wordt dat er tegen 2013 een 200-tal extra rusthuiswoonegelegenheden zouden bijkomen, komen we op een tekort van 802 aangepaste woningen.

Kanttekening 1: over het al dan niet meetellen van rusthuiswoonegelegenheden bestaat discussie. In het kader van het levensloopbestendig wonen zouden deze woonegelegenheden niet mee mogen worden geteld.

Anderzijds zijn dit wel aangepaste woonvormen voor een bepaald segment van de bevolking.

Kanttekening 2: zowel private huishoudens, sociale huisvestingsmaatschappijen en andere bouwpromotoren zijn, zij het in geringe mate, bezig met het bouwen van woningen volgens de principes van 'levenslang' wonen. Het precieze aantal is echter niet gekend. In het kader van het lokaal sociaal beleid zou de Dienst Huisvesting, samen met de andere relevante actoren, een actie uitwerken waarbij het, onder andere, de bedoeling zou zijn om het aantal aangepaste woningen in kaart te brengen. Tegen de opmaak van een volgend ouderenbeleidsplan hopen we dan ook over meer concrete gegevens te beschikken.

Project 1.1.1 Lokaal overleg 'Wonen voor senioren'

Toelichting:

Om het tekort aan aangepaste en betaalbare woningen voor senioren aan te pakken zijn acties op verschillende niveaus nodig.

De lokale overheden kunnen niet alles alleen verwezenlijken. De lokale partners, de sociale huisvestingsmaatschappijen en de private bouwmaatschappijen, zijn partners op dit vlak.

Om een toekomstgericht beleid te voeren is er nood aan afstemming en vooral aan een globaal plan. Zo heeft het lokale beleid de taak om de sociale huisvestingsmaatschappijen te sensibiliseren mbt de principes van 'levenslang wonen' en 'aanpasbaar bouwen'. Naast de algemene aanleiding, nl. de nood aan afstemming tussen de sector wonen en de sector zorg, is er ook een aantal meer concrete aanleidingen:

- Het stadsvernieuwingsproject te Ledeberg. De vernieuwing van de woon-en leefomgeving en de uitbouw van een woonzorgzone scheppen het ideale kader om samen met de lokale actoren extra aangepaste woningen voor senioren te realiseren. Gezien de site van het opleidings-en tewerkstellingscentrum (OTC) aan de Franse Vaart komt vrij te staan, en rekening houdend met de nood aan extra aangepaste woningen in een woonzorgconcept, is samenwerking tussen de lokale huisvestingsactoren om hieraan tegemoet te komen een must. Het realiseren van 140 aangepaste sociale woningen zou haalbaar moeten zijn.
- De wijken Muide en Meulestede krijgen binnenkort een nieuw Lokaal dienstencentrum, nl. 'De Waterspiegel'. In 2008 zal er aan de bouw ervan begonnen worden. Het huidige lokaal dienstencentrum 'De Muide' zal gesloten worden. Op de plaats die hierdoor vrijkomt is er plaats voor een 25-tal aangepaste woningen voor senioren.
- Op de site van de woon-en zorgcampus Het Heiveld te Sint-Amandsberg is er plaats nog plaats voor 30 a 40 aangepaste seniorenwoningen

Om deze opportuniteiten in te vullen, richt het OCMW van Gent een overlegplatform op waarin de relevante lokale actoren vertegenwoordigd zijn.

Hun taken:

- Afstemming van het woonbeleid voor senioren
- Verwezenlijken van extra aangepaste woningen voor senioren
- Signaalfunctie naar de hogere overheden mbt regelgeving

Doelstelling:

Toename van het aantal aangepaste woningen voor senioren

Acties en Timing:

2008: oprichting overlegplatform 'Wonen voor senioren'

2008-2013: overleg met de stuurgroep "stadsvernieuwingsproject Ledeberg"

2009-2010: opmaak plan van aanpak

2010-2013: realisatie plan

Kostenraming:

Reguliere middelen

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent- OTB

Partners:

Lokale sociale huisvestingsmaatschappijen

Relevante lokale actoren:

Gentse Woonraad

Dienst Huisvesting Stad Gent

Vlaamse maatschappij voor sociaal wonen

Project 1.1.2 Overlegplatform 'Intramurale ouderenvoorzieningen'

Toelichting:

Op dit moment bestaat er geen overleg tussen de intramurale ouderenvoorzieningen op lokaal Gents niveau. Op het vlak van het bouwen of bijcreëren van rusthuizen wordt er momenteel dus weinig of niet afgestemd tussen de rusthuizen. Nochtans zou een dergelijke afstemming in de rusthuissector iedereen ten goede komen. Het laat namelijk toe om een gezamenlijk plan van aanpak uit te werken waarin de geografische spreiding van de rusthuizen besproken kan worden, de noden en behoeften van bepaalde doelgroepen etc. In deze context wenst het OCMW haar regisseursrol op te nemen door een overlegplatform 'intramurale ouderenvoorzieningen' op te starten waarin de relevante lokale actoren hun 'bouwbeleid' op regelmatige basis op elkaar kunnen afstemmen. De uiteindelijke doelstelling is om op termijn te komen tot een globaal zorgstrategisch plan voor Gent waartoe alle lokale partners zich kunnen engageren.

Doelstelling:

Opstarten van een overlegplatform 'intramurale ouderenvoorzieningen' om te komen tot een globaal zorgstrategisch plan voor Gent.

Acties en Timing:

2008: opstart overlegplatform

2009-2010: opmaak algemeen Gents intramuraal koepelplan.

Kostenraming:

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking	60.000 €					
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

OCMW – OTB

Partners:

Lokale intramurale ouderenvoorzieningen

Relevante lokale actoren:

Dit project vormt de eerste aanzet voor project 8.2.2 Afstemming tussen de lokale actoren in de ouderenzorgsector

Project 1.1.3 Opmaak en uitvoering van een zorgstrategisch plan voor de toewijs van 124 bedden in portefeuille

Toelichting:

Momenteel bezit het OCMW van Gent 124⁷² rusthuisbedden 'in portefeuille'. Dit zijn rusthuisbedden die nog geen expliciete bestemming hebben.

Het is de bedoeling om hiervoor een woon- en zorgcampus te ontwikkelen waar verschillende woon en zorgvormen naast elkaar kunnen bestaan.

We denken in de richting van een wooncampus met een mix van zorgflats en kleinschalig groepswonen (eventueel aangevuld met een 10 plaatsen kortverblijf). We dienen nl. oog te hebben voor specifieke doelgroepen zoals psychiatrische personen, personen met een handicap, thuisloze ouderen e.a.

Het gaat daarbij doorgaans om senioren die volgens de huidig gehanteerde zorgschalen eerder laag scoren (O en A-profielen) maar toch baat zullen hebben bij aangepaste woonvormen mét begeleiding gezien hun fysieke, mentale of sociale beperkingen.

Wat de geografische ligging van een dergelijke woon-en zorgcampus betreft zijn er momenteel verschillende mogelijkheden. De keuze van een welbepaalde regio zal rekening moeten houden met de geografische vestigingsfactoren, zoals bereikbaarheid, beschikbaarheid van gronden, bevolkingssamenstelling etc.

Om in aanmerking te komen voor VIPA-financiering⁷³ dient er eerst een zorgstrategisch plan te worden opgesteld. In een dergelijk plan wordt er een zeer gedetailleerde omgevingsanalyse gemaakt op vlak van de aanwezigheid van zorgvoorzieningen, de spreiding ervan, de bevolkingssamenstelling etc. Op basis van dit plan kunnen we een precieze invulling geven, naar inhoud en ligging, van de 134 rusthuisbedden 'in portefeuille'.

Doelstelling:

Realiseren van extra aangepaste en betaalbare woonvormen voor senioren. Met specifieke aandacht voor bepaalde doelgroepen.

Acties en timing:

- 2007-2008: opmaak zorgstrategisch plan
- 2008-2010: opstart realisatie plan

Kostenraming:

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking	30.250 €				400.000 €	400.000 €
Invest.			2.000.000 €	3.658.000 €	5.658.000 €	

Externe financiering: **5.658.000 €** vanuit VIPA. Dit bedrag (excl. interesten) wordt op 20 jaar uitbetaald.

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – dienst Ouderen- en thuiszorgbeleid

⁷² Mogelijk uit te breiden tot 134 via overdracht 10 bedden van Home Laurent

⁷³ Het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA): Als financieringsinstrument van de Vlaamse overheid verleent het VIPA financiële steun aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen die infrastructuurwerken willen uitvoeren. Dat maakt het mogelijk voorzieningen aan te bieden die betaalbaar zijn en tegelijk beantwoorden aan de hedendaagse eisen inzake woon- en zorgcomfort.

Partners:

Relevante lokale actoren:

- lokale intramurale ouderenzorgvoorzieningen
- huisartsen
- thuiszorgorganisaties
- ...

Project 1.1.4 Realisatie van 23 aangepaste woningen in het St-Elisabethbegijnhof

Toelichting:

Op de hoek van de Hippoliet Lammensstraat en de Edmond Boonestraat en op de hoek van de Edmond Boonestraat en de Begijnhofdries bezit het OCMW Gent twee aan elkaar palende panden. Het is de bedoeling om hierin 23 aangepaste seniorenwoningen te realiseren die qua werking analoog zijn met de seniorenwoningen in Ter Pielvaecx. Het is namelijk zo dat deze woningen bedoeld zijn voor valide senioren die bereid zijn om elkaar bij te staan en te helpen. Ze worden hierbij ondersteund door het lokaal dienstencentrum Ten Hove.

De panden zijn beschermde monumenten en verkeren momenteel in zeer slechte staat. Gezien het beschermde gebouwen zijn kunnen ze voor de renovatie gesubsidieerd worden door de Vlaamse gemeenschap.

Het project werd in 2005 goedgekeurd door het Vast Bureau van het OCMW en er werd intern reeds een studie gevoerd naar de mogelijke kostprijs ervan.

Er moet nog een volledig dossier worden opgesteld voor de dienst Monumentenzorg van de Vl. Gemeenschap. Pas na goedkeuring kan het project gerealiseerd worden.

Doelstelling:

Realiseren van extra aangepaste woningen voor senioren, met extra aandacht voor onderlinge solidariteit en sociale cohesie.

Acties en Timing:

- 2010: Afwerking administratieve fase (indieningsdossier bij dienst Monumentenzorg bij Vlaamse Gemeenschap, (ver-)bouwvergunning etc)
- 2011: start van de bouwwerkzaamheden

Kostenraming:

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking						
Invest.			800.000€	2.000.000 €	2.000.000€	

Externe financiering: **2.200.000 €** van de Vlaamse Gemeenschap (80% van de ruwbouw)

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen-en thuiszorgbeleid

Partners:

LDC Ten Hove

Relevante lokale actoren:

- thuiszorgorganisaties
- buurtwerk

Project 1.1.5 Realisatie van 20 aangepaste woningen voor senioren (op WZC Zonnebloem te Zwijnaarde)

Toelichting:

Zoals aangehaald in de omgevingsanalyse is er momenteel een tekort aan seniorenwoningen. Op de campus van het rusthuis Zonnebloem te Zwijnaarde is er plaats voor een 20-tal eenheden.

Gezien er in Zwijnaarde nog weinig aan senioren aangepaste woningen zijn kunnen we hier spreken van een opportuniteit.

Om na te gaan welk soort woningen, hoeveel etc. op de campus van WZC Zonnebloem kunnen gebouwd worden, of er kan samengewerkt worden met een sociale huisvestingsmaatschappij ... is het nodig hier een vooronderzoek uit te voeren.

Doelstelling:

Realisatie van 20 extra aangepaste woningen te Zwijnaarde

Acties en timing:

- 2008: Vooronderzoek seniorenwoningen op WZC Zonnebloem
- 2009: indienen bouwaanvraag
- 2010-2011: start bouwwerkzaamheden

Kostenraming:

Externe financiering:

- **3.650.000 €** via het legaat van mevr. Wibier
- **450.000 €** excl. BTW via VIPA (dit bedrag wordt op 20 jaar uitbetaald).

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen- en thuiszorgbeleid

Partners:

Relevante lokale actoren:

Thuiszorgorganisaties

lokale welzijnsactoren

🏠 Volgende acties komen ook tegemoet aan de operationele doelstelling 1.1 : Tegen 2013 is het aantal woonegelegenheden, aangepast aan senioren, verhoogd met 800 eenheden.

- *project 1.2.4 Ergotherapie aan huis via het aanpassen van bestaande woningen*

Operationele doelstelling 1.2 : Tegen 2013 worden 4000 extra senioren ondersteund bij het zelfstandig thuiswonen

Thuiszorgondersteunende dienstverlening in Gent:

- Lokale dienstencentra: kleine pakketten thuiszorg, ergo aan huis, activering
- Thuiszorgdiensten
- Thuisverpleging
- Dienstencheques: poetshulp
- Woon-en zorgcentra: kortverblijf, nachtopvang, dagverzorgingscentra

Project 1.2.1. Realiseren van een woonzorgzone te Ledeberg

Toelichting: Een woonzorgzone is een Deens concept en omvat een integraal woonzorgconcept, een goede planning, een samenwerking met diverse diensten, de toepassing van nieuwe technologieën,... om er voor te zorgen dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en de zorg naar hen toe wordt gebracht. De dienstverlening binnen de woonzorgzone is niet enkel gericht op senioren. Alle bewoners van deze zone die hulp nodig hebben kunnen bij deze diensten terecht.

Een woonzorgzone is opgebouwd uit een aantal speciale woonvormen en bijkomend andere dienstverlening. Woonzorgzones worden verder uitgebreid naar levensloopbestendige wijken waar veiligheid, comfort, sociale betrokkenheid en toegankelijkheid prioritair zijn. Een cruciaal gegeven is het één loket (bvb woonzorgloket, zorgkruispunt), waar alle vragen / informatie verzameld worden, met afstemming tussen vraag en aanbod.

Basiscriteria (volgens J. Singelenberg)

- Duidelijk afgebakend gebied met speciale woonvormen of aanleunmogelijkheden. Minimaal 4% en maximaal 25% moet uit dergelijke woningen bestaan.
 - Evt. woningrenovatie conform de 'levenslang-wonen' normen
- Van de bewoners maakt minimaal 5% en maximaal 25% gebruik van ouderenzorg, gehandicaptenzorg of de dienst geestelijke gezondheidszorg
 - Het moet een gezonde mix blijven
- Binnen een straal van 200m is een 24 uren-zorgcentrum gelegen
 - Soms kan de straal vergroot worden, 1000 m kan haalbaar zijn, afhankelijk van de spreiding van de woonvormen / dienstverlening.
 - Dmv personalarms
- In die zone is een verhoogd niveau van diensten aanwezig
 - Aanbod van een waaier van diensten (boodschappendienst, maaltijden, thuiszorgwinkel, kledijdienst, vervoerdienst, ontmoetingsplaatsen, poetshulp, klusjesdienst, strijkdienst,...)
- De omgeving moet zowel verkeers-, als sociaal veilig zijn
 - Bvb voetgangerscirkel, buurtwachten,...

Er werd voor Ledeberg geopteerd na aftoetsing aan de 5 criteria en na aftoetsing van de bestaande opportuniteiten (o.a. het geplande stadsvernieuwingsproject). Bovendien was er de opportuniteit van het stadsvernieuwingsproject te Ledeberg. Gezien het concept van een woonzorgzone een integraal concept is, is samenwerking met stadsdiensten en derde partners een must.

Doelstelling: Er voor zorgen dat mensen zo lang mogelijk kwaliteitsvol en met voldoende hulp en diensten aan huis thuis kunnen blijven wonen.

Acties en timing:

- 2007: voorbereidend studiewerk (literatuur, studiebezoeken, bevragingen, sensibilisering van relevante actoren)
- 2007: opstart werkgroep om dit concept vorm te geven
- 2007-2013: overleg met "stuurgroep stadsvernieuwingsproject Ledeberg"

- 2008: opstart samenwerkingsverbanden
- 2008: stapsgewijs implementeren woonzorgzone in praktijk (na goedkeuring bestuur)
- 2009 ev: verdere uitbouw + inbedding in organogram. Implementatie in andere Gentse stadvernieuwingsprojecten vb Dampoortwijk.

Kostenraming:

OCMW	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Personeel	100.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €
Werking						
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen- en thuiszorgbeleid

Partners:

- Stad
- Lokale welzijnsactoren via de werkgroep 'woonzorgzone'
- Lokale seniorenraad Gent- Oost mbt voetgangerscirkel

Relevante lokale actoren:

- Gezondheidsdienst Stad Gent

Project 1.2.2 : Realisatie dagverzorgingscentrum op Campus De Vijvers

Toelichting:

Een centrum voor dagverzorging richt zich naar elke persoon die nood heeft aan toezicht, verzorging of sociaal contact. Op die manier kan de bezoeker zolang mogelijk in het vertrouwde thuismilieu blijven wonen, en kan de thuisverzorger in zijn zorg ondersteund of aangevuld worden. Naast opvang biedt het dagverzorgingscentrum eveneens verzorging, begeleiding en een zinvolle tijdsbesteding in een huiselijke sfeer aan. Er kan voor vervoer van en naar het centrum gezorgd worden. De gebruiker wordt in het centrum voor dagverzorging verder gevolgd door de eigen huisarts. Ook de thuisverpleging kan blijven doorgaan, de eigen kinesist en logopedist kunnen verder de nodige therapie in het centrum geven.

Doelstelling:

- Het dagverzorgingscentrum beoogt de zorgbehoevende gebruiker zo lang mogelijk thuis te laten wonen en aldus een (her)opname in een ziekenhuis of een opname in een rusthuis, rust – en verzorgingstehuis te voorkomen of uit te stellen.
- Deze dienstverlening wil bovendien een ondersteuning en een tijdelijke ontlasting betekenen voor de mantelzorg

Acties en timing:

- 2011: opmaak dossier voorafgaande vergunning voor 10 plaatsen
- 2012: aanvang bouwwerkzaamheden
- 2010: begin werking DVC

Kostenraming:

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						30.000 €
Werking						
Invest.					276.000 €	

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen- en thuiszorgbeleid

Partners:

WZC De Vijvers

Relevante lokale actoren:

Lokale thuiszorgactoren

Huisartsen

Gezondheidsdienst Stad Gent

Project 1.2.3 Promotiecampagnes ergotherapie aan huis

Toelichting:

Door middel van ergotherapie aan huis kunnen senioren langer zelfstandig thuis blijven wonen. Immers, door hun woning aan te passen, soms gaat het om kleine dingen, wordt het risico op vallen bvb kleiner.

Momenteel is niet elke senior hiervan op de hoogte. Ook niet van het feit dat men door het OTC kleine aanpassingswerken kan laten uitvoeren tegen een lage prijs.

In de komende drie jaar zullen de lokale dienstencentra promotiecampagnes voeren om de kenbaarheid van deze dienstverlening te verhogen.

Naast het grote publiek zijn de professionele thuiszorgactoren ook niet altijd op de hoogte van het bestaan van deze dienstverlening bij de lokale dienstencentra. Ook naar deze partners zullen extra inspanningen geleverd worden.

Doelstelling:

Beter bekend maken van de dienst ergotherapie aan huis bij de Gentse senioren.

Acties en timing:

- 2009: Informatiecampagne bij de professionelen in de thuiszorgsector
- 2011: Informatiecampagne in de intramurale zorgsector

Kostenraming:

OCMW	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Personeel						
Werking		12.000 €			12.000 €	
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen- en thuiszorgbeleid- Lokale Dienstencentra

Partners:

Relevante lokale actoren:

- Huisartsen
- seniorenverenigingen
- Parochies
- Diensten Gezinszorg
- welzijnsbureaus
- clubhuizen
- woondienst OCMW
- Dienst Huisvesting Stad Gent
- Sociale Huisvestingsmaatschappijen
- LOGO
- Gezondheidsdienst Stad Gent

Toelichting:

In de acht Lokale Dienstencentra van Gent werken ergotherapeuten die één vijfde van hun werktijd besteden aan ergotherapie aan huis. Zij werken buurtgericht. Daardoor zijn er regio's in Groot Gent waar er momenteel (bijna) geen ergotherapie aan huis is omdat zich daar geen Lokaal Dienstencentrum bevindt. In volgende deelgebieden van Gent is er op het gebied van ergotherapie aan huis nog een grote lacune: Drongen, de kanaaldorpen (Mendonk, Desteldonk en Sint-Kruis-Winkel), Oostakker, Zwijnaarde en St. Denijs Westrem. In deze gemeenten wonen er respectievelijk minimum 4000, 1000, 4000, 3000 en 2500 55-plussers. Mits extra personeel kan ook voor deze deelgebieden ergotherapie aan huis uitgebouwd worden. Door adviesverlening, methodeverandering, informatieverstrekking over hulpmiddelen en woningaanpassing, leren werken met hulpmiddelen en de effectieve opvolging van eventuele woningaanpassingen kunnen ook deze Gentenaars langer kwaliteitsvol en veilig thuis blijven wonen.

Zoals geweten zijn er in Gent veel oude en onaangepaste woningen. Naast de noodzakelijke materiele en financiële ingrepen die nodig zijn om mensen aan te zetten tot het aanpassen van hun woning, is deskundig advies om de woning veiliger en functioneler te maken (bijna) onbestaand in Gent. Wij willen deze service aanbieden aan alle Gentenaars. Ergotherapeuten zijn opgeleid om woningen te screenen op veiligheid, ergonomie en functionaliteit, zeker voor mensen met beperkte lichamelijke mogelijkheden (onder andere broze bejaarden). Wij denken onder andere aan samenwerking met de bestaande woonwinkels van Stad Gent, een zitdag door ergotherapeuten in het Seniorenhuis, enz. Er is ook een link met het toekomstige project rond valpreventie (zie project LOGO Gent onder 5.3: gecoördineerde valpreventie actie). Binnen dit project zouden deze ergotherapeuten hun deel van de taak kunnen opnemen om de woonomgeving van senioren met valrisico veiliger te maken. Hun kerntaken hierbij zijn: screenen van de woning en advies over woningaanpassing en hulpmiddelen verlenen.

Ook bij openbare gebouwen (bestaande en nog op te richten) worden jammer genoeg de principes van Levenslang Bouwen dikwijls vergeten. We denken daarbij aan wc's die te laag werden geplaatst, drempels voor de voordeur, deuren die niet breed genoeg bleken te zijn etc. Het OCMW, Stad Gent en eventuele private partners (sociale woningmaatschappijen) kunnen beroep doen op deze ergotherapeuten om hun gebouwen te laten screenen op toegankelijkheid, ergonomie en functionaliteit. Op basis van dit ergotherapeutisch advies kunnen deze diensten kijken hoe ze hun gebouwen kunnen aanpassen aan de steeds verouderende bevolking. Dit advies is vrijblijvend. Het is aan de inrichtende macht om te beslissen of zij met deze dienstverlening verdere stappen ondernemen.

Doelstelling:

- Bereik van 300 extra senioren voor woningaanpassingen en ondersteuning (totaal= 500 senioren per jaar)
- Ergotherapie aan huis uitbouwen in de regio's van Groot Gent waar geen LDC is.
- De woonveiligheid bij Gentse senioren thuis verhogen.
- De toegankelijkheid van openbare gebouwen en sociale woningen verhogen.

Acties en Timing:

2008:

- Aanwerving 2 ergotherapeuten voor ergo aan huis
- Samen met relevante partners (huisartsen, seniorenverenigingen, Parochie, diensten gezinszorg, welzijnbureau, clubhuizen) in de deelgebieden ergotherapie aan huis uitbouwen.
- Instappen in het valpreventieproject van LOGO zie

2009: Samenwerking met de woonwinkels en seniorenhuis opzetten om woonadvies aan senioren en diensten (OCMW, Stad, sociale huisvestingsmaatschappijen) uit te bouwen.

Kostenraming:

OCMW	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Personeel	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €
Werking	10.000 €	10.000 €	10.000 €	10.000 €	10.000 €	10.000 €
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

OCMW – OTB – Lokale dienstencentra

Partners:

Relevante lokale actoren:

- Huisartsen
- seniorenverenigingen
- Parochies
- Diensten Gezinszorg
- welzijnsbureaus
- clubhuizen
- woondienst OCMW
- Dienst Huisvesting Stad Gent
- Sociale Huisvestingsmaatschappijen
- ziekenhuizen
- mutualiteiten
- LOGO
- Gezondheidsdienst Stad Gent

 Deze actie draagt ook bij tot de realisatie van:

- OD 1.1 meer aangepaste woningen
- OD valpreventie

Toelichting:

De Gentse lokale dienstencentra zijn een belangrijke lokale partner in de thuiszorg. Het is hun kernopdracht om de Gentse senioren zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen. Op wijkniveau staan ze hun bezoekers bij voor het vinden van oplossingen op maat mbt thuiszorg, ze bieden zelf kleine pakketten aan, doen ergotherapie aan huis etc. Volgens het thuiszorgdecreet zou er een lokaal dienstencentrum moeten zijn per schijf van 15.000 inwoners. Voor Gent zou dit betekenen dat er 15 lokale dienstencentra zouden moeten zijn. De huidige 8 lokale dienstencentra zijn echter niet evenwichtig verdeeld over het Gentse grondgebied. De 19e Eeuwse gordel is goed voorzien, de wijken daarrond heel wat minder. De Gentse kanaaldorpen (Mendonk, Desteldonk en Sint-Kruis-Winkel), Drongen, Zwijnaarde etc beschikken niet over een LDC.

Voor Sint-Amandsberg was er reeds beslist om een lokaal dienstencentrum te openen in de lokalen van het trefcentrum Wibier. Hiertoe werd er in 2006 door studenten van de UGent, richting sociale en culturele agogiek, een behoefteonderzoek gevoerd. In de eerste helft van 2008 zou deze operationeel moeten zijn. In het kader van het stadsvernieuwingproject in Ledeberg wordt de mogelijkheid onderzocht om ook op Ledeberg een lokaal dienstencentrum op te starten.

Doelstelling:

Een betere dekking van het Gentse grondgebied door onze lokale dienstencentra om ook de Gentenaars in de momenteel niet-bediende gebieden beter te kunnen ondersteunen om langer zelfstandig thuis te kunnen wonen.

Bijkomende doelstellingen:

- Uitbreiding socio-culturele activiteiten voor senioren
- Uitbreiding levenslang leren voor senioren
-

Acties en timing:

2007-2008:

- Voorbereiding opstart LDC Wibier

2008:

- Opstart LDC Wibier te Sint-Amandsberg

2008-2009:

- Voorbereiding opstart LDC's Zwijnaarde

2010:

- Opstart LDC Zwijnaarde
- voorbereiding opstart LDC's Ledeberg

2011:

- Opstart LDC Ledeberg
- Voorbereiding opstart LDC Oostakker-kanaaldorpen (Mendonk, Desteldonk en Sint-Kruis-Winkel)

2013:

- Opstart LDC Oostakker-kanaaldorpen (Mendonk, Desteldonk en Sint-Kruis-Winkel)
- Voorbereiding opstart LDC Drongen

Kostenraming:

a) St Amandsberg (Wibier)

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel	200.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €
Werking						
Invest.						

b) Zwijnaarde

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel			150.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €
Werking						
Invest.						

c) Ledeberg

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel				150.000 €	300.000 €	300.000 €
Werking						
Invest.		1.000.000 €	1.000.000 €			

d) Oostakker-kanaalzone

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						150.000 €
Werking						
Invest.				800.000 €	800.000 €	

Externe financiering:

Vlaamse Gemeenschap: **26.750 €** aan werkingssubsidies per jaar, per erkend lokaal dienstencentrum

VIPA: subsidiëring van 600 m2 per lokaal dienstencentrum, of **490.000 €** excl. interesten. Dit bedrag wordt op 20 jaar uitbetaald.

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen- en thuiszorgbeleid

Partners:

Relevante lokale actoren:

- thuiszorgorganisaties
- buurtwerk stad Gent
- Clubhuizen stad Gent
- organisaties voor mindermobielenvervoer
- lokale seniorenraden

 Deze actie draagt ook bij tot het realiseren van:

- OD 2.1 Verhoogde aanpak van de eenzaamheid
- OD 5.1 Mantelzorgers worden beter ondersteund
- OD 5.2 Beter bereiken en toeleiden van allochtone senioren
- OD 5.4 Minder senioren in Gent vallen in hun thuisomgeving
- OD 6.1 Stimuleren en bevorderen van de sportieve recreatie van senioren in de eigen woon- en leefomgeving
- OD 6.2 Stimuleren en bevorderen van de cultuurparticipatie bij de Gentse senioren
- OD 7.1 Verkleinen van de digitale kloof bij senioren

2 Sociale Cohesie

VISIE:

Volgens het van Dale woordenboek betekent 'cohesie' samenhang. Sociale cohesie wijst dus op het al dan niet bestaan van sociale verbanden, netwerken.

Verschillende wetenschappelijke studies wijzen er sinds jaar en dag op dat de sociale samenhang aan het verschromen is, dat de verbanden tussen mensen aan het wegvallen zijn. Afgezien van het feit dat het gaat om een algemeen maatschappelijk gegeven, kunnen we, ook weer aangegeven door onderzoek, afleiden dat vooral senioren een erg kwetsbare groep zijn.

Gezien hun leeftijd hebben veel senioren geliefden, vrienden, kennissen verloren. Daarenboven zijn de families doorgaans kleiner, wonen kinderen en kleinkinderen verder etc.

Zowel stad als OCMW werken momenteel rond dit thema. De lokale dienstencentra werken actief rond het detecteren en begeleiden van vereenzaamde senioren, vanuit het buurtwerk wordt er aandacht aan besteed, vanuit Gent Stad in werking werd er een project opgestart om door langdurig werklozen (PWA's) eenzame senioren te bezoeken. Vanuit het lokaal sociaal beleid werd het project uitgeschreven 'bezoek eens een eenzame' waarbij eenzaamheid over alle doelgroepen heen, buurtgericht zal aangepakt worden.

De lokale overheid wenst om al deze bestaande initiatieven, en uiteraard de toekomstige, beter op elkaar af te stemmen om aldus meer senioren te kunnen bereiken.

Afstemmen is uiteraard niet genoeg. Vanuit het OCMW zal er extra personeel tewerkgesteld worden om vereenzaamde senioren te detecteren en te begeleiden.

Ook zal er meer aandacht besteed worden aan de senioren in de rusthuizen. Dit is een vaak vergeten groep. Het aantal depressies bij rusthuisbewoners en het navenante gebruik van antidepressiva is duidelijk gelinkt aan vereenzaming.

Strategische doelstelling 2 : verhogen van de betrokkenheid van de Gentse senioren bij hun directe omgeving én bij de samenleving als een geheel.

Uit de omgevingsanalyse bleek:

- bijna de helft van de ondervraagden uit het behoefteonderzoek gaf aan zich niet betrokken te voelen bij het wijkgebeuren
- ongeveer 34% van de respondenten vindt dat ze te weinig vrienden, kennissen of familie heeft.
- bijna 40% van de respondenten heeft het gevoel niet meer mee te tellen.
- vereenzaming is een belangrijk probleem. Ongeveer 20% van de Gentse senioren zou met serieuze eenzaamheidsgevoelens kampen.

Operationele doelstelling 2.1: Verhoogde aanpak van de eenzaamheid bij senioren door OCMW en Stad

Volgende actoren zijn momenteel bezig met het aanpakken van de eenzaamheid bij senioren:

- Lokale dienstencentra
- Kontakt Bejaarden
- Project Gezelschap voor bejaarden vanuit PWA-Gent
-

Project 2.1.1: Detectie en opvolging van eenzame senioren door de lokale dienstencentra

Toelichting:

Vanuit hun buurtgerichte werking zijn een aantal dienstencentra reeds geruime tijd bezig met het detecteren van eenzame senioren in hun buurt. Vanaf 2008 zullen alle 8 lokale dienstencentra dit gaan doen. Op basis van de resultaten van het provinciaal onderzoek 'eenzaamheid' en op basis van de opgedane ervaring binnen de reeds gestartte LDC's zal er een actieplan worden opgesteld. Voor het extra werk en de coördinatie van het project over de 8 lokale dienstencentra zullen 2 maatschappelijk werkers worden aangetrokken. Tegen 2013 moeten er 2500 meer senioren bezocht zijn door onze dienstencentra.

Doelstelling: het detecteren en ondersteunen van eenzame senioren in Gent.
Bereik van 2500 meer senioren tegen 2013.

Acties en Timing:

2008:

- aanwerving 2 maatschappelijk werkers binnen de lokale dienstencentra
- deelname aan opmaak methodiek van aanpak 'eenzaamheid' (zie ook 2.1.2)

2009-2013: implementatie en evaluatie/bijsturing

Kostenraming:

OCMW	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Personeel	80.000 €	80.000 €	80.000 €	80.000 €	80.000 €	80.000 €
Werking						
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

OCMW – Directie OTB- lokale dienstencentra

Partners:

Seniendienst Stad Gent

Relevante lokale actoren:

- Kontakt Bejaarden
- diensten voor thuis- en gezinszorg
- Huisartsen
- Buurtwerk
- Seniorenraad

Toelichting:

Bij de bevraging van de Gentse senioren in het behoefteonderzoek 2004-2005 werd o.a. gepeild naar de potentiële eenzaamheid bij de Gentse senioren. Een deel van de respondenten heeft signalen gegeven die erop wijzen dat het probleem reëel aanwezig is. Aan de hand van verdere analyses van de resultaten van het behoefteonderzoek kan een profiel bepaald worden van de grootste risicogroep(en) binnen de Gentse seniorenpopulatie. Eens de risicogroep(en) omschreven is/zijn, kunnen methodieken uitgewerkt worden voor een specifieke aanpak van de eenzaamheid bij de Gentse senioren.

Parallel met het onderzoek kan reeds gestart worden met sectoroverschrijdend sensibiliseren en mobiliseren van relevante, minder courante actoren die actief zijn op buurt- en wijkniveau, in de regio maar niet noodzakelijk op sociaal gebied, om de eenzaamheid aan te pakken. Dergelijke aanpak stimuleert de solidariteit en de sociale netwerken vanuit de basis op een informele wijze waardoor eenzaamheid aangepakt wordt zonder stigmatiserend te zijn.

Doelstelling:

In kaart brengen van de grootste risicogroep(en) met betrekking tot vereenzaming bij de Gentse senioren.

Opmaak en opstart van een actieplan in samenspraak met plaatselijke relevante actoren.

Acties en Timing:

2008:

- Bijkomende analyses behoefteonderzoek Gentse senioren op vlak van vereenzaming samen met VUB, Hogeschool Gent en Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
- Uitwerken van methodiek van aanpak in samenwerking met externe procesbegeleider.
- Verkennen en sensibiliseren van potentieel te betrekken plaatselijke actoren.
- Opstarten van een gestructureerd overleg met de plaatselijke relevante actoren voor de uitvoering van acties op het terrein.

2009-2013:

- Implementatie, verdere uitvoering, evaluatie en bijsturing van methodieken en acties op het terrein onder leiding van externe procesbegeleider.

Kostenraming:

STAD	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel	45.000 €	45.000 €	45.000 €	45.000 €	45.000 €	45.000 €
Werving	20.000 €	20.000 €	20.000 €	20.000 €	20.000 €	20.000 €
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

Senioren Dienst Stad Gent

Partners:

VUB

Hogeschool Gent

Relevante lokale actoren:

- Provincie Oost-Vlaanderen
- Kontakt Bejaarden
- Gebiedsgerichte werking
- diensten voor thuis- en gezinszorg
- Huisartsen

- Buurtwerk
- Straathoekwerk
- Opbouwwerk
- Postbodes
- UNIZO
- Seniorenraad
- Apothekers
- LDC's
- dienst Kunsten van de Stad Gent
- cultuurraad
- cultuurhuizen
- ziekenfondsen

Project 2.1.3 Ervaringsuitwisseling mbt het verhogen van de aandacht voor bewoners van Gentse woon –en zorgcentra

Toelichting:

De bewoners van een woon- en zorgcentrum hebben soms het gevoel "van iedereen" te zijn en tegelijkertijd "van niemand". Deze vorm van gemeenschapsleven sluit immers niet uit dat sommige bewoners met eenzaamheidsgevoelens kampen. De meeste woon- en zorgcentra proberen echter om de bewoners zoveel mogelijk een warme thuis te bezorgen. Dit kan echter alleen als we de vroegere woon- en leefomstandigheden van de bewoners goed kennen.

De uitdaging is om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de verlangens, wensen en vroegere gewoonten van de bewoner, zonder inbreuk te doen op hun zelfbeschikkingsrecht en persoonlijke autonomie. Dit laatste moet beklemtoond worden want met de verminderde fysieke en psychische mogelijkheden van de senioren wordt dit - uiteraard goed bedoeld - wel eens uit het oog verloren.

De woon- en zorgcentra hebben elk hun eigen 'methodiek' ontwikkeld om hier mee om te gaan.

Om deze methodieken en ervaringen te delen met de hele sector zal er in 2010 een studiedag georganiseerd worden

Ter voorbereiding hiervan zal er een werkgroep worden opgericht die de bestaande praktijken en methodieken in de rusthuissector en in andere intramurale zorgvoorzieningen inventariseert.

Doelstelling:

Ervaringsuitwisseling mbt aandacht voor de individuele bewoners van de woon- en zorgcentra.

Acties en timing:

- 2009:
- samenstelling WG uit het platform 'intramurale ouderenzorgvoorzieningen' (zie project 1.1.2)
- inventarisatie bestaande methodieken
- 2010:
- organisatie studiedag

Kostenraming:

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel			5.000 €			
Werking						
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent- Directie OTB – Woon- en zorgcentra

Partners:

Lokale actoren:

Intramurale zorgvoorzieningen

 Ook volgende acties dragen bij tot het realiseren van de operationele doelstelling 2.1
Verhoogde aanpak van de eenzaamheid:

- 1.2.5 opstart 4 nieuwe LDC's voor een betere dekking van het Gentse grondgebied
- 5.3.1 Detectie en begeleiding van senioren en mantelzorgers met psychische problemen in de lokale dienstencentra
- 5.3.2 Detectie en begeleiding van senioren met psychische problemen in de Gentse woon-en zorgcentra

3. Positieve Beeldvorming

VISIE:

De senior en de zorgsector worden niet altijd even fraai in beeld gebracht. Men schept veelal het beeld van afhankelijke en zorgbehoevende personen die de gemeenschap heel veel geld kosten. Geen wonder dat deze levensfase veel mensen afschrikt.

Zonder de leefwereld van de senior en de seniorensector te willen romantiseren willen we er een accurater, vollediger en verscheidener beeld van weergeven. We willen, als lokale overheid, deze doelgroep, die qua aantallen enkel aan belang toeneemt, de nodige positieve aandacht schenken.

We verwachten dat onze inspanningen op dit vlak positieve terugwineffecten zullen opleveren:

- door de rusthuizen en het reilen en zeilen binnen deze woon-en zorgcentra accuraat weer te geven, zal er vanwege zorgbehoevende Gentenaars, ook allochtone, minder weerstand zijn om, als het nodig is, naar een woon-en zorgcentrum te gaan. Het is erg belangrijk om daarbij aandacht te hebben voor jongere senioren: door hen reeds op voorhand te sensibiliseren, hen te laten kennismaken met een rusthuis, zal de weerstand op later leeftijd kleiner zijn.
- Een positief beeld van de seniorensector vergroot de interesse ook vanwege jongere senioren, om een taak als vrijwilliger op te nemen.
- door informatiecampagnes in het onderwijs te voeren, met bijzondere aandacht voor allochtonen scholieren, wensen we de studiekeuze en bijgevolg de instroom in de zorgsector te vergroten.
- Door aandacht te geven aan momenteel wat vergeten doelgroepen (holebi's, daklozen etc), doorbreken we een aantal taboes...

Strategische doelstelling: als lokale overheid willen we ernaar streven om de leefwereld van senioren en de seniorensector zo positief mogelijk in beeld te brengen

Uit de omgevingsanalyse bleek:

- In de ouderenzorgsector is er nood aan gemotiveerd en gediplomeerd personeel
- Met het oog op de toename van de vraag naar zorg vanwege allochtone senioren is er vanuit de sector vraag naar meer allochtoon personeel
- Er is een momenteel onontgonnen potentieel onder de senioren om vrijwilligerswerk te doen

Operationele doelstelling 3.1 Campagnes positieve beeldvorming van de seniorensector maken de sector beter bekend bij het grote publiek

Momenteel wordt er aan positieve beeldvorming rond de seniorensector gedaan vanuit:

- de woon- en zorgcentra van het OCMW Gent

Project 3.1.1: Campagnes positieve beeldvorming voor de rusthuissector

Toelichting:

Er is het maatschappelijk gegeven dat rusthuizen en de residenten eerder negatief in beeld worden gebracht. Dit heeft als gevolg dat zorgbehoevende senioren en ook allochtone senioren erg door deze zorginstellingen worden afgeschrikt. Nochtans worden de senioren in onze rusthuizen prima verzorgd en zoeken we met onze medewerkers steeds naar nieuwe methodieken om uit de traditionele ziekenhuissfeer te geraken en voor onze senioren een zou huiselijk mogelijke omgeving te scheppen.

We willen de Gentenaar maw een accuraat beeld van het reilen en zeilen in een rusthuis tonen waardoor men desgevallend met minder weerstand naar dergelijke zorginstellingen kijkt.

Door hen tegelijkertijd op jongere leeftijd reeds te sensibiliseren en te laten kennis maken met de woon- en zorgcentra in Gent zal een opname op later leeftijd als minder pijnlijk ervaren worden.

Doelstelling:

De Gentse rusthuissector positiever in beeld brengen

Acties en Timing:

2008: opmaak actieplan positieve beeldvorming

2008-2013: uitvoering actieplan

Kostenraming:

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking		20.000 €		20.000 €		20.000 €
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – OTB

Partners:

Relevante lokale actoren:

Gentse woon-en zorgcentra

Project 3.1.2 Sensibiliseringscampagnes in het onderwijs

Toelichting:

Zoals voor de meeste zorginstellingen het geval is, kampen onze rusthuizen met een nijpend tekort aan verplegend personeel. In de thuiszorgsector is dit ook het geval voor verzorgende personeel.

Door het voeren van informatiecampagnes in het onderwijs (met bijzondere aandacht voor personen die zich op later leeftijd wensen te herscholen) zullen we trachten het verplegend en verzorgend beroep in de seniorenzorgsector te verduidelijken en positiever te belichten voor de studenten.

Vanuit de thuiszorgsector wordt er reeds lange tijd aangehaald dat allochtonen wel worden aangetrokken tot de seniorenzorgsector maar dan weer niet tot de thuiszorgsector.

Een informatie-en sensibiliseringscampagne bij allochtone studenten, met inbegrip van het thuismilieu, zou deze groep een beter beeld moeten geven van de thuiszorg.

Acties en timing:

2009: opmaak actieplan positieve beeldvorming seniorenzorgsector in het onderwijs

2009-2013: uitvoering actieplan

Kostenraming:

OCMW	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Personeel						
Werking	10.000 €		10.000 €		10.000 €	
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen- en thuiszorgbeleid

Partners:

Senioren dienst Stad Gent

Relevante lokale actoren:

Onderwijssector

ING

AGORA

Intramurale ouderenvoorzieningen

Thuiszorgdiensten

Seniorenraad

VDAB

OCMW-Opleidings-en tewerkstellingsCentrum (OTC)

Toelichting:

Het beeld dat de 26 stedelijke clubhuizen voor senioren nu oproepen is oubollig, onvoldoende aantrekkelijk en niet open voor nieuwe bezoekers. Het publiek van die clubhuizen behoort tot de categorie van oudere senioren, gemiddeld 70+. De nadruk ligt op de sociale functie nl. ontmoeting en ontspanning onder leeftijdsgenoten. De inhoudelijke dagdagelijkse werking wordt gedragen door vrijwilligers van dezelfde hoge leeftijdscategorie. Innovatie ligt bijgevolg moeilijk.

Het dynamiseren van de stedelijke clubhuizen is noodzakelijk om ze een positieve uitstraling te geven in het Gentse seniorenlandschap.

Een grotere openheid creëren voor opportuniteiten die zich voordoen in de buurten en wijken en daar actief op inspelen, zal de innovatie positief bevorderen.

Doelstelling:

Heroriëntering en verankering van de stedelijke clubhuizen voor senioren.

Acties en timing:

2008:

- bevraging bezoekers en niet-bezoekers
- Uitwerken innovatieplan stedelijke clubhuizen voor senioren
- Uitwerken en start uitvoering concrete acties zoals:
 - onderzoek naar nieuwe benaming voor clubhuizen
 - uitbouw van minibibliotheken in clubhuizen (specifiek met boeken rond geschiedenis van stad en buurt)
 - uitbouw van kleine buurtgerichte historische tentoonstellingen in clubhuizen (kan in samenwerking met heemkundige kringen, opleiding geschiedenis, ...);
 - aanbieden van projecten van aangepaste bewegingsbevordering;
 - aanbieden van aantrekkelijke reminiscentieprojecten (noteren van persoonlijke geschiedenis van bezoekers, verwerken in levensgeschiedenisboekjes,...). Samenwerken met de opleiding geschiedenis van Ugent is hier zeker mogelijk;
 - aanbieden van specifiek vormingsaanbod;
 - mogelijke introductie van peterschap over clubhuizen door bekende Gentenaars (zanger, acteur, sportman- of vrouw wordt peter of meter van een clubhuis en komt daar enkele malen per jaar langs);
 - uitbouw van kleine dienstverleningsprojecten (met respect voor specifieke taak van lokale dienstencentra) vb. onderlinge dienstverlening tussen senioren (boodschappendienst, elkaar vergezellen bij bezoek, elkaar vergezellen en helpen bij bezoek aan hulpverleners, telefoonkettingen, ...
 - Ondersteuning van de vrijwilligers, actief in de clubhuizen, door middel van vorming en training van competenties en vaardigheden om een kwaliteitsvolle service te verhogen
 - Aantrekken van nieuwe vrijwilligers en opzetten met een pool van vrijwilligers die flexibel inzetbaar zijn

2009 – 2013:

verdere uitvoering innovatieplan stedelijke clubhuizen voor senioren.

Kostenraming:

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €
Werking	25.000 €	25.000 €	25.000 €	25.000 €	25.000 €	25.000 €
Invest	25.000 €	25.000 €	50.000 €	50.000 €	50.000 €	50.000 €

extra aanwerving van 2 VTE consulenten of sociaal consulenten

Projectverantwoordelijke:

Senioren Dienst

Partners:

Hogeschool Gent

VUB

UG

Relevante lokale actoren:

Buurtwerk

Jeugddienst

Onderwijs

Seniorenraad

Sportdienst

Dienst Kunsten

Cultuurcentrum

Gebiedsgerichte werking

LDC's

Andere plaatselijke actoren

Operationele doelstelling 3.2 De toegang van senioren tot het vrijwilligerswerk wordt vergroot

Vrijwilligerswerk voor senioren wordt momenteel aangeboden door:

- OCMW: lokale dienstencentra en woon-en zorgcentra
- Stad: Clubhuizen

Project 3.2.1: Algemene sensibiliseringscampagnes

Toelichting: Het behoefteonderzoek bij senioren van 2005 heeft aangetoond dat er een enorm potentieel aanwezig is bij de Gentse senioren om vrijwilligerswerk te doen. Nochtans vindt men de weg niet om aan de slag te gaan.

Het rekruteringsveld is nog voor een stuk onontgonnen terrein .

20% van de senioren zou vrijwilligerswerk willen doen, organisaties hebben nood aan vrijwilligers. Het is dus belangrijk vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

Zeker in de ouderenzorgsector is er nood aan vrijwilligers. Zonder deze vrijwilligers kunnen de bewoners van de woon-en zorgcentra niet de aandacht krijgen die thans door vrijwilligers wordt voorzien.

Door het aanbod bij de senioren kenbaar te maken, door hen ook te informeren over welk type van vrijwilligerswerk ze kunnen verrichten, hoe ze daarbij door onze diensten ondersteund worden, zouden we een heel aantal vrijwilligers over de streep willen trekken.

Eén van de mogelijkheden in het aantrekken van vrijwilligers is het zorgen voor een aangepast vormingsaanbod. Senioren die interesse hebben in een bepaald thema kunnen door een aangepaste vorming naar de verschillende verenigingen en organisaties die daaromtrent werken toegeleid worden. Vrijwilligers die reeds werkzaam zijn kunnen hun kennis verdiepen en zich ondersteund voelen door mede-vrijwilligers.

Een ander kanaal bestaat erin ons eigen netwerk aan te spreken via de sociale diensten van Stad en OCMW.

Maar er kan ook ruimer gerekruteerd worden door de diensten voor pensioenaanvragen te betrekken en algemene campagnes te voeren.

Doelstelling:

Aantrekken van vrijwilligers

Acties en Timing

2008-2010:

- opstellen van een aangepast en gediversifieerd vormingsplan voor (kandidaat-)senioren-vrijwilligers.
- folders verspreiden bij jonggepensioneerden via de diensten voor pensioenaanvragen
- Inschakelen Sodiganda en Sodico om gepensioneerd personeel van stad en OCMW opnieuw aan te trekken als vrijwilliger
- foto-actie vrijwilligers in Gent en deelgemeenten
- reflectiemoment/debat over belang oudere vrijwilligers
- participatie belichten van senioren in sociaal-culturele verenigingen
- belang van seniorenverenigingen in de verf zetten

Kostenraming:

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking	12.500 €	12.500 €	12.500 €	12.500 €	12.500 €	12.500 €
Invest.						

Projectverantwoordelijke:

Stad –senioren dienst

Partners:

OCMW – Directie Ouderen-en Thuiszorgbeleid

Relevante lokale actoren:

Personeelsdiensten van Stad en OCMW

Vormingsdiensten Stad en OCMW

Gezamenlijke werkgroep Stad-OCMW

Vormingsinstellingen (vb Vorming plus)

4 Beleidsparticipatie

VISIE:

Senioren zijn een overwegend mondige, actieve bevolkingsgroep, die niet aan de kant wil blijven staan en toekijken naar wat de overheid voor haar organiseert.

Anderzijds heeft een beleid dat tot stand komt met inspraak van betrokken bevolkingsgroepen, en bijgevolg mee gedragen wordt door de basis, meer kans op slagen. De lokale overheid wil het actief burgerschap van de Gentse senior stimuleren en kansen scheppen om haar inwoners, i.c. de senioren, te betrekken bij de vormgeving van het beleid. Daartoe wil het Stadsbestuur via diverse kanalen van inspraak ook met senioren een transparante dialoog voeren en hun competenties aanspreken om beleidsparticipatie tot stand te brengen.

Verdere uitbouw en structurele ondersteuning van de Seniorenraad, hét Adviesorgaan van meer dan 66.000 senioren bij uitstek, en het organiseren van een Behoefteteonderzoek op regelmatige basis, zijn enkele van de diverse mogelijkheden.

Strategische doelstelling: het Gentse bestuur stimuleert de participatie en medezeggenschap van alle betrokken gesprekspartners aan het ouderenbeleid.

Uit de omgevingsanalyse bleek:

- relatieve onbekendheid van de seniorenverenigingen en van de Seniorenraad. Als oudere kan men enkel via één dezer kanalen zijn/haar stem laten horen in het ouderenbeleidsplan.
- ouderen via niet-categoriale verenigingen en raden wél in grote mate participeren aan het maatschappelijke leven
- ouderenpopulatie divers is en dus ook de participatienoden > *en dus ook de concrete of noodzakelijke participatievormen*
- hoe zorgen we ervoor dat de senioren ook een stem hebben in andere adviesorganen van het lokale beleid?
- participatie is een leerproces *dat levenslang voortgaat* (vb. in een veranderende m^{ij})

Operationele doelstelling 4.1: Verhogen van de deelname van de Gentse senioren aan het stedelijke beleid

De stedelijke seniorenraad verleent advies op vlak van:

- *ouderenbeleidsplan*
- *cultuurbeleid*
- ...

Project 4.1.1: Ondersteuning en vorming ter bevordering van de participatie van de seniorenraad

Toelichting:

Participatie is een leerproces. Een van de kerntaken van de Seniorendienst bestaat erin een maximale ondersteuning te bieden aan de Stedelijke Seniorenraad zodat dit adviesorgaan de participatie aan het beleid kan waarmaken.

De Stedelijke Seniorenraad representeert een zeer verscheiden groep van senioren en is m.a.w. de stem van de ongeveer 66.000 Gentse senioren.

Door bevraging van de specifieke vormingswensen van de Stedelijke Seniorenraad kan een vormingstraject op maat worden aangeboden. Dit verhoogt de deskundigheid van de leden en de kwaliteit van de werking van het adviesorgaan.

Het optrekken van het werkingsbudget voor de Stedelijke Seniorenraad kan in overweging genomen worden.

De werking en de draagkracht van de Stedelijke Seniorenraad kan eveneens positief beïnvloed worden via het aanhalen van directe lijnen tussen de Stedelijke Seniorenraad, het OCMW en Stadsbestuur Gent.

Doelstelling:

De Stedelijke Seniorenraad groeikansen bieden om optimaal te functioneren als adviesorgaan.

Acties en Timing:

2008:

- Bevraging Stedelijke Seniorenraad naar specifieke vormingswensen en opmaak vormingstraject
- Uitvoering afsprakennota Stedelijke Seniorenraad, OCMW en Stadsbestuur Gent
- Logisitieke implementatie van het Stadhuis als vaste vergaderlocatie voor de Raad van Bestuur van de Stedelijke Seniorenraad
- Andere participatiebevorderende initiatieven:
 - de aanwezigheid (in beurtrol) van één schepen bij de aanvang van de raad van bestuur van elke seniorenraad. Zo kan elke schepen één keer naar de vergadering komen, waardoor er regelmatig rechtstreeks contact is, en dit door de spreiding en het redelijke vergaderritme tot een zeer redelijke werklast per beleidsverantwoordelijke wordt beperkt;
 - opname van de adviezen van de seniorenraad op een website;
 - valoriseren van de adviezen door verplichte vermelding in besluiten (zoals reeds kort beschreven in de afsprakennota).

2009 - 2013:

- Implementatie + uitvoeren vormingstraject
- Uitvoering afsprakennota Stedelijke Seniorenraad, OCMW en Stadsbestuur Gent
- Logisitieke implementatie van het Stadhuis als vaste vergaderlocatie voor de Raad van Bestuur van de Stedelijke Seniorenraad
- Andere participatiebevorderende initiatieven:
 - de aanwezigheid (in beurtrol) van één schepen bij de aanvang van de raad van bestuur van elke seniorenraad. Zo kan elke schepen één keer naar de vergadering komen, waardoor er regelmatig rechtstreeks contact is, en dit door de

spreiding en het redelijke vergaderritme tot een zeer redelijke werklast per beleidsverantwoordelijke wordt beperkt

- opname van de adviezen van de seniorenraad op een website
- valoriseren van de adviezen door verplichte vermelding in besluiten (zoals reeds kort beschreven in de afsprakennota)

Kostenraming:

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €
Invest						

Projectverantwoordelijke:

Seniendienst Stad Gent

Partners:

Hogeschool Gent
Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen
VVSG
OCMW

Relevante actoren:

Project 4.1.2: Behoeftedonderzoek bij de Gentse senioren op regelmatige basis

Toelichting:

In 2004 werden voor het eerst de noden en behoeften van de Gentse senioren bevroegd. In functie van de snel evoluerende samenleving, van de veranderende seniorenpopulatie en zelfs van het ruimtelijk voorkomen van onze stad, zullen bij een nieuwe behoeftetepeiling mogelijks heel andere accenten gelegd worden.

Ter bevordering van een transparante beleidsvoering en ter stimulering van actief burgerschap dient een aangepast behoeftedonderzoek bij de Gentse senioren eens om de vijf jaar zich aan.

Doelstelling:

Bevorderen van de inspraak en participatie van de Gentse senioren aan het beleid.

Acties en Timing:

2007-2008: resultaten verdiepen via de Provincie

2009: uitwerken concept nieuw onderzoek

2010: opstart nieuw behoeftedonderzoek

Kostenraming:

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking	2.500 €	10.000 €	50.000 €	35.000 €	10.000 €	10.000 €
Invest						

Projectverantwoordelijke:

Seniendienst

Partners:

VUB

Hogeschool Gent

Provincie Oost-Vlaanderen

Relevante actoren:

Project 4.1.3 Organiseren van plaatselijke stembureaus in de rusthuizen

Toelichting:

Tijdens de laatste verkiezingen is nog maar eens gebleken hoe moeilijk het is om de bewoners van de woon-en zorgcentra hun stem te laten uitbrengen. Het vervoer en de begeleiding van deze veelal zwaar zorgbehoevende senioren is zeer arbeids- en tijdsintensief. Bijgevolg worden er veelal ziektebriefjes afgeleverd en voeren de bewoners hun stemrecht niet uit.

Het zou een heel gemak zijn mochten de stembureaus ook in de rusthuizen georganiseerd kunnen worden ipv in de basisscholen bv. Het gaat hierbij dus niet om bijkomende stembureaus maar om ze bijvoorkeur en als het kan in een woon-en zorgcentrum te organiseren zodat ook zorgbehoevende bewoners hun stemrecht kunnen uitoefenen.

Doelstelling:

Organiseren van stembureaus in de rusthuizen bij de volgende verkiezingen zodat de bewoners van de Gentse woon-en zorgcentra optimaal hun stem kunnen uitbrengen.

Acties en Timing:

2008: overleg met de bevoegde overheden om dit voor de volgende verkiezingen te voorzien

Kostenraming:

reguliere middelen

Projectverantwoordelijke:

OCMW- OTB

Partners:

Dienst bevolking Stad Gent

Relevante lokale actoren:

Private rusthuizen

5. Zorg

VISIE:

Vanaf 75 jaar beginnen senioren doorgaans zorgbehoevender te worden. We wensen senioren echter zo lang mogelijk thuis te laten wonen. Dit vergt veel energie vanwege mantelzorgers (als die er zijn) en het vergt een aangepast aanbod aan thuiszorgdiensten en thuiszorgondersteuning.

Als lokale overheid willen we niet in de plaats treden van de bestaande zorg- en dienstverlening. Door het in kaart brengen van de leemtes en knelpunten wensen we echter projecten uit te werken die de nood lenigen van doelgroepen die door het bestaande aanbod niet bereikt worden.

Vanuit de lokale dienstencentra wordt reeds jaren getracht om mantelzorgers te ondersteunen door hen technieken aan te leren bv, maar ook door hen samen te brengen en hen moreel bij te staan.

Meer nog dan bij de autochtone senioren, gaan allochtone senioren ervan uit dat ze door hun dochter of schoondochter verzorgd zullen worden. Gezien de veranderende waarden bij jongere generaties zorgt dit wel eens voor conflicten en niet-ingevulde verwachtingen. Daarenboven weten allochtone erg weinig van wat er bestaat aan tegemoetkomingen, premies, voorzieningen etc voor het verzorgen van senioren.

Door het uitbreiden van het intercultureel mantelzorgproject naar alle lokale dienstencentra wensen we enerzijds meer allochtone senioren te bereiken en hen de weg naar het meest gepaste zorgaanbod te wijzen en anderzijds ook de allochtone mantelzorgers zelf te ondersteunen.

Zoals reeds aangehaald kampt een vrij groot deel van de senioren met eenzaamheidsgevoelens. Hand in hand daarmee gaat het groot aantal depressies bij deze leeftijdsgroep. Zowel in de lokale dienstencentra als in de rusthuizen worden we hier dagelijks mee geconfronteerd. Een afdoend antwoord is er momenteel niet: de drempel om naar een centrum voor geestelijke gezondheidszorg te gaan is te hoog, zich laten behandelen door een psychiater of therapeut evenzeer.

Vallen is een groot probleem voor onze thuiswonende senioren. Het is dikwijls naar aanleiding van een val dat senioren in een rusthuis worden opgenomen.

Valpreventie is dus essentieel in onze doelstelling om senioren zo lang mogelijk thuis te laten wonen. Als lokale overheid willen we dus maar al te graag meedoen aan het door LOGO Gent voorgestelde project rond valpreventie.

Strategische Doelstelling 5: elke Gentse senior heeft toegang tot een zorgaanbod dat aansluit op zijn noden en behoeften.

Uit de omgevingsanalyse bleek:

- momenteel maken allochtone senioren nog niet veel gebruik van de thuiszorgdiensten, noch van de rusthuizen. Ze vallen thans grotendeels terug op mantelzorg. In de toekomst wijzen alle elementen er echter op dat deze mantelzorg ook bij de allochtonen zal afnemen. Er is dus een toename in de vraag naar formele hulp op komst.
- bepaalde ziekten, aandoeningen, ongevallen komen relatief vaak voor bij senioren:
 - Vallen: vallen is bij mannen verantwoordelijk voor 60% en bij vrouwen voor 75% van de sterfte door ongevallen in de privé-sfeer
 - Hart -en vaatziekten
 - Overgewicht
 - Osteoporose

- Depressie: 11% van de 65-plussers heeft een depressieve aandoening en het aantal zelfdodingen bij 75-plussers ligt het hoogst
- er is een gebrek aan opvangmogelijkheden voor senioren met psychiatrische problemen.

Operationele Doelstelling 5.1 : Mantelzorgers worden beter ondersteund

Mantelzorgers worden ondersteund door:

- lokale dienstencentra
- mantelzorgverenigingen van de mutualiteiten
- dagverzorgingscentra, centra voor kortverblijf en de nachtopvang voor de tijdelijke ontlasting van de mantelzorger
- projecten voor maatschappelijke bekroning van mantelzorgers (is aan modernisering toe!)

Project 5.1.1 : Verder uitwerken van de transculturele mantelzorg

Toelichting:

Een vaak onderschatte maar evenwel essentiële factor in de thuiszorg is de mantelzorger. De keuze om de rol van mantelzorger op te nemen is verre van evident. Het is een keuze die een enorme invloed heeft op het sociale, mentale, fysieke en financiële leven.

De mate waarin de mantelzorg succesvol verloopt heeft te maken met het evenwicht tussen draagkracht en draaglast⁷⁴.

Gezien de ingrijpende invloed van een mantelzorgtaak is het nodig dat overbelasting van de mantelzorger tijdig wordt opgemerkt en in overleg met de zorgbehoevende persoon en de mantelzorger op zoek wordt gegaan naar oplossingen.

Het ondersteunen van de mantelzorger gebeurt momenteel in alle lokale dienstencentra. Het ondersteunen van allochtonen mantelzorgers wordt momenteel enkel door 2 lokale dienstencentra gedaan. Het is een groep die moeilijker te bereiken is en die door de onbekendheid met de bestaande voorzieningen en tussenkomsten makkelijk overbelast geraakt.

De ervaring die deze lokale dienstencentra hebben opgedaan zal via de aanwerving van 2 bijkomende intercultureel bemiddelaars verder door de andere lokale dienstencentra worden toegepast.

In de loop van 2009 zal er een actieplan uitgewerkt worden waarbij er in alle LDC's op een gelijkaardige manier gewerkt zal worden rond dit thema.

Doelstelling:

Het bereiken en ondersteunen van meer allochtone mantelzorgers tegen 2013.
Beter bereik en toeleiding van allochtone senioren naar de reguliere zorgsector.

Acties en Timing:

2009:

- Aanwerving 2 ICB'ers binnen de lokale dienstencentra

2009-2013: implementatie projecten interculturele mantelzorg in de lokale dienstencentra

Kostenraming:

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel		80.000 €	80.000 €	80.000 €	80.000 €	80.000 €
Werking						
Invest						

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent OTB- lokale dienstencentra

Partners:

Seniorenendienst

⁷⁴ info terug te vinden op de website www.mantelzorglijn.be

Relevante lokale actoren:

- ING
- Agora
- allochtonenorganisaties
- Moskeeën
- Wijkgezondheidscentra

 Deze OD 5.1 Mantelzorgers worden beter ondersteund wordt ook door volgende projecten (deels) gerealiseerd:

- *project 1.2.1 realiseren van een woonzorgzone te Ledeberg*
- *project 1.2.2 realiseren van een dagverzorgingscentrum op campus De Vijvers te Ledeberg*
- *project 1.2.4 veilig en gezond wonen door ergotherapie aan huis*
- *project 1.2.5 opstart 4 nieuwe LDC's*
- *5.3.1 Detectie en begeleiding van senioren en mantelzorgers met een psychisch probleem*

Operationele doelstelling 5.2 Beter bereiken en toeleiden van allochtone senioren naar de reguliere zorgsector

Allochtone senioren maken momenteel weinig gebruik van de reguliere thuiszorgdiensten, nog minder van de woon-en zorgcentra.

Project 5.2.1 Informeren en toeleiden van allochtonen senioren naar de reguliere zorgsector

Toelichting:

Zoals hierboven reeds werd beschreven is het bereiken van allochtone senioren niet evident. Eerdere ervaringen vanuit Gent en andere Vlaamse steden en gemeenten tonen dit aan. Bovenop het bereiken van de allochtonen mantelzorgers en alzo ook de allochtone zorgbehoevende senior, zal het OCMW trachten om de allochtonen senioren ook op grotere schaal te bereiken.

Vanaf 2009 zal hiertoe een maatschappelijk werker worden aangesteld die:

- De drie ICB'ers zal coördineren in het mantelzorgproject.
Gezien het mantelzorgproject in alle lokale dienstencentra zal worden toegepast is het nodig dat de ICB'ers hierin gecoördineerd worden. De informatie mbt informeren van allochtone senioren, noden en verwachtingen zullen bij de coördinator gebundeld worden en een insteek vormen voor het ruimer informeren en toeleiden van deze doelgroep.
- Het werkveld zal screenen op hiaten mbt het bereik van allochtone senioren.
Op dit moment doen allochtone senioren relatief weinig beroep op de reguliere zorgsector. Een antwoord krijgen op het waarom van dit ondergebruik zal een taak zijn voor de maatschappelijk werker.
- Aan netwerking zal doen binnen de reguliere zorgsector en de allochtone gemeenschappen.
Om informatie vanwege de reguliere zorgsector te laten doorsijpelen tot bij de doelgroep moet er gewerkt worden met sleutelfiguren binnen de allochtone gemeenschappen. Het is de bedoeling om deze in kaart te brengen en te betrekken bij het project.
- Zal zorgen voor laagdrempelige informatie.
Infobrochures en folders in de bus steken blijkt een vaak beproefde maar weinig succesvolle formule te zijn. Allochtone senioren zijn het Nederlands zelden machtig, een groot deel is zelfs analfabeet. Om hen evenwel te kunnen informeren zullen er alternatieve informatievormen en -kanalen uitgewerkt moeten worden.
- Samen met de drie ICB'ers zal zorgen voor een toeleiding van zorgbehoevende allochtone senioren naar de reguliere zorgsector.
Door het informeren van de allochtonen senioren (of hun familie) worden er behoeften en vragen opgewekt. Om hierop het gepaste antwoord te bieden en hen toe te leiden tot de reguliere zorgsector zal de maatschappelijk werker samen met de ICB'ers de brugfunctie opnemen tussen de allochtone senior en de reguliere zorgsector door vragen te beantwoorden, contacten leggen met de reguliere zorgsector etc.
- Het personeel van de reguliere zorgsector instrumenten aanreikt om te werken met allochtone senioren.
Opdat de reguliere diensten open zouden staan voor de allochtone senior is er een diversifiëring van deze diensten nodig. De maatschappelijk werker voorziet de diensten en het beleid van aanbevelingen op vlak van te volgen opleidingen, van instrumenten om met allochtonen te kunnen werken (vb vertaaldiensten, sociaal tolken, telefonisch tolken, kennis over cultuuraspecten en ziektebeelden etc.)

Doelstelling:

Beter informeren en toeleiden van de allochtone senior naar de reguliere zorgsector

Acties en Timing:

2009: aanwerving maatschappelijk werker

2009: opmaak actieplan

2009-2013: implementatie actieplan

Kostenraming:

OCMW	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Personeel		40.000 €	40.000 €	40.000 €	40.000 €	40.000 €
Werking						
Invest						

Projectverantwoordelijke:

OCMW – OTB

Partners:

WZC Domino

Lokale actoren:

Lokale dienstencentra

wijkgezondheidscentra

thuiszorgsector

intramurale zorgsector

Integratiedienst

Alloctonenorganisaties

Moskeeën

ING

Agora

TGV

Babel

...

Operationele doelstelling 5.3 Senioren met psychische problemen worden beter gedetecteerd en begeleid

Senioren met psychische problemen kunnen momenteel terecht bij:

- psychologen/psychotherapeuten/psychiaters
- Centra voor geestelijke gezondheidszorg

De drempels hiervoor zijn echter groot, zowel psychologisch als financieel

Project 5.3.1 Detectie en begeleiding van senioren met een psychisch probleem en mantelzorgers: pilootproject in de lokale dienstencentra

Toelichting:

Met de toename van het aantal senioren neemt ook het absoluut aantal senioren met een psychische problematiek toe.

Onder meer door de herhaaldelijke confrontatie met verlies kunnen zich depressies ontwikkelen, hetgeen dan weer kan leiden tot het zich afzonderen en vereenzaming. In de lokale dienstencentra merkt men hoe langer hoe meer senioren op die met een psychisch probleem kampen. Ze worden zo goed als mogelijk doorverwezen naar de centra voor geestelijke gezondheidszorg. Deze drempel is voor de meeste senioren echter te hoog, met als gevolg dat er niets aan het probleem wordt gedaan.

Een psycholoog in het lokaal dienstencentrum kan hier drempelverlagend werken door op individueel niveau aan gesprekstherapie te doen. Daarnaast kan deze via creatieve activiteiten (zelfhulp-) groepen opstarten.

Een andere groep die door de psycholoog kan ondersteund worden zijn de mantelzorgers. Deze groep wordt doorgaans zwaar psychisch belast door de zorg op zich te nemen voor een hulpbehoevende ouder, partner, vriend...

Ook hier kan zowel de individuele gesprekstherapie als de groepswerking een uitkomst bieden

Doelstelling:

Beter bereiken en ondersteunen van senioren met een psychische problematiek en van mantelzorgers door een psycholoog voor het lokaal dienstencentrum De Muide en het lokaal dienstencentrum De Boei.

Acties en timing:

2008: aanwerving & tewerkstelling psycholoog

Opstart pilootproject in LDC De Muide en LDC De Boei

2009: Detectie en begeleiding

2010: evaluatie en bijsturing

Kostenraming:

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel	65.000 €	65.000 €	65.000 €	65.000 €	65.000 €	65.000 €
Werking						
Invest						

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – dienst Ouderen-en thuiszorgbeleid – LDC De Muide

Partners:

Relevante lokale actoren:

- Thuiszorgorganisaties
- Buurtwerking
- Centra voor geestelijke Gezondheidszorg

- Huisartsen
- LOGO
- Paradox
- Stedelijke gezondheidsdienst

*Deze actie draagt ook bij tot het realiseren van de operationele doelstelling:
2.1 Tegen 2013 worden meer senioren bezocht en betrokken bij hun directe omgeving
5.1 Mantelzorgers worden beter ondersteund*

Project 5.3.2: Pilotproject “psychologische ondersteuning in de woon- en zorgcentra van het OCMW

Toelichting :

De Wereldgezondheidsorganisatie beschouwt gezondheid als een toestand van fysisch, psychisch en sociaal welbevinden. De correlatie tussen deze 3 verschillende elementen van gezondheid is een wetenschappelijk aangetoond gegeven.

Onze ouderenzorg is vooral gericht op het fysische (de zorg met name preventie, curatie en palliatie) en het sociale (projecten huiselijkheid, aangenaam maken van de campussen, wisselwerking met de buurt, activiteiten en uitstappen).

De psychologische begeleiding van onze residenten in de rusthuizen is ondanks de bestaande en lovenswaardige initiatieven van persoonlijke begeleiding, aandachtspersonen, levensbeschouwelijke begeleiding onvoldoende. Ten bewijze daarvan is het hoge gebruik van anti-depressiva, tranquilizers en slaapmiddelen in de ouderenzorgsector. De schaalgrootte van onze instellingen en de hoge werkdruk van het personeel dragen ook niet bij tot het oplossen van de eenzaamheidsproblematiek en de daarmee gepaard gaande neerslachtigheid en depressies bij onze residenten.

Bestaande psychologische begeleiding vanuit de CGGZ en de palliatieve equipen in de ziekenhuizen (palliatief netwerk en SP palliatieve diensten) komen niet in de rusthuizen.

Ook in de woon-en zorgcentra kan psychologische bijstand de ontbrekende schakel zijn in de zorgtriptiek (fysisch, sociaal en psychisch) zoals die ook bestaat in de thuiszorg (CGGZ) en palliatieve zorg (palliatieve equipen).

De manier waarop deze psychologische bijstand kan voorzien worden in onze woon-en zorgcentra moet onderzocht worden. Ook de betaalbaarheid ervan, de mogelijke subsidiëring ervan door een hogere overheid etc moeten deel uitmaken van een haalbaarheidsonderzoek.

Doelstelling :

Pilotproject ‘psychologische ondersteuning in de woon- en zorgcentra’.

Acties en Timing :

2008: Studie in samenwerking met de faculteit psychologie van de Universiteit Gent. Mogelijk op te nemen als thesisonderwerp voor de opleiding master in de psychologie, die vragende partij zijn om hun discipline ook aandacht te geven in de steeds groter wordende ouderenzorgsector.

2009: Opstart pilotproject
Aanwerving psycholoog

Kostenraming : Reguliere middelen

OCMW	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel		65.000 €	65.000 €	65.000 €	65.000 €	65.000 €
Werking						
Invest						

Projectverantwoordelijke:

OTB – directie Ouderen-en thuiszorgbeleid – Woon-en zorgcentra

Partners:

Faculteit psychologie universiteit Gent
LDC De Boei en LDC De Muide

Relevante actoren:

Ziekenhuizen

Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg

Paradox

Deze actie draagt eveneens bij tot het realiseren van volgende operationele doelstellingen:

2.1 tegen 2013 worden meer senioren bezocht en betrokken bij hun directe omgeving

Operationele Doelstelling 5.4: Minder senioren in Gent vallen in hun thuisomgeving

Organisaties actief rond valpreventie:

- LOGO: valpreventieproject is echter afgelopen
- lokale dienstencentra via ergotherapie aan huis
- ...

Project 5.4.1 Gecoördineerde valpreventieactie voor senioren over het hele Gentse grondgebied (onder voorbehoud)

Toelichting:

Er wordt vanuit verschillende organisaties aandacht besteed aan valpreventie. In het verleden werden trouwens reeds verschillende valpreventieacties ondernomen in Gent. vanuit de werkgroep 'valpreventie in Gent', vanuit de lokale dienstencentra etc.

Om deze opgedane kennis en ervaring niet verloren te laten gaan en verder ten dienste te stellen van de Gentse senioren, zou er in 2008 een actieplan valpreventie opgesteld moeten worden, samen met alle relevante actoren, niet enkel de professionelen maar ook de seniorenverenigingen.

Ondertussen heeft de Vlaamse regering geld vrijgemaakt om via het systeem van train-de-trainer een 2000 paramedici in Vlaanderen op te leiden tot valpreventietrainer. De methodiek die hier aangeboden wordt is voornamelijk bedoeld om senioren die gevallen zijn of een verhoogd risico hebben te screenen en verder te helpen om dit in de toekomst te voorkomen. Via LOGO-Gent kan ook Gent op deze kar springen.

Het trainen van professionelen is echter niet genoeg, het is nodig om het screeningsinstrument op het terrein toe te passen. Dit is vrij arbeidsintensief en hiervoor werden geen middelen vrijgemaakt.

Om de opgedane kennis toch niet verloren te laten gaan moet er bij de lokale actoren worden nagegaan op welke manier ieder zijn deel kan/wenst bij te dragen.

Naast het extra screenen van senioren die reeds gevallen zijn, is er een belangrijke preventietaak weggelegd voor alle actoren om senioren te sensibiliseren om meer te bewegen, hun huis aan te passen enz. om te verhinderen dat ze zouden vallen of dat het vallen tot breuken leidt.

Ook hierin kan een gezamenlijke aanpak een groter bereik bij de Gentse senior hebben.

Doelstelling:

Opmaak en toepassing van een gezamenlijk actieplan 'Valpreventie in Gent'

Acties en timing:

- Opmaak actieplan met alle relevante actoren: eerste helft 2008
- Implementatie ervan: tweede helft 2008-2009-2010

Kostenraming:

Zal bekostigd worden door LOGO Gent

Projectverantwoordelijke:

LOGO Gent

Partners:

LDC

Relevante lokale actoren:

Seniorenverenigingen

Kring van zelfstandig kinesitherapeuten

Gentse kring van huisartsen

thuiszorgdiensten

OVOSIT

 Ook volgende acties dragen bij tot het realiseren van deze doelstelling 5.4 rond valpreventie:

- 1.2.4 veilig en gezond blijven wonen door ergotherapie aan huis
- 1.2.5 opstart 4 nieuwe LDC's voor een betere dekking van het Gentse grondgebied

6 Cultuur, sport en Ontspanning

VISIE:

In de totaalvisie van het Stadsbestuur waarin wordt gesteld dat elke Gentenaar recht heeft op zinvolle tijdsbesteding, en de betrachting om de groeiende groep senioren om zo lang mogelijk actief te laten zijn, kadert de voorwaarde om cultuur- en sportbeleving zo maximaal mogelijk toegankelijk te maken. Een gezonde geest in een gezond lichaam is voor alle leeftijdsgroepen en voor alle bevolkingscategorieën belangrijk. Sportbeleving is bovendien gezondheidsbevorderend.

Ondanks het rijke en diverse cultuur- en sportaanbod, blijkt dat senioren ondervertegenwoordigd zijn wat de consumptie ervan betreft. Financiële beperkingen, fysieke, psychologische en sociale drempels, onvoldoende toegang tot informatie, en mobiliteit kunnen een belemmering tot de toegang betekenen. Nochtans is participatie aan cultuur en sport een uitstekend middel tot participatie aan en zich welbevinden in de samenleving.

Strategische Doelstelling: verhogen van de deelname van de Gentse senioren aan culturele, sportieve en andere ontspannende activiteiten, hetzij als individu hetzij als lid van een vereniging.

Uit de omgevingsanalyse bleek:

- 61 % van de senioren is lid van een vereniging
- slechts 19% is lid van een ouderenvereniging
- door verschillende drempels (verminderde mobiliteit, financiële en sociale drempels, technische drempels, onveiligheidsgevoel) is er een merkelijke ondervertegenwoordiging van senioren in cultuurparticipatie
- de bij senioren meest populaire cultuurvormen zijn: schone en hedendaagse kunsten, kunst met educatieve functie, commerciële film en klassieke muziek
- cultuurparticipatie is een belangrijk element in het kader van de sociale cohesie en het tegengaan van eenzaamheid
- informatiedoorstroming kan beter

Operationele Doelstelling 6.1 : Stimuleren en bevorderen van de sportieve recreatie van senioren in de eigen woon- en leefomgeving

Project 6.1.1 Actieplan senioren en sport

Toelichting

Sport beïnvloedt positief de sociale cohesie.

Door middel van laagdrempelige sport- en bewegingsactiviteiten op maat kan o.a. aan senioren een zinvolle, waardevolle tijdsbesteding geboden worden binnen de mogelijkheden van de buurt. Daarbij wordt op het laagste recreatieve niveau geijverd voor sport in kwaliteitsvolle en gezondheidsbevorderende omstandigheden.

De Seniorendienst zal deelnemen aan het overleg Buurtsport Gent om zo mee vorm te geven aan het Buurtsportbeleid voor Gent en zal erover waken dat er een maximale toegankelijkheid gegarandeerd wordt voor de Gentse senioren.

Doelstelling:

Senioren toeleiden naar buurtgerichte sport- en bewegingsactiviteiten

Acties en timing:

2007:

- instappen in het overleg Buurtsport Gent

2008 - 2013

- implementatie van laagdrempelige bewegingsactiviteiten in het kader van het innovatieproject in de stedelijke clubhuizen voor senioren zoals buurtwandelingen, fietstochtjes, petanque, bewegingsactiviteiten in de omliggende groeninfrastructuur, ...
- lobbywerk bij de sportactoren, promoten en toeleiden van senioren naar sport- en bewegingsinitiatieven, opmaak overzicht van bestaande petanquebanen
- evaluatie en bijsturing acties sport en beweging

Kostenraming:

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking	10.000 €	10.000 €	10.000 €	10.000 €	10.000 €	10.000 €
Invest						

Projectverantwoordelijke:

Seniorendienst

Partners:

Sportdienst

Relevante actoren:

Jeugddienst

Buurtwerk

LDC's

Gebiedsgerichte werking

Stedelijke Gezondheidsdienst

Seniorenraad

Wijkgezondheidscentra

Samenlevingsopbouw

Sportadviesraad

Integratiedienst

...

- Ook volgende acties dragen bij tot het realiseren van deze operationele doelstelling 6.1. :
- 1.2.4 veilig en gezond blijven wonen door ergotherapie aan huis
 - 1.2.5 opstart 4 nieuwe LDC's voor een betere dekking van het Gentse grondgebied

Operationele Doelstelling 6.2: Stimuleren en bevorderen van cultuurparticipatie bij de Gentse senioren

Project 6.2.1 Senioren en cultuur

Toelichting

Cultuur beïnvloedt positief de sociale cohesie.

Door middel van laagdrempelige cultuuractiviteiten een zinvolle en verrijkende tijdsbesteding voor senioren creëren en daardoor de toegankelijkheid van Cultuur voor senioren bevorderen.

De Stedelijke Seniorenraad suggereert om de toegankelijkheid van evenementen voor senioren na te gaan via focusgroepen.

In dit verband kan reeds verwezen worden naar de Cultuurgangmakers. Dit is een structureel overleg van de Seniorendienst en de Dienst Kunsten van de Stad Gent met vertegenwoordigers van de seniorenverenigingen, een vertegenwoordiger van de Stedelijke Seniorenraad en de Cultuurhuizen uit het Gentse. In dit overleg is toegankelijkheid, mogelijke fysieke, psychologische, financiële drempels, een vast agendapunt en worden in dit verband concrete zaken uitgewisseld en opgelost. Zo werd recent via de Cultuurgangmakers een probleem inzake ondertiteling in het kader van de filmnamiddagen voor senioren in Kinopolis opgelost.

Doelstelling:

Gentse cultuurhuizen stimuleren om een seniorvriendelijk aanbod aan te bieden.
Meer senioren vinden de weg naar Cultuur.

Acties en timing:

2008 2013:

- traject uitstippelen met een nog te bepalen cultuurhuis voor een seniorvriendelijk aanbod met de bedoeling kennis en expertise op te bouwen en door te geven
- implementatie van laagdrempelige culturele activiteiten in het kader van het innovatieproject in de stedelijke clubhuizen voor senioren zoals workshops drama, cultuurwandelingen, creatieve workshops (intergenerationeel), ...
- blijven verbeteren van cultuurcommunicatie
- een podium bieden aan senioren-kunstenaars

Kostenraming:

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel						
Werking	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €
Invest						

Projectverantwoordelijke:

Seniorendienst

Partners:

Dienst Kunsten
Cultuurcentrum Gent

Relevante actoren:

Cultuurhuizen

Seniorenraad

LDC's

Buurtwerk

Jeugddienst

Onderwijs

...

 Ook volgende acties dragen bij tot het realiseren van deze operationele doelstelling 6.2. :

- 1.2.4 veilig en gezond blijven wonen door ergotherapie aan huis
- 1.2.5 opstart 4 nieuwe LDC's voor een betere dekking van het Gentse grondgebied

7 Levenslang leren

VISIE:

Gent is de grootste onderwijsstad in Vlaanderen. Leren houdt niet op bij het verlaten van de schoolpoort of is geen exclusiviteit voor jongeren. Iedereen moet zich kunnen bij- en herscholen. De overheid wil aandacht geven aan bepaalde sociaal zwakke groepen, ook aan senioren.

Levenslang leren kan een hefboom zijn om te blijven participeren aan de samenleving (contacten leggen, anderen ontmoeten,...) en sociaal isolement tegen te gaan.

In onze snel veranderende samenleving is het voor veel senioren een hele klus om bij te blijven, zelfs om er bij te blijven horen.

Levenslang leren is een manier om opgedane competenties te versterken, nieuwe te verwerven, maw om datgene te leren wat men nodig heeft om zelfstandig te kunnen blijven wonen en om zichzelf te kunnen ontplooiën.

Het is de taak van de lokale overheid om senioren te blijven stimuleren om te blijven deelnemen aan het vormingsaanbod, leemtes daarin op te sporen, senioren te informeren over het aanbod en ze eventueel gericht toe te leiden tot dat aanbod.

Strategische Doelstelling: verhogen van de deelname van de Gentse senioren aan het vormingsaanbod.

Uit de omgevingsanalyse bleek:

- vanaf de leeftijd van 54 jaar neemt de deelname aan vormen drastisch af
- de digitale kloof is nog erg diep/breed
- informatiedoorstroom kan beter
- mobiliteitsproblemen
- niet alle senioren zijn geïnteresseerd in dezelfde cursussen: differentiatie per subgroep
- sociaal belang van deelname aan cursussen

Operationele doelstelling 7.1: verkleinen van de digitale kloof bij senioren

Vorming rond ICT bij senioren wordt momenteel voorzien door:

- *lokale dienstencentra: regelmatig*
- *stedelijke clubhuizen: sporadisch*
- *woon-en zorgcentra: sporadisch*
- *volwassenenonderwijs: af en toe*

Project 7.1.1 Verkleinen van de digitale kloof door ICT en internetmogelijkheden in de stedelijke clubhuizen voor senioren uit te bouwen

Toelichting:

Hoewel er de laatste tijd steeds meer internetgebruikers zijn, zijn er toch een aantal groepen, waaronder ouderen, kansarmen en laagopgeleiden, die niet mee zijn met de ICT-ontwikkelingen. Men spreekt hier van een digitale kloof.

De oorzaken hiervan zijn:

- een tekort aan publieke PC's in bibliotheken, infokiosken (die als nadeel hebben dat ze buiten staan en dat men ze enkel rechtstaand kan bedienen) seniorenhuis en stedelijke clubhuizen voor senioren (1 pc per clubhuis).
- de hoge kostprijs van een computer t.o.v. het beperkt gebruik.
- de angst voor het onbekende (drempelvrees).

In de lokale dienstencentra van het OCMW worden regelmatig cursussen aangeboden, waaronder ook opleidingen rond internetgebruik en werken met de computer, de GSM. Deze cursussen hebben erg veel succes en zijn snel volgeboekt. Ook de stedelijke clubhuizen en de rusthuizen hebben een, zij het eerder sporadisch, aanbod.

De cursussen die vanuit deze hoeken aangeboden worden zijn erg gevarieerd en hebben allen een drempelverlagend effect omdat ze vraaggestuurd zijn en op maat van de doelgroep werden uitgewerkt. Soms gebeurt dit in samenwerking met de centra voor volwassenenonderwijs. Op deze manier wil men de senioren wegwijs maken in het bestaande aanbod van het volwassenenonderwijs.

Ondertussen is elk Stedelijk clubhuis voor senioren voorzien van 1 pc, inclusief internetmogelijkheid en begeleiding door een computerbuddy.

Het betreft een project voor en door senioren met de bedoeling de zelfredzaamheid van de senioren te bevorderen.

Doelstelling: dichten van de digitale kloof bij senioren

Acties en Timing:

2008-2013:

- organiseren initiatiecursussen computer in de stedelijke clubhuizen
- ondersteunen en vormen van computerbuddy's in de clubhuizen

Kostenraming:

Reguliere middelen

Partners:

Digipolis

LDC's

Relevante lokale actoren:

Centra voor volwassenenonderwijs

👉 Ook volgende actie draagt bij tot het realiseren van deze operationele doelstelling 7.1. :

- 1.2.5 opstart 4 nieuwe LDC's voor een betere dekking van het Gentse grondgebied

Project 7.1.2 Verkleinen van de digitale kloof door ICT en internetmogelijkheden in de OCMW-woon- en zorgcentra uit te bouwen en het gebruik te stimuleren

Toelichting:

De laatste tijd krijgen we heel wat signalen dat ook senioren massaal het internet opzoeken. De digitale leeftijds kloof is dus volop aan het dichtslippen. Meer en meer senioren maken maar al te graag gebruik van de nieuwe informatie- en communicatietechnologie om in contact te blijven met hun familie en omgeving. Ze maken ook steeds meer gebruik van internetdiensten. Niettemin zijn er nog steeds te hoge drempels voor sommige groepen van senioren. Een van deze subgroepen zijn de senioren die in een rust- of verzorgingstehuis wonen. Logistiek zijn deze senioren afhankelijk van de aangeboden mogelijkheden - en spijtig genoeg ook beperkingen - waarmee ze geconfronteerd worden. De interesse en de capaciteiten van senioren moeten ten volle benut worden. Uiteraard gaat dit gepaard met de vraag welke rol de nieuwe technologieën en ICT hierin kunnen spelen.

- Het nut van internet op de kamer als aantrekkingskracht voor bezoek en familieleden van bewoners.
- Surfhoek of internetcafé als aantrekkingspool voor buurtbewoners (drempelverlagend, positieve beeldvorming en intergenerationeel)
- Computer en internet als hulpmiddel bij reminiscentie, geheugen training ed.
- Virtuele overbruggen van afstanden, waardoor communicatie met kinderen en kleinkinderen mogelijk gemaakt wordt en waardoor een gevoel van nabijheid gecreëerd wordt.
- Venster op de wereld en zo contact blijven behouden met de ruime maatschappij en de mogelijkheid om autonoom sociale contacten te behouden of uit te bouwen.

Waardoor het als volwaardig hulpmiddel kan beschouwd worden om langer hun zelfstandigheid, sociale contacten en een zekere graad van zelfredzaamheid te behouden.

Doelstelling: dichten van de digitale kloof bij zorgafhankelijke senioren

Acties en Timing:

2008-2013:

- Operationaliseren van een internetcafé voor bewoners, bezoekers en buurtbewoners
- Installeren van Hot-spots in de 4 Woon- en zorgcentra van het OCMW
- organiseren initiatie cursussen computer in de WZC
- ondersteunen en vormen van computerbuddy's WZC
- via initiatieven zoals de "Digitale Week" de ervaringen en meerwaarde voor deze specifieke doelgroep bekendmaken zowel binnen de rust- en verzorgingstehuizen als aan een ruimer publiek

Kostenraming:

Reguliere middelen

Projectverantwoordelijke :

OCMW- Directie OTB

Partners:

Digipolis

Relevante lokale actoren:

Lokale scholen, vrijwilligers, bezoekers en buurtbewoners

 Ook volgende projecten dragen bij tot het realiseren van de operationele doelstelling 7.1 inzake het verkleinen van de digitale kloof:

- 1.2.5 opstart 4 nieuwe LDC's voor een betere dekking van het Gentse grondgebied

8 Transversaal

VISIE:

Niet alle projecten zijn aan één thema gelinkt. Sommige projecten gaan over alle thema's heen en zijn eerder randvoorwaarden die elk van de projecten kunnen versterken en ondersteunen. Informatie en afstemming zijn zo'n randvoorwaarden.

Informatie is essentieel. Voordat senioren gebruik kunnen maken van dienstverlening, ontspannings- en andere activiteiten, moeten ze eerst op de hoogte zijn van het aanbod. Het aanbod wordt echter door verschillende organisaties, instellingen aangeboden en wordt bijgevolg via verschillende kanalen verspreid. Voor senioren zou het een hele hulp zijn mochten ze op één centraal punt terechtkunnen. Het is een vraag die trouwens sedert reeds geruime tijd door de stedelijke seniorenraad werd gesteld. Ook vanuit het lokaal sociaal beleid werd het signaal gegeven dat de informatiedoorstroming naar verschillende doelgroepen beter kan.

Als lokale overheid willen we er thans werk van maken om in het seniorenhuis een informatieknooppunt op te starten waar senioren terechtkunnen voor al hun vragen. Zullen ze daar direct een antwoord krijgen op die vragen? Neen, dit is een onbegonnen zaak, wél zullen ze direct naar de juiste dienst doorverwezen worden.

Ook kan de seniorendienst een dergelijk databestand niet op haar eentje voeden. Door samenwerking met de verschillende organisaties en instellingen zullen de verschillende domeinen gevoed worden. De seniorendienst biedt maw een structuur aan die door de verschillende zorgverstrekkers en dienstverleners ingevuld en beheerd dienen te worden. Een gedeelde verantwoordelijkheid dus!

Naast het ontwikkelen van een databestand is het belangrijk om senioren herhaaldelijk en dicht bij huis kennis te laten maken met alle mogelijkheden die er in Gent bestaan voor senioren. De lokale dienstencentra hebben de taak om laagdrempelig en buurtgericht te werken. Het is dus belangrijk dat mensen weten dat ze in hun eigen buurt bij een lokaal dienstencentrum terechtkunnen voor al hun vragen omtrent seniorgerelateerde materies.

Meer afstemming is nodig. Ook hier kunnen we aansluiten bij de vaststellingen vanuit het lokaal sociaal beleid. Door in de fora samen rond de tafel te zitten zijn we tot de vaststelling gekomen dat we vaak dezelfde bekommernis of doelstelling hebben en dat we meer kunnen bereiken door samen te werken dan apart (deels) hetzelfde te doen. Zowel voor de senior zelf als voor de verschillende organisaties en instellingen is deze afstemming een goede zaak. Het zorgt ervoor dat de senior zelf weet wie wat doet en het zorgt ervoor dat diensten aanvullend werken en niet overlappend.

Het IBM onderzoek van 2005 heeft uitgewezen dat er wat overlappingen waren tussen de lokale dienstencentra en de stedelijke clubhuizen. Zowel naar aard van activiteiten als naar prijszetting ed is het nodig dat beide diensten zich meer op elkaar afstemmen en elkaar uiteindelijk versterken.

Op vlak van het seniorenzorgbeleid willen de lokale overheden en met name het OCMW de regisseursrol opnemen. Dit zal in fases gebeuren. In een eerste fase zal worden samengewerkt met de lokale actoren rond wonen voor senioren, zowel intramuraal als extramuraal. Vervolgens zullen de initieel opgerichte werkgroepen worden versmolten en uitgebreid om te komen tot een overlegplatform seniorenzorgbeleid Gent.

Ook diversiteit is een belangrijk onderdeel van dit plan.

In het huidige bestuursakkoord vormt het ijveren voor de maximale individuele ontplooiingskansen van alle Gentenaars, voor zover dit compatibel is met het algemeen belang van de samenleving, één van de essentiële krachtlijnen. Het stadsbestuur ziet het als haar opdracht aan al haar inwoners gelijke kansen tot opvoeding, onderwijs, werk en zelfontplooiing te bieden, welke hun geslacht, seksuele voorkeur, religieuze of filosofische overtuiging, afkomst, intellectuele of fysieke capaciteiten ook mogen zijn. Alle vormen van sociale uitsluiting moeten worden tegengegaan.

Diversiteit is verscheidenheid, heeft te maken met alle aspecten waar mensen van elkaar verschillen. Men kan anders zijn op basis van geslacht, leeftijd, afkomst, handicap, seksuele voorkeur, socio-economische situatie maar dit betekent niet dat dit anders zijn u zou moeten beperken om vanuit een gelijkwaardige positie uw plaats te vinden in onze samenleving.

Alle inwoners van Gent kwaliteitsvol bedienen en feitelijke gelijke kansen bieden is één van de hoofddoelstellingen met de waarborg van gelijke kansen voor iedereen.

De Stad Gent en het OCMW Gent zijn ervan overtuigd dat het bevorderen van Gelijke Kansen gestimuleerd kan worden via hun tussenkomst en kiezen dan ook voor een actief diversiteitsbeleid. De doelgroepen van het Gelijkekansenbeleid, naast de scope mannen en vrouwen zijn: Personen met een handicap, Holebi's, Etnisch Culturele Minderheden, Kinderen, Jongeren en Senioren.

Interculturalisering is onderdeel van het ruimer diversiteitsbeleid.

Interculturaliseringsproces Seniorendienst Stad Gent

In 2006 schreef de Integratiedienst van de Stad Gent een opdracht uit voor de begeleiding van een interculturaliseringsproces binnen de Stad en binnen het OCMW (minimum 2 stadsdiensten en minimum 2 diensten van het OCMW) in de periode 1/04/2006 – 31/12/2007. TGV haalde de opdracht binnen en begeleidt het proces bij het OCMW en bij de stadsdiensten. De Seniorendienst van de stad Gent werd via kandidatuurstelling geselecteerd als een van de twee stadsdiensten voor deelname aan het interculturaliseringsproces, een proces dat verloopt volgens een actieplan dat focust op twee organisatieniveaus: dienstverlening en interne organisatie.

Binnen de Seniorendienst wordt gewerkt aan de sensibilisering van het personeel rond het diversiteitsdenken en de verfijning van de visie rond interculturalisering.

Inzake interne organisatie werden in de loop van 2007 reeds een aantal stappen genomen:

- in de loop van januari 2007 werd als start een 0-meting uitgevoerd inzake draagvlak interculturalisering van de Seniorendienst en draagvlak rond kansengroepen;
- naar aanleiding van de resultaten van de 0-meting werd een extra vormingsaanbod op maat van de Seniorendienst uitgewerkt in functie van het verwerven van kennis en expertise over de kansengroepen en hun netwerken waardoor de medewerkers van de Seniorendienst meer gericht kunnen doorverwijzen en op de hoogte zijn van de doorverwijsmogelijkheden;
- in de maanden april tot juni 2007 werd een diversiteitsactieplan opgesteld waarin specifieke aandacht uitgaat naar interculturalisering van de seniorendienst.

Operationele Doelstelling 8.1: Verhogen van de informatiedoorstroming naar senioren

Project 8.1.1 Informatieknooppunt in het seniorenhuis

Toelichting:

Een veelgehoorde uitspraak is: “er is zoveel informatie dat we door het bos de bomen niet meer zien”.

Via allerlei kanalen komt een massa informatie op ons af. Ook voor senioren is het niet eenvoudig om een antwoord te vinden op een concrete vraag die zich stelt.

In het seniorenhuis zal een informatieknooppunt worden ontwikkeld waar alle mogelijke info die senioren kan aanbelangen gestructureerd wordt aangeboden.

Een verbeterde en verhoogde toegankelijkheid van het activiteiten- en dienstverleningsaanbod voor elke senior wordt nagestreefd.

Dit aanbod wordt toegankelijker voor iedereen en specifieke aandacht gaat uit naar de kansengroepen van het gelijke kansenbeleid.

Door procedures uit te werken kunnen anderstaligen beter bereikt en begeleid worden. De toegankelijkheid van het activiteiten- en dienstverleningsaanbod wordt verhoogd door het werken met tolken en/of vertaalde documenten. Bepaalde documenten worden gescreend op toegankelijkheid in functie van de kansengroepen van het gelijke kansenbeleid. Het seniorenhuis en de stedelijke clubhuizen worden gescreend op toegankelijkheid (o.a. pictogrammen).

De informatie wordt aangeleverd door de betreffende diensten en organisaties en wordt opengesteld naar senioren en professionelen.

De uitwerking ervan zal gebeuren in nauwe samenwerking met Gentinfo waardoor een optimale doorstroming van informatie naar de betrokken diensten gewaarborgd wordt. Het past daarbij in het concept van een virtueel sociaal huis.

Doelstelling:

Informatie meer toegankelijk maken voor elke Gentse senior en voor de professionelen

Acties en timing

Timing zal in fasen, nog te bepalen, gebeuren.

vb

2008 : werkgroep met OCMW, Seniorendienst, Gentinfo en Digipolis; conceptuele en technische uitwerking van knooppunt ahv model Gentinfo en Stadsgids.

Eind 2008 : communiceren aan middenveld en anderen om info aan te brengen in het systeem

2009 : start van de databank-informatie (testfase) met 1 thema

2010 : de databank is operationeel.

Kostenraming :

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €	90.000 €
Werkings	10.000 €	20.000 €	20.000 €	20.000 €	20.000 €	20.000 €
Invest						

2008-2013: personeelskosten: aanwerving van 1 consultant communicatie en 2 halftijds onthaalbedienden voor start en onderhoud database informatieknooppunt

ICT investeringen: ontwikkelen database

2008-2013: werkingsmiddelen: promotie en organisatiekosten

Projectverantwoordelijke :

Seniorendienst

Partners:

Digipolis – OCMW – Stedelijke Seniorenraad – Seniorenorganisaties/verenigingen, ...

Relevante lokale actoren:
ganse seniorensector te Gent

Toelichting:

Omdat de woon-en zorgcentra voorzien zijn van één centrale postbus en postadres wordt een rusthuis beschouwd als één woning.

De bewoners ontvangen bijgevolg niet elk een exemplaar van de stedelijke informatiebladen maar in principe één per rusthuis.

Daarentegen worden de rusthuisbewoners wel beschouwd als aparte bewoners voor het innen van de (gemeente)belastingen.

Willen we deze bewoners als volwaardige medeburgers beschouwen dan is het evident dat elk een exemplaar van de stedelijke infobladen ontvangt.

Doelstelling:

Alle rusthuisbewoners ontvangen de stedelijke informatiebladen

Acties en timing:

2008: afstemming met de Dienst Voorlichting Stad Gent om alle rusthuisbewoners (openbaar en privaat) een exemplaar van de stedelijke informatiebladen te bezorgen

Kostenraming:

Projectverantwoordelijke:

OTB OCMW

Partners:

Dienst Voorlichting Stad Gent

Lokale actoren:

Stedelijke seniorenraad

Project 8.1.3 Profilering van de lokale dienstencentra als aanspreekpunt in de buurt

Toelichting:

Uit verschillende onderzoeken en bevestigingen is gebleken dat de Gentenaar en zeker ook de senior behoefte heeft aan een aanspreekpunt in de buurt.

Op vlak van thuiszorg en dienstverlening hebben de lokale dienstencentra de nodige kennis en expertise in huis.

Via een affichecampagne in de buurt en via de opmaak van brochures wensen de lokale dienstencentra zich naar de buurtbewoners en naar de lokale thuiszorgactoren te profileren als een eerste aanspreekpunt. Een soort loket waar alle buurtbewoners naartoe kunnen stappen met allerhande vragen rond thuiszorg en dienstverlening.

Het is daarbij de bedoeling om de vragen rond deze thema's steeds te beantwoorden, zelf op te lossen via het eigen aanbod of door te verwijzen naar andere thuiszorgdiensten.

Samenwerking met de andere thuiszorgactoren en afstemming is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Doelstelling:

Het ontwikkelen van een promotiecampagne om de lokale dienstencentra duidelijk te positioneren in het thuiszorglandschap.

Acties en timing:

2008 & 2011

- Uitwerking van een promotiecampagne voor de lokale dienstencentra
- afstemming en afspraken met de lokale thuiszorgactoren

Kostenraming:

OCMW	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Personeel						
Werking	30.000 €			30.000 €		
Invest						

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen- en thuiszorgbeleid – lokale dienstencentra

Partners:

Relevante lokale actoren:

Thuiszorgactoren

buurtwerk

Operationele Doelstelling 8.2 Verhogen van de afstemming van de actoren in de seniorensector

Project 8.2.1 Afstemming aanbod Lokale dienstencentra en de stedelijke clubhuizen

Toelichting:

Uit het IBM onderzoek van 2005 is gebleken dat er een aantal domeinen zijn waarop de stedelijke clubhuizen en de lokale dienstencentra kunnen samenwerken.

Ook vanuit de praktijk is gebleken dat een dergelijke samenwerking en afstemming niet uit kan blijven. Soms worden gelijkaardige activiteiten georganiseerd, maar aan verschillende tarieven, soms vlak bij elkaar...

Beide diensten zullen vanaf 2008 een werkgroep oprichten waarin ze elkaars werking op elkaar zullen afstemmen. Dit kan gaan van het maken van afspraken rond vormingsactiviteiten, het samen bepalen van prijzen etc.

Doelstelling:

Betere afstemming op operationeel vlak tussen stedelijke clubhuizen en lokale dienstencentra

Acties en timing:

2008:

- opstart gezamenlijke werkgroep
- afstemming mbt prijszetting, activiteiten, aanbod etc

2008-2013:

- verdere afstemming
- samenkomsten a rato van 4X/jaar

Kostenraming:

reguliere middelen

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – OTB – Lokale dienstencentra

Partners:

senioren dienst Stad Gent

Relevante lokale actoren:

Toelichting:

Vanuit verschillende hoeken wordt er melding gemaakt van de behoefte aan meer afstemming tussen de partners in de ouderenzorgsector. Momenteel bestaat er geen overkoepelend overleg tussen de lokale actoren in deze sector. Willen we een inhoud geven aan naadloze zorg dan is er nood aan meer afstemming tussen alle lokale actoren die zich bezighouden met de zorg voor ouderen.

De doelstelling is dat het OCMW een regisseursrol gaat spelen op het vlak van ouderenzorgbeleid in Gent.

In de punten 1.1.1 en 1.1.2 wordt reeds een eerste aanzet gegeven door de opstart van een overlegplatform 'wonen voor senioren' en een rond 'intramurale ouderenvoorzieningen'. In eerste instantie zal deze laatste voornamelijk samen worden geroepen rond de voorbereiding en opmaak van een globaal koepelplan in het kader van de VIPA-financiering. Het is echter de bedoeling om dit uit te breiden naar afstemming op vlak van de wachtlijsten, de geografische spreiding, het bereik van specifieke doelgroepen, de afstemming op het vlak van de geautomatiseerde zorgdossiers intra- en extramuraal, de gezamenlijke aanpak van de positieve beeldvorming van de sector.

In een volgende fase zal, in het kader van de naadloze zorg, het overlegplatform bijgevolg verder uitgebreid worden naar alle relevante lokale actoren op gebied van ouderenzorg, dus ook de thuiszorgactoren, de transmurale sector...

Een belangrijke taak is het signaleren van knelpunten naar de hogere overheden. Het kan hierbij gaan om het uitbreiden van het contingent aan thuiszorguren, het beter op elkaar afstemmen van de huidige wetgeving op wonen en zorg etc.

Doelstelling:

Betere afstemming tussen de lokale actoren in de Gentse ouderenzorgsector.

Acties en timing:

- 2008: opstart overlegplatform intramurale zorg
- 2010: uitbreiding tot 'overlegplatform ouderenzorg Gent'

Kostenraming:

Reguliere middelen

Projectverantwoordelijke:

OCMW Gent – Dienst Ouderen-en thuiszorgbeleid

Partners:

WZC Domino

Relevante lokale actoren:

Private rusthuizen

Thuiszorgdiensten

Serviceflats

Mutualiteiten

Stedelijke gezondheidsdienst

LOGO

Gents ziekenhuisoverleg

Operationele doelstelling 8.3: Verhogen van de betrokkenheid van de allochtone senioren aan het ouderenbeleid

Project 8.3.1: Behoeftedonderzoek bij de allochtone senioren

Toelichting:

In 2004-2005 werd een uitgebreid behoeftedonderzoek gevoerd bij de Gentse senioren. Dit behoeftedonderzoek had tot doel te peilen naar de noden en behoeften bij de leeftijdscategorie 55+. Ook allochtone senioren werden via steekproef geselecteerd. Door het ontbreken van specifieke vragen over o.a. afkomst was het niet mogelijk om de noden en behoeften van deze groep te distileren en verder te analyseren.

Vermits met de huidige methodieken inzake hulp- en dienstverlening de allochtone senioren in Gent niet bereikt worden, werd daarom beslist een nieuw behoeftedonderzoek te voeren maar nu uitsluitend bij de allochtone senioren in deze stad.

Sedert juni 2007 zijn medewerkers van stadsdiensten en van organisaties van de allochtone gemeenschap bezig met het afnemen van enquêtes bij allochtone senioren. In totaal zullen ongeveer een 350-tal enquêtes onder de diverse allochtone inwoners van deze stad afgenomen worden.

De analyse van de gegevens in samenwerking met de VUB en Hogeschool Gent zal moeten bijdragen tot een ouderenbeleid dat ook aansluit bij de vraag van de allochtone senioren en zal moeten leiden tot een gericht aanbod in hulp- en dienstverlening van zowel Stad, OCMW en alle betrokken actoren actief in de ouderensector.

Doelstelling:

Het ouderenbeleid ook afstemmen op de noden en behoeften van de allochtone senioren in Gent.

Acties en Timing:

2007:

- Bevraging Gentse allochtone senioren

2008:

- Verwerking, analyse en interpretatie van de enquêtegegevens
- Communicatie van de resultaten van het behoeftedonderzoek bij de Gentse allochtone senioren aan stedelijke beleidsmakers, allochtone gemeenschap en alle relevante actoren van en buiten de ouderensector
- Uitwerken van een actieplan

2009 - 2013:

- Implementatie + uitvoeren actieplan

Project 8.3.2: Aanzet tot interculturalisering van de dienstverlening

Toelichting:

In de huidige dienstverlening van de Seniorendienst worden de allochtone senioren niet bereikt, niet tijdens de activiteiten van de Stedelijke Clubhuizen voor Senioren, niet tijdens de activiteiten in de Seniorenweek, niet in andere culturele, sportieve of recreatieve activiteiten. Initiatieven tot interculturalisering van het aanbod in de Stedelijke Clubhuizen voor senioren en in andere activiteiten van de Seniorendienst (seniorenweek, cultuuraanbod, sportaanbod, ...) zullen gestimuleerd en bewaakt worden. Naast een sensibiliserende functie hebben deze acties als doelstelling de brug te slaan tussen allochtone en autochtone senioren. Zowel allochtone als autochtone senioren zullen via acties in de seniorenweek, in de Stedelijke clubhuizen voor senioren, in het dienstverleningsaanbod van de Seniorendienst gesensibiliseerd worden. Vertrekkend vanuit de gelijknissen wordt een interculturele dialoog verder uitgewerkt.

Ook voor de andere kansengroepen moet het activiteiten- en dienstverleningsaanbod toegankelijker gemaakt worden vanuit het oogpunt dat voor elke Gentse senior een kwaliteitsvolle dienstverlening moet gegarandeerd worden.

Doelstelling:

Stimuleren en bewaken van de aandacht voor de interculturalisering van het dienstverleningsaanbod.

Verhogen van de toegankelijkheid van het activiteiten- en dienstverleningsaanbod voor alle Gentse senioren met specifieke aandacht voor anderstaligen, personen

Acties en Timing:

2008:

- Opmaak actieplan:
Uitwerken acties interculturalisering en verhogen van de toegankelijkheid van het activiteiten- en dienstverleningsaanbod voor alle senioren
 - Procedure uitwerken om anderstaligen beter te bereiken en te begeleiden
 - Toegankelijkheid van het activiteiten- en dienstverleningsaanbod verhogen door het werken met tolken en/of vertaalde documenten
 - Screenen op toegankelijkheid van bepaalde documenten (folders, gidsen, brochures, flyers) in functie van de kansengroepen van het gelijke kansenbeleid
 - Screenen toegankelijkheid gebouwen
 - Sensibiliseringsacties via affiches in het Seniorenhuis en in de Stedelijke Clubhuizen voor Senioren

2009 - 2013:

- Evaluatie + bijsturing actieplan interculturalisering + toegankelijkheid

Project 8.3.3: Verhogen van de toegang voor alle senioren tot het zorg- en dienstverleningsaanbod

Zie project 8.1.1 Informatieknooppunt in het Seniorenhuis

Kostenraming voor alle projecten Interculturalisering:

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personeel	65.000 €	65.000 €	65.000 €	65.000 €	65.000 €	65.000 €
Werking	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €	15.000 €
Invest						

Personeel: extra aanwerving van ½ VTE sociaal consulent + 1 VTE intercultureel medewerker.

Projectverantwoordelijke:
Senioren Dienst Stad Gent

Partners:
Hogeschool Gent
Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen
VVSG
OCMW

Relevante actoren:
OCMW

Bijlage 1: verklarende woordenlijst

Aanleunwoningen: zijn woningen voor oudere mensen die gebouwd zijn tegen of in de nabijheid van een verzorgingstehuis. Mensen die nog redelijk mobiel zijn en geen grote gezondheidsproblemen hebben kunnen in aanmerking komen voor deze woningen.

Zij profiteren op deze manier wel van de diensten van het verzorgingscentrum (verpleging dichtbij en bereikbaar via een eenvoudige alarmknop, mogelijk verzorging van maaltijden), terwijl ze verder redelijk zelfstandig kunnen blijven wonen met veel meer privacy dan in het verzorgingscentrum mogelijk zou zijn.

Aangepaste woningen: zijn woningen die bouwtechnisch aangepast zijn aan de noden van mindermobiele personen. Het gaat daarbij om woningen met minimale niveaueverschillen, aangepaste deurbreedte (vb doorgang rolstoel), verhoogd toilet, schakelaars en stopcontacten op een hoogte die handig is voor rolstoelgebruikers....Voor een gedetailleerd overzicht van de minimale vereisten verwijzen we naar de 'Ontwerpgids Levenslang Wonen' die in 1999 werd opgemaakt door het toenmalige 'Platform Wonen van Ouderen'⁷⁵.

Allochtoon: elke, in België wonende, persoon van wie ten minste één grootouder is geboren buiten de Europese Unie en met uitsluiting van de andere West- en Noord-Europese staten, de VS en Canada. Deze definitie beoogt een betere afstemming van het beleid op die maatschappelijke groepen die met zekere achterstanden kampen.

Canada Dry-systeem: bij dit stelsel worden oudere werknemers die geen recht hebben op brugpensioen ontslagen, zodat ze in aanmerking komen voor een werkloosheidsuitkering. Daarnaast krijgen ze ook een uitkering van hun werkgever. Het systeem lijkt hierdoor sterk op brugpensioen. Wat meteen ook verklaart waarom het naar een frisdrank is genoemd. Canada Dry heeft immers dezelfde kleur als whisky, maar het smaakt natuurlijk anders. Het verschil met het brugpensioen is dat er geen vereiste is qua minimumleeftijd of minimumloopbaan. Voor de werkgever is het ook goedkoper omdat ze geen sociale bijdragen moeten betalen.

Etnisch-culturele minderheden (ECM): om deze groep min of meer in objectief beschikbare cijfers te vatten hanteert de Integratiedienst Gent in de praktijk de volgende definitie voor ECM sinds 2002:

- Alle personen van **NIET-Belgische nationaliteit** ingeschreven in het Bevolkingsregister met uitzondering van de volgende nationaliteiten: alle lidstaten van de EU-15; Andorra; Noorwegen; Zwitserland; San Marino; IJsland; Lichtenstein; Malta; Monaco; Japan; Canada; VSA; Australië; Nieuw-Zeeland.
- Alle **Belgen van vreemde origine** uit het Bevolkingsregister, die de Belgische nationaliteit verkregen hebben, uitgezonderd diegenen met een "oude nationaliteit" uit bovenstaande uitzonderingslijst.
- **Vluchtelingen**
"Dit zijn personen die als vluchteling erkend zijn of in België asiel hebben aangevraagd en nog niet definitief afgewezen zijn."

Extra-, trans- en intramurale zorg- en dienstverlening: deze termen worden in de zorgsector courant gebruikt maar vaak verschillend geïnterpreteerd. Zodoende scheppen ze soms verwarring. In dit document is de woonplaats van de senior ons uitgangspunt. Woont deze thuis dan kan hij gebruik maken van extra- of van transmurale zorg. Woont de senior echter in een rusthuis dan is er sprake van intramurale zorg.

•

⁷⁵ Platform Wonen van Ouderen, Levenslang Wonen, Ontwerpgids, 1999

- Extramurale zorg- en dienstverlening: zorg- en dienstverlening aan de zelfstandig wonende senior.
- Transmurale zorg⁷⁶: tussenvorm waarbij de oudere tijdelijk dag en nacht, overdag of 's nachts wordt opgenomen met de bedoeling de thuiszorg te ondersteunen zodat de opname in een rusthuis vermeden of toch zo lang mogelijk uitgesteld kan worden. Voorbeelden hiervan zijn de dagverzorgingscentra, centra voor kortverblijf, de nachtopvang... Deze zorgvormen vinden doorgaans plaats binnen intramurale zorgvoorzieningen.
- Intramurale zorg: de zorgverlening in het kader van een definitieve rusthuisopname.

Groepswonen: een formule waarbij een aantal senioren beslissen om samen in één huis te gaan wonen, met de bedoeling zo lang mogelijk voor elkaar te blijven zorgen.

Kangoeroewonen: een woonvorm waarbij senioren een woning betrekken op de gelijkvloerse verdieping, op de eerste verdieping woont een (jong) gezin. Het voordeel van deze woonvorm is dat het eenzaamheidsgevoel verlaagt, het veiligheidsgevoel verhoogt en de wederzijdse dienstverlening wordt aangemoedigd.

Katz-schaal: meet- en evaluatie-instrument waarmee zorgbehoevende senioren in categorieën ingedeeld worden, naargelang de zwaarte van hun zorgbehoevendheid. De zorgcategorieën zijn⁷⁷:

- categorie 0: volledige fysieke onafhankelijkheid en niet dement
- categorie A:
 - senioren die fysiek afhankelijk zijn om zich te wassen en/of te kleden.
 - senioren die psychisch afhankelijk zijn: zij zijn gedesoriënteerd in tijd en ruimte, én zijn fysisch volledig onafhankelijk.
- categorie B:
 - senioren die fysiek afhankelijk zijn: zij zijn afhankelijk om zich te wassen en/of te kleden, én zij zijn afhankelijk voor transfer en verplaatsingen en/of om naar het toilet gaan.
 - senioren die psychisch afhankelijk zijn: zij zijn gedesoriënteerd in tijd en ruimte, én zij zijn afhankelijk om zich te wassen en/of te kleden.
- categorie C:
 - senioren die fysiek afhankelijk zijn: zij zijn afhankelijk om zich te wassen en/of te kleden, én zij zijn afhankelijk voor transfer en verplaatsingen en om naar het toilet gaan, én zij zijn afhankelijk wegens incontinentie en/om te eten.
- categorie C dement (Cd):
 - senioren die psychisch afhankelijk zijn: zij zijn gedesoriënteerd in tijd en ruimte, én zij zijn afhankelijk om zich te wassen en/of te kleden, én zij zijn afhankelijk wegens incontinentie én zij zijn afhankelijk voor transfer en verplaatsingen en om naar het toilet gaan, én/of zij zijn afhankelijk om te eten.

Mantelzorg: alle niet-beroepsmatige hulp - en dienstverlening die een persoon op geregelde basis aan een zorgbehoevende persoon uit zijn omgeving geeft, deze zorg vloeit voort uit een affectieve/sociale relatie tussen de mantelzorger en de zorgbehoevende persoon. De gewone dagelijkse zorg voor elkaar wordt hier niet mee bedoeld.

Mantelzorger: een persoon die op geregelde basis en op een niet-beroepsmatige wijze (aanvullende) zorg verleent aan een zorgbehoevende persoon uit zijn omgeving vanuit zijn

⁷⁶ Avalosse H., Cornelis K. e.a., De vergrijzing, een collectieve uitdaging, CM-themadossier n°5-mei 2005

⁷⁷ Vandenbroucke G., Financiering residentiële ouderenzorg. Een praktische handleiding bij de diverse financieringsregels voor rusthuizen in Vlaanderen en België, 2003

sociale/ affectieve relatie die hij met deze persoon heeft. Dit kunnen zowel partners, ouders, kinderen ,anderen familieleden of buren zijn.

Thuiszorg: het geheel van activiteiten ter ondersteuning van de zelfzorg van de zorgbehoevende persoon in het thuismilieu. Dit betekent dat thuiszorg ook bedoeld is om zwaar zorgbehoevende personen thuis te laten wonen, met hulp van familieleden die al dan niet ondersteund of bijgestaan worden door professionele diensten en/of vrijwilligers.

Woonzorgzone: is een woonwijk waar mensen met verschillende leeftijdsgroepen en met verschillende fysieke mogelijkheden samenwonen.

Het concept bestaat uit een combinatie van een wijkzorgcentrum (wat een woonzorgcomplex kan zijn), enkele kleine zorgsteunpunten, levensloopbestendige woningen en een toegankelijk, sociaal overleg en verkeersveilig woonmilieu. De vraag van verhuizen in geval van lichamelijke beperkingen of meer nood aan zorg stelt zich hier alleszins minder.

Bijlage 2: Lijst met afkortingen

OCMW: Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn

LOGO: Lokaal Gezondheidsoverleg

RVT: Rust- en verzorgingstehuis

THAB: Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden

IGO: Inkomensgarantie Ouderen

CAW: Centrum voor Algemeen Welzijn

GIB: Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden

OTC: Opleidings- en tewerkstellingscentrum

SIT: Samenwerkingsinitiatieven in de Thuiszorg

SEL: Samenwerkingsinitiatieven in de Eerstelijnsgezondheidszorg

VVI: Verbond van verzorgingsinstellingen (Caritas)

BIBLIOGRAFIE

ABIS (2007), Gent: startnota Vlaams Stedenfonds 2008-2013

Administratie, Planning en Statistiek (2005), Demografische ontwikkelingen in Vlaanderen en de gevolgen van de veroudering voor meerdere levensdomeinen, studie in opdracht van het Vlaams Parlement.

Avalosse H., Cornelis K. e.a.(2005), De vergrijzing: een collectieve uitdaging. CM-themadossier n°5 – mei 2005

Breda J. & Schoenmaeckers D. (2004), Senioren onder de loep: in hun hemd gezet of naar waarde geschat? Het sociaal-wetenschappelijk onderzoek over senioren in Vlaanderen tussen 1990 en 2003.

Breda J. (2006), 'De vergrijzing is fantastisch' in: Lokaal 16 februari – 15 maart 2006

Cuyvers G. (2002), De huidige en toekomstige behoeften van allochtone ouderen aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen.

De Witte N. en Verté D.(2005), Stedelijk behoefteonderzoek senioren, Gent.

FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie (2001), Statistiek en economische informatie, Enquête 1/10/2001

Geerts C. en Messelis E.(2000), "De maatschappelijke participatie van senioren: you ain't seen nothing yet!!!!", In: Het referatenboek van de slotconferentie "Internationaal jaar van de senioren".

Jacobs T., Vanderleyden L.& Vanden Boer L.(2004), Op Latere Laaftijd, De leefsituatie van 55-plussers in Vlaanderen.

Leirman W.(2000), "Van de zijlijn naar het echte speelveld? Hinderpalen en stimulansen tot leren van senioren." In: Het referatenboek van de slotconferentie "Internationaal jaar van de senioren".

Lievens J. & Waege H. (2005), Cultuurkijker, Cultuurparticipatie in breedbeeld.

Lodewijckx E. (2007), Ouderen van vreemde herkomst in het Vlaamse Gewest. Origine, sociaaldemografische kenmerken en samenstelling van hun huishouden. SVR-rapport.

Lokale statistieken, Bevolkingssamenstelling per leeftijdsgroep 31/12/2006

NIS en Planbureau, Bevolkingsvooruitzichten 2000-2050.

Overlegplatform allochtone ouderen (2005), Vergrijzing ...een kleurrijk gegeven.

Provincie Oost-Vlaanderen (2007), Provinciale situatieschets Oost-Vlaanderen, editie 2006.

Roose H. & Waege, H. (2002), Cultuurpubliek. Publieke Cultuur? Publieksonderzoek bij theater- en museumbezoekers te Gent.

Stad Gent, Omgevingsanalyse demografie 31/12/2005. Aantal personen van buitenlandse afkomst.

Stedelijke Seniorenraad Stad Gent, Seniorenadviesplan 2001-2006

Stedelijke Seniorenraad Stad Gent, Seniorenvrijwilligersplan 2001

Stevens V., Effectieve methoden voor meer welbevinden bij 55-plussers, Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie

Talloen D. (2007), Zorg voor allochtonen ouderen.

Vanbraecke L. (2007), Onzichtbare zieken....onzichtbare zorg ? in: Weliswaar, nr. 76, juni-juli, p. 4-6.

Vanneste D., Thomas I. en Goossens L. (2007), Woning en woonomgeving in België. Sociaal-economische enquête 2001- Monografieën.

Vandenbroucke G.(2003), Financiering residentiële ouderenzorg. Een praktische handleiding bij de diverse financieringsregels voor rusthuizen in Vlaanderen en België.

VIG-Factsheet, Effectieve strategieën voor primaire valpreventie – Review, 2005

VIG Factsheet, Effectieve methodiek voor gezonde voeding bij 55-plussers

VIG Factsheet, Effectieve methoden voor meer fysieke activiteit bij 55-plussers

Vlaams Meldpunt ouderenmis(be)handeling (2007), Jaarverslag januari-december 2006.

Vos I.(2003), Cultuurparticipatie en maatschappelijk kwetsbare groepen.

VVSG (2006), Vergrijzing, nota in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen.

Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid - afd. epidemiologie (2006), Gezondheidsenquête door middel van interview, België, 2004

Geconsulteerde websites:

Wereldgezondheidsorganisatie: www.who.int

Gids in de thuiszorg (2005) op www.mantelzorglijn.be

LOGO : www.logosoostvlaanderen.be

Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming: www.steunpuntwav.be

Vlaamse Gemeenschap, departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur: www.wvc.be

Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid: www.iph.fgov.be